

Tegevusaruanne 2012

Eesti Maaomavalitsuste Liit

Sirge 2, Tallinn 10618

info@emovl.ee

www.emovl.ee

I SISSEJUHATUS

Eesti Maaomavalitsuste Liit (EMOL või Liit) on kohaliku omavalitsuse üksuste vabatahtlik üleriigiline liit, mille eesmärk on ühistegevuse kaudu kohaliku omavalitsuse üldisele arengule kaasaaitamine, oma liikmete esindamine ja nende ühiste huvide kaitsmine, samuti liikmete koostöö edendamine ja liikmetele seadusega ettenähtud ülesannete paremaks täitmiseks võimaluste loomine.

EMOL loodi 20. novembril 1921. aastal ja tema tegevus taastati 1990. aastal.

EMOLi ülesanneteks on kaasa aidata omavalitsusliku haldussüsteemi arendamisele ja tugevdamisele demokraatia ning võimu detsentraliseerimise põhimõtete alusel, lähtudes elanike õigustatud vajadustest ja huvidest ning arvestades kohaliku omavalitsuse üksuste arengu iseärasusi, korraldada ja edendada kohaliku omavalitsuse üksuste ja maakondlike omavalitsusliitude vahelist koostööd ja ühistegevust.

Alates 2004. aastast on liidul iseseisev büroo, mis moodustati Eesti Omavalitsusliitude ühenduse büroo töötajate baasil, kinnitati ametisse büroo tegevdirektor ning raamatupidaja. EMOLi tegutsemise aluseks on kohaliku omavalitsuse üksuste liitude seadus, EMOLi põhikirja ja Maapäeva otsused.

EMOLi põhikirja järgi korraldab juhatuse ja volikogu tööd, kutsub kokku ja juhatab nende koosolekuid, liidu esimees ning esindab neid ja liitu vajadusel teiste isikute ees. Esimehe äraolekul asendab teda aseesimees.

Liidu täitevkorraldavat tegevust ja jooksvat asjaajamist korraldab Eesti Maaomavalitsuste Liidu büroo, mida juhib tegevdirektor.

Büroo tegevuse aluseks on EMOLi juhatuse poolt kinnitatud büroo tegevusjuhised ja juhtorganite otsused. EMOLi volikogu poolt kinnitatakse EMOLi teenistujate koosseis, ametinimetused, ametikohtade arv, palgaastmed ja palgamäärad. Töötajatel on ametijuhendid.

2012. a oli büroos 8 teenistujat: tegevdirektor, õigusnõunik, nõunik, rahandusnõunik, haridus- ja kultuurinõunik, sotsiaalnõunik, uue nõunikuna majandusnõunik ja raamatupidaja (osalise tööajaga).

II LIIKMESKOND

2012. aasta alguse seisuga oli EMOLi liikmeteks 131 valda. Aasta jooksul lahkusid liidust kokku 5 valda: Alajõe vald, Rakvere vald, Väike-Maarja vald, Viru-Nigula ja Kärü vallad. Liikmeks astus Saare vald. Aasta lõpuks oli liidul 127 liiget.

Liikmemaks

Tulenevalt ülemaailmsest majanduskriisist pidasid EMOLi juhatus, volikogu ja 2009. a Maapäev mõistlikuks liikmemaksualuste rakendamine külmutada. Alates 2009. aastast pole liikmemaksu muudetud ning ka 2011 kehtis 2009. aasta tasemel liikmemaks.

2011. aasta Maapäeval taastati 08.05.2009 Maapäeva poolt vastu võetud liikmemaksu aluste otsuse toimimine.

Kokkuhoidliku majandamisega EMOLi büroos ning erinevate projektide oskusliku administreerimisega oleme suutnud finantseerida uusi projekte, erinevaid üritusi ja konverentse.

III LIIKMETE HUVIDE KAITSE

2012. aastal jätkasid EMOLi esindajad osalemist erinevates töörühmades ja komisjonides nii rahanduse, keskkonnakaitse, sotsiaalhoolekande, hariduse kui ka muudes valdkondades. Erinevate komisjonide, töörühmade ja büroo teenistujate töö tulemusel on antud märgatavad panused õigusaktide väljatöötamise ja muutmise protsessi.

Õigusaktide eelnõude menetlemise käigus kohalike omavalitsuste huvide kaitsmisel ja seisukohtade esitamisel, enne eelnõu Vabariigi Valitsusele esitamist, toimub põhiliselt eelnõude kooskõlastamine (või vajadusel mittekooskõlastamine) eelnõude infosüsteemi (EIS) vahendusel. 2012. aastal menetleti üle 600 eelnõu (seadused, Vabariigi valitsuse ja ministrite õigusaktid), neist omavalitsuste tegevust otseselt puudutavaid oli hinnanguliselt üle 200.

Kõik eelnõud vaadatakse läbi ja neist otseselt omavalitsusi puudutavad saadetakse büroo poolse lühikommentaariga eelnõu sisu kohta edasi EMOLi liikmetele ettepanekute tegemiseks ja arvamuse avaldamiseks. 2012. aastal on EMOLi poolt esitatud kooskõlastusmenetluse käigus ligi 100 eelnõu kohta seisukohad, arvamused ja ettepanekud, mille aluseks on liikmete ettepanekud ja arvamused ning EMOLi juhtorganite poolt kujundatud seisukohad.

Üheks eelnõuks, mille osas on arvestatud olulises osas eelnõu kooskõlastusetapil EMOLi poolt esitatud märkusi ja ettepanekuid, oli kohaliku omavalitsuse üksuste ühinemise soodustamise seaduse muudatusi käsitlev eelnõu. EMOLi ettepanekute eesmärgiks oli soodustada igati vabatahtlikku ühinemist ja luua täiendav stiimul ühineda soovivatele kohalikele omavalitsustele. Laiendati ühinemistoetuse saajate ringi ja Riigikogu menetluse käigus tõsteti ka ühinemistoetuse määrasid.

Olulise eelnõuna, mis oli kooskõlastamisel 2011. aasta lõpul ja mille menetlus jätkus 2012. aastal, võib nimetada avaliku teenistuse seaduse eelnõud. Kooskõlastusetapi järgselt esitas EMOLi omapoolseid seisukohti nii kohtumistel eelnõu väljatöötajatega kui ka menetluse ajal Riigikogu põhiseaduskomisjonis. Seaduse vastuvõtmise järel 2012. aasta juunis oli avaliku teenistuse seaduse rakendamise ettevalmistamisel ja kohaldamisel jätkuvalt tõusetunud kohalike omavalitsuste seisukohalt problemaatilisi küsimusi, mis omakorda on tinginud selgitustaotluste ja ettepanekute esitamisi nii justiitsministeeriumile kui ka rahandusministeeriumile.

Lisaks on EMOLi esindajad osalenud omapoolse panusega ka eelnõude väljatöötamisstaadiumis, enne nende kooskõlastamiseks esitamist, kas kuuludes eelnõud ettevalmistavasse töögruppi või olles kaasatud muul moel. Läbivalt 2012. aasta jooksul osalesid EMOLi esindajad planeerimis- ja ehitusõiguse kodifitseerimist ettevalmistavatel huvigruppide arutelukoosolekutel, esitades nii kirjalikult kui ka suuliselt omapoolseid märkusi, seisukohti ja ettepanekuid planeerimisseaduse, ehitusseadustiku ja nende rakendamise seaduse eelnõu kohta.

Arvamusi, seisukohti ja ettepanekuid eelnõude ja seaduse muutmise küsimustes, on esitatud Riigikogule nii omal algatusel kui ka Riigikogu komisjonide taotlusel. Muuhulgas pöörduti Riigikogu rahanduskomisjoni poole koos ELL-ga 2013. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (278 SE) osas, juhtides tähelepanu eelnõu võimalikule vastuolule põhiseadusega. Samuti esitati omapoolsed seisukohad seoses Eesti Jäätmeäitajate Liidu 1.10.2012 Riigikogu keskkonnakomisjonile saadetud ettepanekutega jäätmeseaduse muutmiseks.

Olemasolevate ressursside raames, kuid üha kasvaval hulgal, on büroo töötajate poolt nõustatud kohalike omavalitsuste ametnike erinevates küsimustes.

Maapäev – EMOLi üldkoosolek, toimus 5. Juunil Haljala vallas, Lääne-Virumaal

Maapäevale oli kutsutud rääkima:

Haridus- ja teadusministeeriumi kantsler Janar Holm teemal „Haridus või harimatus – kuhu liigume?“

Tartu Ülikoolist Garri Raagma, Maaülikoolist Rando Värnik ja põllumajandusministeeriumi maaelu arengu osakonnast Marko Gorban teemal “Rehepaplus senises regionaalpoliitikas ja arengupeetus kui tulemus. Võimalused õppimiseks ja vigadeparanduseks: 2014–2020 EL eelarveperioodi Eesti regionaalse spetsialiseerumise ja uute majanduste ülesehitamiseks”

Kuulati ettekanet majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi transpordi arengu ja investeringute osakonna juhataja kt Toomas Haidakult teemal “Eesti (riigi)teede seisukord ja (õpilas)ühistransport“.

EMOLi esimees andis ülevaate 2011. aasta tegevustest ja kinnitati finantsaasta aruanne.

Maapäeval valiti uus EMOLi juhatuse liige, kuna senine juhatuse liige Kaido Kaasik nimetati Saare maavanemaks.

Uueks EMOLi juhatuse liikmeks valiti Kalle Toomet ja omakorda tema asemel uueks revisjonikomisjoni liikmeks Villi Pihl.

Muutusi ka 4 maakonnast esindajad EMOLi volikogus, uued volikogu liikmed kinnitati Maapäeval.

Kuulati EMOLi rahandusnõuniku Märt Mollit ettekannet „Põhiseisukohad kohalike omavalitsuste 2012. a tulubaasi küsimustes“.

Kuulati Ott Kasuri ülevaadet EMOLi ja ELL ühinemisest üheks üleriigiliseks omavalitsuse üksuste liiduks.

IV EMOLI VOLIKOGU JA JUHATUSE TEGEVUS

EMOLI volikogu tegevus 2012

2012. aastal toimus 5 EMOLI volikogu korralist koosolekut, neist 1 oli EMOL ja ELL ühine volikogu koosolek.

Volikogu koosolekutel arutati järgmisi teemasid:

- Apteekrite Liidu esindaja;
- RES 2013 EMOLI ja ELL ettepanekud RM eelarveläbirääkimisteks;
- Linnade valdade üldkogu 31. 03. 2012 ettevalmistusprotsess, rahastamine ja teemarühmade 1, 2, 3 kokkuvõtted;
Teemarühm 1. Regionaalhalduse ümberkorraldamise põhimõtted
Teemarühm 2. Finantseerimise ümberkorraldamise põhimõtted
Teemarühm 3. Euroopa Liidu 2014–2020 perioodi toetusvahendite põhimõtted
- Ülevaade ühtse üleriigilise liidu töörühmast (EMOL ja ELL töörühma kokkuvõtte);
- Gümnaasiumivõrgust koostöös maakondlike omavalitsusliitudega;
- Eesti järgneva kümne aasta arenguvajadused, kokkuvõtte;
- Laenudefitsiidi kvoodi müük;
- Ülevaade allakirjutatud vaheprotokollist;
- Õpetaja ametikoha ümberkujundamise töörühma tööst;
- Valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni läbirääkimiste koosolekule lõpp-protokolli eelnõu;
- Volituse otsustamine valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu eelarveläbirääkimiste lõpp-protokolli 2013. aasta riigieelarve osas allkirjastamiseks;
- Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu;
- Eelarveklassifikaatori ja riigieelarve kassalise teenindamise eeskirja muudatused;
- Transpordi arengukava 2014–2020;
- EMOLI 2012. aasta eelarve täitmise aruanne;
- EMOLI 2013. aasta liikmemaksu kinnitamine;
- EMOLI 2013. aasta eelarve eelnõu;
- Haridustoetus 2013.

EMOLI juhatuse tegevus:

Juhatus on nimetanud EMOLI esindajad seadusloome või tegevusvaldkondade erinevatesse komisjonidesse ja töörühmadesse, et olla kursis arengutega ning esindada omavalitsuste huvisid juba portsessi algstaadiumis.

Juhatuse koosolekuid toimus 2012. aasta jooksul 10, neist 3 koosolekut olid EMOL ja ELL ühised juhatuste koosolekud. Arutati alljärgnevat olulist küsimusi:

- Üksikisiku tulumaksu laekumine KOV-le
- EMOLi väliskoostöökava 2012. aastaks
- MAK eelmise perioodi aruanne ja uue perioodi ettevalmistus
- Töötüli Eesti Haridustöötajate Liidu, Eesti Linnade Liidu, Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja Vabariigi Valitsuse vahel õpetajate 2012. aasta töötasu alamäärade tõstmise küsimuses
- Koostööleping Soome ja Eesti üleriigiliste omavalitsusliitude vahel
- Koolivõrgu korrastamist käsitlevad ümaralauad maakondades
- Puuetega inimeste õiguste konventsiooni ratifitseerimise ja konventsiooni fakultatiivprotokolliga ühinemise seaduse eelnõu arutelu Riigikogu sotsiaalkomisjonis
- Seisukoha kujundamine Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu „2012. aasta riigieelarve seaduses” kohaliku omavalitsuse üksustele määratud tasandusfondi toetuse, muude toetuste ja hüvitiste jaotus ning jaotamise ulatus, tingimused ja kord“ osas
- Seisukoha kujundamine omavalitsusliitude taotluste osas valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu eelarveläbirääkimisteks RES ja 2013. aasta kohalike omavalitsuste eelarvete küsimustes
- Ülevaade regionaalse juhtimiskorralduse, Euroopa Liidu 2014–2020 perioodi vahendite kavandamise ning kohalike omavalitsuste ja maakondlike omavalitsusliitude rahastamise töörühmade tööst
- Linnade ja valdade päevade ja Maapäeva korraldamine
- Ülevaade regionaalse juhtimiskorralduse, Euroopa Liidu 2014–2020 perioodi vahendite kavandamise ning kohalike omavalitsuste ja maakondlike omavalitsusliitude rahastamise töörühmade tööst ja linnade ja valdade üldkogu ettevalmistustest 31.03.2012
- Ülevaade ühtse üleriigilise omavalitsusliidu moodustamise küsimuste läbitöötamiseks moodustatud töörühma tööst
- Seisukoha kujundamine juhatuste ühiste tegevuste osas 31.03.2012 Linnade ja valdade üldkogu poolt toetatud põhimõtteliste arengusuundade ellu viimiseks
- Valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni läbirääkimiste vaheprotokoll
- EMOLi 2011. aasta eelarve eelnõu heaks kiitmine ja saatmine volikogusse
- CLRAE delegatsiooni uute delegaatide valimised
- Valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni läbirääkimiste rahanduse ja maksupoliitika töörühma küsimused
- Maamaksuseaduse ja tulumaksuseaduse eelnõu ja maamaksu vabastuse mõjude analüüs
- Kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise seaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise eelnõu kohta
- Keskkonnatasude seaduse muudatus

- Riigieelarve seaduse § 9 muutmise seadus
- Ettepanekud KOVide stabiilsusreservi rakendamiseks
- Vabariigi Valitsuse määruse „Tervisekaitsenõuded koolidele“ eelnõu
- Arvamus Eesti regionaalarengu strateegia lähteülesande analüüsi kohta
- Omavalitsuskorralduse reformi algatamine Siim Kiisleri poolt
- Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu
- EMOLi seisukoha kujundamine keskkonnaministeeriumile dokumendi „Juhend riigi huvi kaalumiseks ehitusmaavarade kaevandamis- ja uuringulubade taotluste menetlemisel“ osas
- Haridustoetus 2013. aastal
- Kohalikku eelarvesse laekuva tulumaksu ja maamaksu kajastamisest riigieelarves
- EMOLi 2013. aasta eelarve eelnõu
- Regionaalministri mõttekojast
- Ülevaade Siim Kiisleri esinemisest CLRAEs 18. oktoobril 2012
- KOVide maamaksu administreerimise kuludeks kavandatud 990 000 euro jaotamise põhimõtted ja arvutused
- Kohalike teede toetusrahast investeringutoetuste vajaduse küsimine
- Keskkonnatasude väljaviimisest KOV tulubaasist aastatel 2013 ja 2014
- Vabaühenduste pöördumine kohalike omavalitsuste poole lasteaiakohtade küsimuses
- Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu maaraamatukogude sektsiooni pöördumine seoses palgaga
- EMOL projekti „Energiatõhus omavalitsus“ I etapi tulemustest
- EMOL ja ELL vastuskiri Eesti Jäätmekäitlejate Liidu ettepanekutele jäätmeseaduse muutmiseks
- Ülevaade vabariigi presidendi kohaliku omavalitsuse ja regionaalarengu ümarlauast
- EMOLi tegevuse 2012. aasta kokkuvõte
- Teede inventariseerimisest.

Juhatuse liikmed osalevad Omavalitsusliitude Koostöökogus läbirääkimistel valitsuskomisjoniga ning erinevates läbirääkimiste töörühmades. Samuti on kõik juhatuse liikmed kaasatud erinevate ministeeriumide, riigiasutuste ja organisatsioonide juurde moodustatud töörühmades, juhtkomiteedes, järelvalvenõukogudes jne. Päevakajalistel teemadel on juhatuse liikmed esinenud avaldustega, eesmärgiga informeerida avalikkust EMOLi seisukohtadest, esinenud raadiotes KUKU ja Vikerraadio ning andnud intervjuusid ERR ja ajakirjandusele, seda ka maakonnalehtedes.

V EMOLI TEGEVUS

EMOLi tegevuses pühenduti 2012. aastal enim järgmistele valdkondadele:

- Läbirääkimistele Vabariigi Valitsusega (sealhulgas töörühmades osalemine)
- Eelnõude kooskõlastamisele
- Linnade ja valdade päevad
- Linnade ja valdade üldkogu ettevalmistamine ja läbiviimine (2012)
- ELL ja EMOL ühinemine ühtseks üleriigiliseks omavalitsusüksuste liiduks

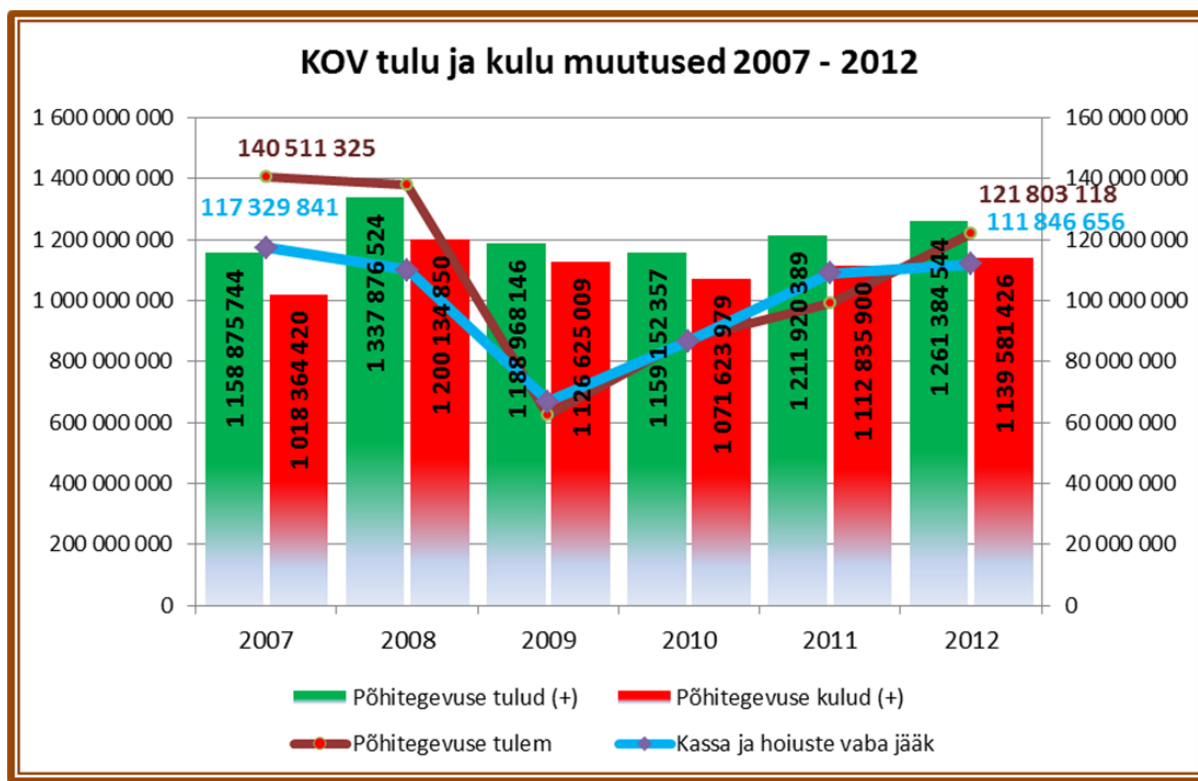
EMOLi tegevus 2012. aasta riigieelarveläbirääkimistel ja kohalike omavalitsuste toimetuleku tagamisel

Koostöökogu	Jüri Landberg	jyrilandberg@hotmail.ee	EMOLi esimees, Rägavere vallavolikogu liige
Põhiliikmed	Ivar Tedrema	vald@kambja.ee	EMOLi aseesimees, Kambja vallavanem
	Kadri-Aija Viik	kadri_aija@hotmail.com	Surju vallavolikogu esimees
	Vello Jõgisoo	vello@kose.ee	EMOLi aseesimees, Kose vallavanem
	Kurmet Mürsepp	kurmetster@gmail.com	Antsla vallavolikogu esimees
Asendusliikmed	Toivo Tõnson	toivo@kesk.ee	Põltsamaa vallavanem
	Kalle Toomet	kalle.toomet@kehtna.ee	Kehtna vallavanem
	Andrus Blok	andrus@rakke.ee	Rakke vallavanem

Rahanduse ja maksupoliitika töörühm			
kaasesimees EMOL	Jüri Landberg	jyrilandberg@hotmail.ee	Rägavere vallavolikogu liige
	Ivar Tedrema	vald@kambja.ee	Kambja vallavanem
	Kurmet Mürsepp	kurmetster@gmail.com	Antsla vallavolikogu esimees
	Ott Kasuri	ott.kasuri@emovl.ee	EMOLi tegevdirektor
	Märt Moll	mart.moll@emovl.ee	EMOLi rahandusnõunik

Kohalike omavalitsuste fiskaalolukorra ülevaade

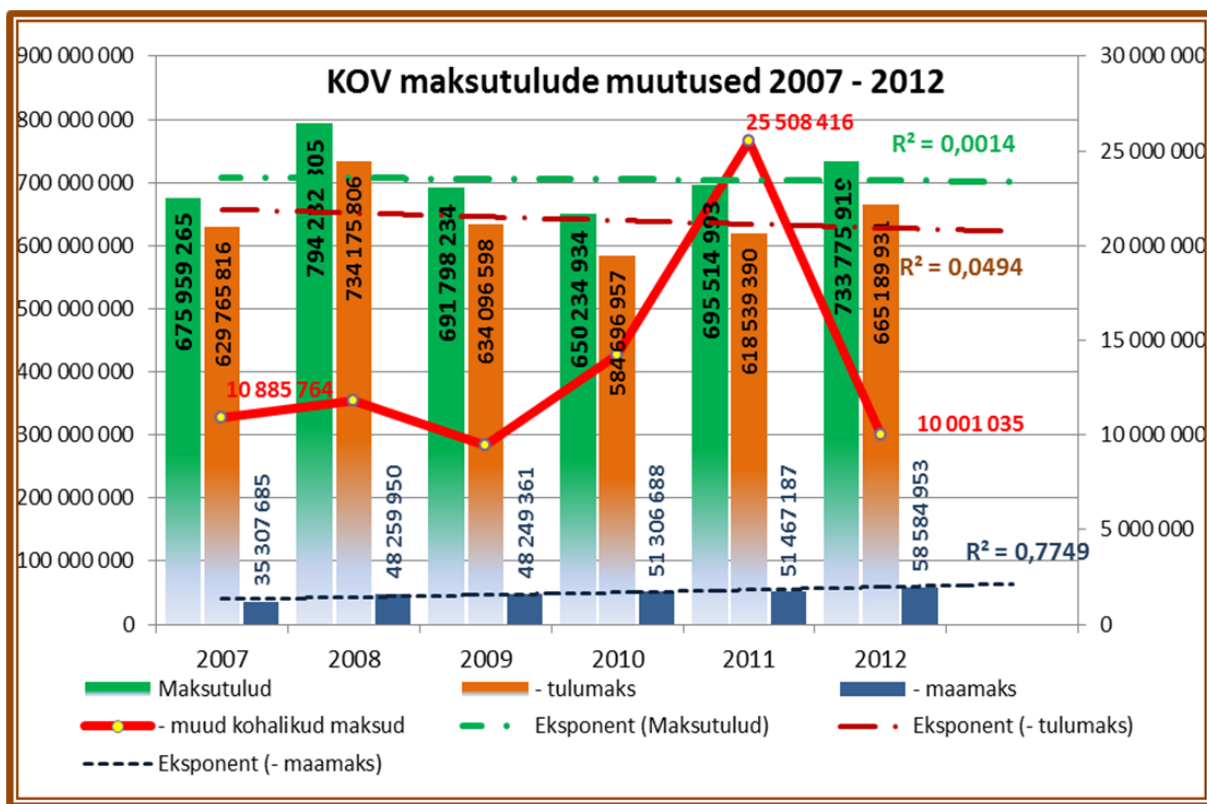
Kohalike omavalitsuste eelarvete muutused aastatel 2007–2012 on kajastatud järgmistel graafikutel.

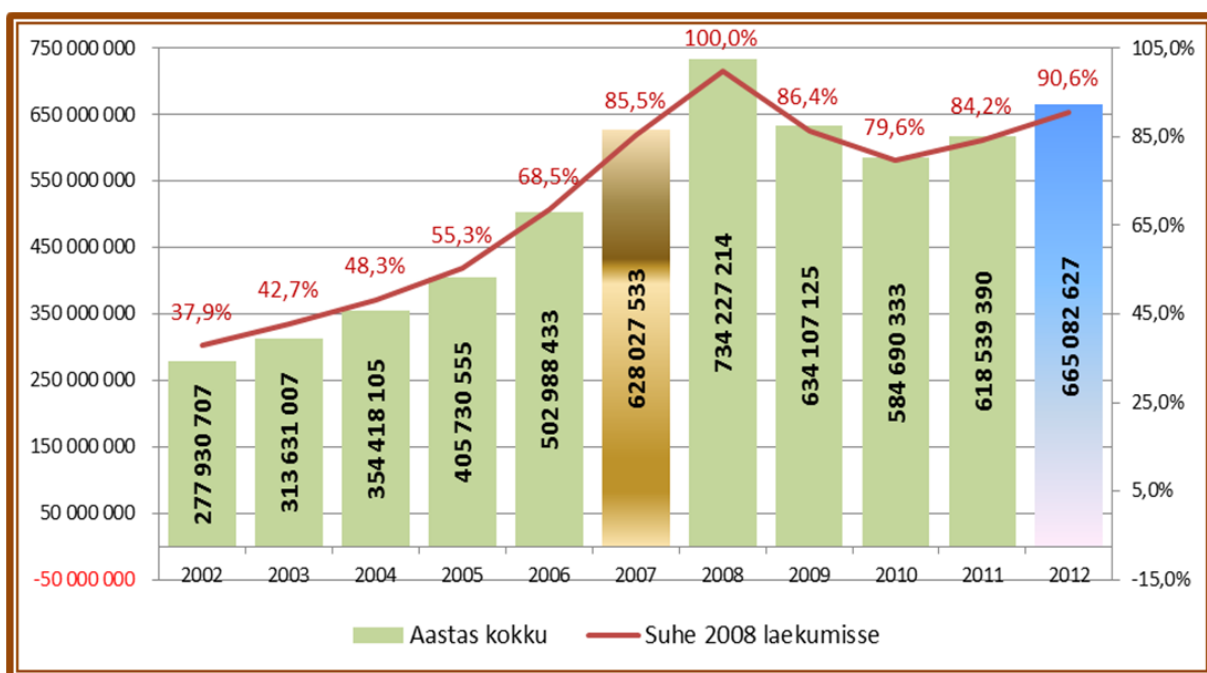
Omavalitsuste põhitegevuse tulud jõudsid 2012. aastal kõrgemale kui 2007. aastal ja ületavad ka 2009., 2010. ja 2011. aasta seda näitajat. Samas aga on 2012. aasta põhitegevuse tulud 2008. aastast väiksemad 5,7% võrra. Sealjuures on ka põhitegevuse tulem kõrgem kui 2007. aastal. Kahjuks on aga omavalitsuste vaba raha kogumatus väiksem kui 2007. aastal, sest tulenevalt KOV tulubaasi vähendamisest ja laenupiirangutest on omavalitsused olnud investeringute kindlustamiseks sunnitud võtma kasutusele suurema osa vabast rahast.

Analüüsid omavalitsustele laekuvate maksutulude muutusi ajavahemikul 2007–2012 peame nentima, et nii maksutulud kui tulumaksust omavalitsustele laekuv osa on muutunud samas trendis kui põhitegevuse tulud. Sealjuures peame aga nentima ka asjaolu, et maksutulude trend, pikendatuna kahele eelolevale aastale muutub positiivselt väga vähe, kasvutrendi raadius on positiivne vaid 14 tuhandiku võrra. Tulumaksu laekumise trend on selle perioodi arvestuses halvem ja näitab hoopis kahanemist. Pikemas perspektiivis, arvestades 10 aastast vahemikku, on kasv siiski piisavalt positiivne, mahult peaaegu 2 korda, ehk +88%. Vahemikus 2007–2012 on aga maamaksu laekumine positiivsemas trendis, kasvu raadius on 0,77, mis näitab maamaksust laekuva tulu peaaegu 1,75 kordset kasvu. Muude kohalike maksude laekumine arvestusperioodil volatiilne. Kõikumine toimub väga suures ulatuses. Põhiliseks muutuste tekitajaks on kohalik müügitaks aga ka paadimaks, millised Tallinn kehtestas 2010. aastal ning mille Riigikogu arvas kohalike maksude hulgast välja 2012. aastast alates. Kuna Tallinna kogutav müügitaksu maht on suur, mõjutab see ka muude kohalike maksude laekumist väga suures ulatuses.

Arvestades käesoleval aastal jätkuvaid trende, mida iseloomustab arvatav töötasude kasv, tööpuuduse vähenemine ja töökohtade lisandumine, võib loota omavalitsuste põhitegevuse tulude jõudmist tervikuna 2008. aasta tasemele. See ei tähenda aga seda, et kõigil omavalitsustel oleks see 2008. aasta tasemel.

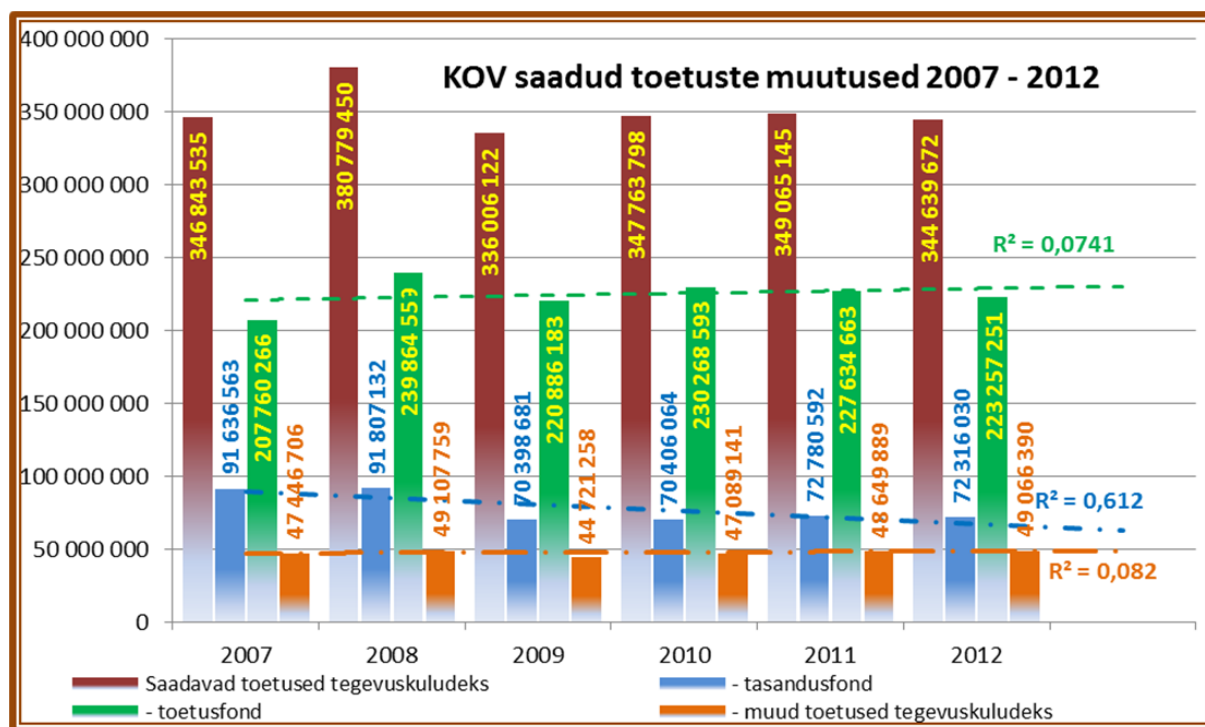

Vaatame ka 2012. aasta tulumaksu laekumise trendi, siis näeme, et

2012. aasta tulumaks moodustab 2008. aastal laekunud tulumaksust siiski vaid 90,6%, ning selle jõudmine 2013. aastal 2008. aasta tasemele ei ole nähtavasti loogiline. Samas näeme sellel graafikul omavalitsustele tulumaksust laekuvate tulude kasvu 10 aasta perioodi jooksul.

Tulumaksust laekuv tulu on kasvanud üle kahe korra, samal ajal kui inflatsioon on 16,01%. See on võimaldanud omavalitsustel mingil määral panustada ka arengusse.

Kohalike omavalitsuste tulusid ei toeta ka eraldised kohalikele eelarvetele riigieelarvest. Graafikul on toodud laekumised tasandusfondist, toetusfondist ning muudest toetustest tegevuskuludeks.

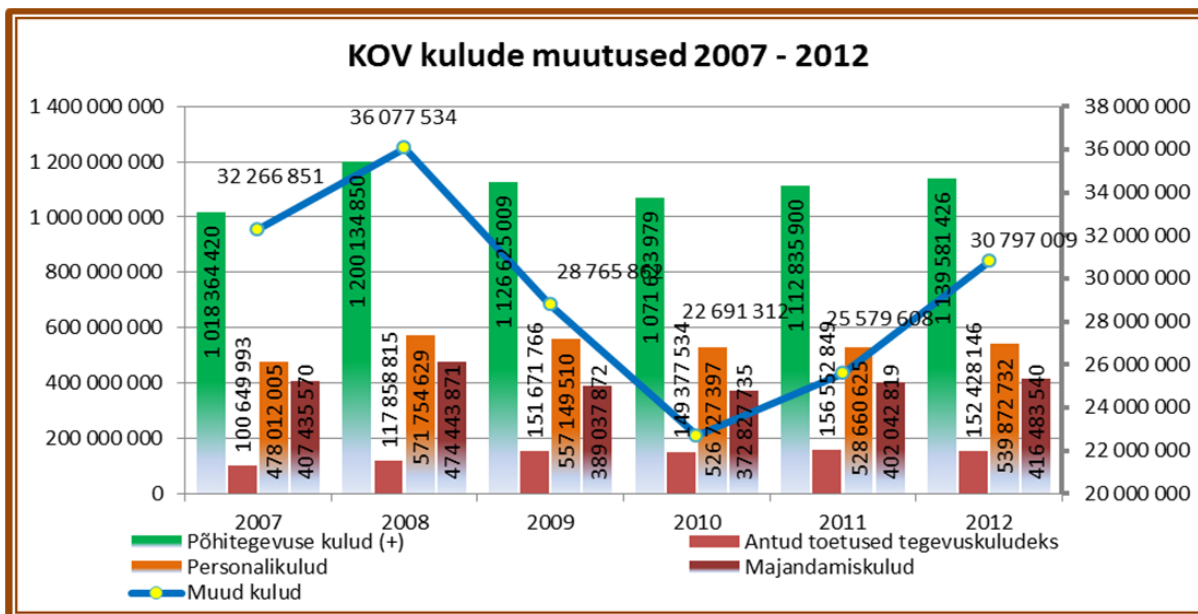
Näeme, et tervikuna on eraldised 2012. aastal madalamad kui 2007. aastal. Johtub see aga tasandusfondi vähendamisest 2009. aastal. Kui toetusfondi trendijoon on väikeses kasvus, siis tasandusfondi trend on küllalt suures miinuses ja see jätkub kui 2014. aastal ei õnnestu omavalitsuste tulubaasi taastamisprotsessiga alustada. Muud toetused tegevuskuludeks on väikeses kasvutrendis, kuid see ei kompenseeri tasandusfondi suurt vähenemist.

Analüüsidest põhitegevuse kulusid jaotame need sarnaselt kehtiva KOFs struktuuriga. Tervikuna põhitegevuse kulusid ei ole kunagi langenud alla 2007. aasta tasemele. Üheks põhjuseks on kindlasti 2009. aastal suurendatud riiklike maksude osa, mis tekitas omavalitsustele lisakulu käibemaksu näol. Samas mängib suurt rolli ka inflatsioon, seda eriti viimaste aastate osas.

Antud toetused tegevuskuludeks on kasvanud ühtlaselt, tulenevalt ka üldisest tegevuskulude kasvust. Samas aga personalikulud peale 2009. aasta langust vähenesid veel ka 2010. aastal. Hiljem on hakatud neid taastama kuid ka 2012. aastal ei ole need jõudnud veel isegi 2009. aasta, rääkimata 2008. aasta tasemest.

Ka majandamiskulud, mis tõmmati kokku 2009. aastal ja mida vähendati tulude puuduse tõttu ka 2010. aastal, ei ole taastunud. Majanduskulud ületavad vaid 9 miljoni

euro võrra 2007. aasta majanduskulusid, on aga ligi 50 miljoni euro võrra madalamad kui 2008. aastal. Muud kulud on suures ulatuses kõikuvad ja sõltuvad suures osas just järsust tulude vähendamisest. Mahult jäädakse ka praegu 2 miljoni euro võrra madalamale tasemele kui 2007. aastal.

Tulude vähenemine andis suure hoobi ka investeerimistegevusele. 2012. a investeringud on veel üle 30 miljoni euro väiksemad 2007. aasta mahust ja taastuvad väga aeglaselt. Siin mängib suurt rolli ka EL vahendite vähenemine omavalitsuste projektidele ning laenupiirangu pikendamine.

Aasta	Investeerimistegevus (+/-)
2007	-156 300 053
2008	-212 172 676
2009	-117 982 266
2010	-66 959 045
2011	-73 018 693
2012	-120 068 956

2011. aasta Maapäeva otsuse täitmine

2012. aastal rakendati 2011. aasta Maapäeva otsuse põhjal omavalitsuste finantsvõimekuse töörühm omavalitsuste tulude ümberkujundamise ettepanekute väljatöötamiseks ja rahandusministeeriumile ning eelarve läbirääkimistele esitamiseks. Töörühma koosseisu määrati:

1. Jüri Landberg – EMOLI esimees
2. Ivar Tedrema – Kambja vallavanem
3. Andres Laisk – Saue Vallavanem
4. Kurmet Mürsepp – EMOLi juhatuse liige

5. Märt Moll- EMOLi finantsnõunik
6. Sulev Liivik – rahandusministeerium
7. Tähve Milt- Viimsi valla rahandusameti juhataja
8. Maris Lauri – rahandusministeeriumi nõukoja liige, endine Swedbanki analüütik

Töörühma töös kutsuti osalema:

1. Tiit Kirss
2. Jüri Võigemast
3. Ott Kasuri
4. Priit Kärnsa

Töörühm töötas läbi ettepanekud omavalitsuste tulude stabiilsemaks muutmiseks, ettevõtluse kaasamiseks omavalitsuste arengusse ja omavalitsuste ülesannete ümberjaotamise võimalused. Töörühm läbis ka koolituse, mille viisid läbi Soome valdade liidu majanduspoliitika osakonna asejuhataja Reijo Vuorento ja valdade majanduspoliitika osakonna peaökonomist Juhani Turkhila. Koolitusele kaasati ka teisi rahandusministeeriumi ja siseministeeriumi spetsialiste, et selgitada töörühma valikuid ja kavandatavaid ettepanekute lähtealuseid. Töörühma ettepanekute najal kujundati arvamus ka omavalitsuste üldkogu materjalide ettevalmistamiseks. Maksupoliitika põhilised muudatused hõlmavad üksikisiku tulumaksu kohalikku eelarvesse laekuva osa ja maa-maksu muutmist kohalikeks maksudeks ning omavalitsustele nende suuruse muutmiseks õiguse andmist. Ettevõtte tulumaksu omavalitsustele laekuva osa taastamist ja ümberjaotamist omavalitsuste vahel ettevõtluse arendamise ja töökohtade loomise toetamiseks. Teehoiu rahastamiseks üleriigilise mootorsõidukimaksu kehtestamist ja omavalitsuste vahel jaotussüsteemi loomist. Muude kohalike maksude korrastamist.

Omavalitsuste tulude ühtlustamiseks tehti ettepanek lähemate aastate jooksul tasandusfondi olemuse täpsustamiseks ning muutunud oludele vastavaks kujundamiseks. Põhimõtteliselt ei tohi tasandusfondi valem karistada omavalitsuste omatulude teenimist ning tasandusfondi jaotus ei peaks põhinema vaid tulude ja kulude vahe 90% tasemel tasandamisel vaid võimaldama väiksemate tuludega omavalitsustel arengut toetada. Selleks peaks tasandusfondi valem sisaldama ka eraldist kapitalikuludeks.

Toetusfondi osas soovitati teehoiuks eraldatavad vahendid arvata toetusfondi hulka, et vältida MKM poolne subjektiivne suhtumine.

Pikemas perspektiivis peeti vajalikuks nii haridustoetuse kui ka teehoiuvahendite üle viimist omavalitsuste tulubaasi.

Läbirääkimised RES 2013–2016 ja 2013. aasta riigieelarve üle

Läbirääkimiste lõpp-protokoll 2012. aastal omavalitsusliitude poolt ei allkirjastatud.

Põhimõtted millest eelarveläbirääkimised lähtuvad:

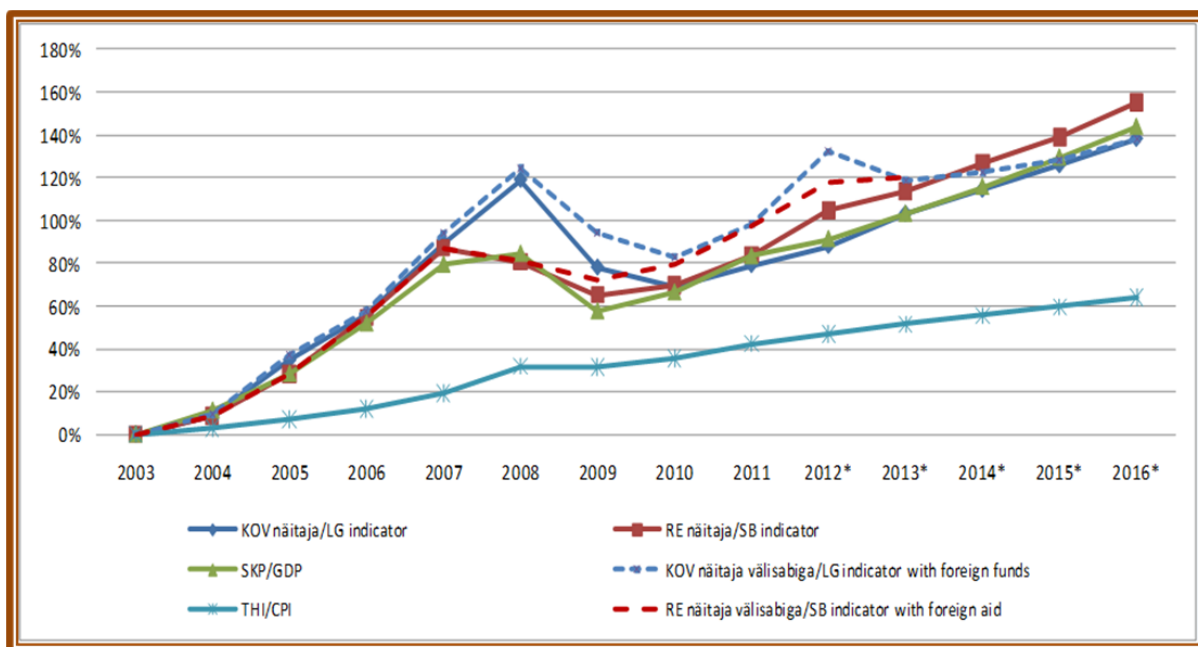
1. Kohaliku omavalitsuse osakaalu, otsustusõiguse ja vastutuse suurendamine ühiskonnaelu juhtimisel ja korraldamisel, kohalike omavalitsuste poolt osutatavate avalike teenuste kättesaadavuse parandamine ja kvaliteedi tõstmine.
2. Riigikohtu üldkogu 2010. aasta 16. märtsi otsuse 2009. aasta lisaeeelarve kohta (kohtuasi nr 3-4-1-8-09) seisukohad ning OECD ja CLRAE ettepanekud

omavalitsuste finantsautonoomia suurendamiseks, partnerluse arendamiseks ja omavalitsuste koostöö suurendamiseks.

3. Kohalike omavalitsuste tegevustingimuste kujundamisel, reformide kavandamisel ja läbiviimisel Euroopa kohaliku omavalitsuse harta põhimõttest lähtumine.
4. Võimaluse korral riigieelarvest eraldatavate toetuste integreerimine kohalike omavalitsuste tulubaasiga, mis jaotatakse maksutulude ja tasandusfondi kaudu.
5. Kohalike omavalitsuste poolt täidetavate riiklike ülesannete eristamine õigusaktides ja rahastamine kulupõhiselt riigieelarvest.
6. Kohalike omavalitsuste koostöö edendamiseks, haldussuutlikkuse tõstmiseks ning teenuste efektiivsemaks osutamiseks analüüsida seadusandlust ja täpsustada seda valdkondades, kus omavalitsuste koostöö on otstarbekam, kindlustades koostöö võimalikkuse erineva suurusega territooriumil ja erineva arvu omavalitsuste vahel.
7. Omavalitsuspoliitika põhimõtete ja suundade avamine riigi strateegiadokumentides.

Põhilised ettepanekud puudutasid omavalitsuste tulubaasi taastamist. Eesmärgiks omavalitsustele iseseisva tulubaasi, regionaalse tasakaalustaatuse ja kohaliku demokraatia suurendamine.

Aluseks on pikaajaline vaade omavalitsuste ja riigi tulude võrdlusele SKP ja THI graafikul.

Probleemiks on riigieelarve tulude võrreldamatult kiirem kasv peale majanduslangust ning omavalitsuste tulude mahajäämus nii riigieelarvest kui ka SKP kasvust.

Tulubaasi taastamise osas taotleti selle taastamist 2009. aasta alguse tasemel, ehk 11,93% üksikisiku tulumaksu laekumisest. Sellega võrdselt ka tasandusfondi taastamine 19,077 miljoni euro võrra. Läbirääkimistel oli KTK valmis ka kompromissiks tulubaasi taastamise osas aastate lõikes, kui valitsuskomisjon riigieelarvestrateegias selle vastavalt määratleb. Kahjuks aga Vabariigi Valitsus läbi valitsuskomisjoni kompromissiks valmis polnud ja riigieelarves ei kavandatud omavalitsuste tulude taastamist.

Keerulised olid läbirääkimised haridustoetuse osas. Kui läbirääkimiste käigus enne riigieelarve vastuvõtmist puudus selgus õpetajate palkade alammäärade osas, tekkis kahtlus et haridus- ja teadusministeerium püüab osa palgakasvust katta omavalitsuste teiste tulude, sealhulgas haridustoetuse vahendite arvel. Kahjuks osa sellest kartusest ka täitus.

Nii õpilaste koolilõuna kui ka õppevahendite soetamise toetuse osas soovis ministeerium jätta eraldise õpilase kohta samaks 2011. aastaga ja vabanevad vahendid suunata õpetajate palgatõusu katteks. Läbirääkimistel õnnestus siiski nende toetuste maht jätta samaks 2011. aastaga ja seega tõsta toetust ühe õpilase kohta.

Õpilasürituste ja aineseksioonide tegevuse toetuse osas saavutati kokkulepe, et need vahendid eraldatakse lepingutega maakondlikele omavalitsusliitudele. Kahjuks aga ei osanud me ette näha, et selle toetuse liigi jaotusel muudab HTM ühepoolset jaotusmehhanismi ja seega ka toetuste jaotust maakondade lõikes.

Senini haridustoetuse hulgas kavandatud investeeringute eraldise soovis HTM täielikult suunata õpetajate palgavahendite katteks. Väga pingeliste vaidluste tulemusel õnnestus siiski viimasel minutil see ettepanek välja jätta.

Esimene probleem tekkis haridustoetuse 2011. aasta reservi kasutamise otsustamisel. HTM kavandas selle täielikult õpetajate palgavahendite katteks, jättes arvestamata vajaduse nende vahendite kasutamiseks koolivõrgu ümberkujundamisel ja uue kooliaasta alguse õpilaste arvu muudatustest tulenevate kulude katmiseks. Lõplikult õnnestus siiski enamuse 2011. aasta haridustoetuse jäägist suunata kooli tugipersonali palgakulude katteks ja õpilaste arvu muudatusest tulenevate kulude katmiseks, millised soovis HTM lükata täielikult omavalitsuste eelarvete kanda.

Teine probleem puudutas läbirääkimistel teehoiuvahendite eraldamist. Esiolgu riigieelarvesse planeeritud 5%line eraldis õnnestus suurendada 10%ni mootorikütuse aktsiisist laekunud vahenditest, ehk suurenemine 11,12 miljoni euro võrra. Hoolimata sellest, et keskvalitsus kirjutas selle „aavutuse, teehoiuvahendite suurendamine ligi kahekordseks, oma kontosse, ei ole me pettunud. Põhiline oli siiski vahendite suurendamine. Pikaajaliselt jääme seisukoha juurde, et riigieelarve strateegia perioodi lõpuks peaks teehoiuvahendite eraldus kasvama 30%ni kogutud vahenditest.

Kõige suurem probleem kerkis üles seoses 2011. aastal vastuvõetud kodualuse maa maksu vabastamisega maamaksust. KTK arvates ei olnud rahandusministeeriumi arvestused piisavad ning omavalitsustele suurendatud tulumaksulaekumine ei kataks vähenevaid tulusid. Vaidlus käis ka kompenseerimise aluseks võetavas 2011. aasta keskmises maamaksu määras. Omavalitsuste esindus nõudis kompenseerimise aluseks 2012. aasta maksimaalse maamaksu määra võtmist ning omavalitsustele maa maksuvabastuse määramisega seotud kulude katteks vahendite eraldamist. Kokku lepiti selles, et 2013. aastal vaadatakse üle tegelik maamaksu laekumise vähenemine ja tulude suuremal vähenemisel vaadatakse üle ka tulumaksu eraldamise suurus. Omavalitsustele kompenseeritakse ka kodualuse maamaksu vabastuse määramise kulud 990 tuhande euro ulatuses. Järgneva kahe aasta jooksul peab tööle hakkama ka uus infotehnoloogiline rakendus, mis võimaldaks määrata kõiki maksuvabastusi ja pidada nende üle arvestust omavalitsuste lõikes.

Kolme aasta jooksul läbi räägitud riiklikest maardlatest laekuvate kaevandusõiguse tasude väljaviimine omavalitsuste tulubaasist ja selle arvel tasandusfondi suurendamine sai lõpliku kinnituse, kuna põlevkivivallad ei olnud vastu selle muudatuse rakendamisele. Tulenevalt sellest otsusest suureneb tasandusfond nelja aasta jooksul 15,4 miljoni euro võrra.

Muudes läbirääkimiste valdkondade rahastamisega seotud otsuste osas muutusi ei toimunud. Nii sotsiaalvaldkonnas, kultuurivaldkonnas, keskkonna- ja maaküsimustes kui ka infotehnoloogia ja regionaalarengu toetused jäid eelmise aasta mahtude tasemele.

Kokkuvõtteks peab nentima, et omavalitsuste tulud suurenesid läbirääkimiste tulemusel:

1. Teehoiuvahendid	– 11,12 miljonit
2. Maamaksu administreerimine	– 0,99 miljonit
3. Vajaduspõhise peretoetuse administreerimiskulud	– 0,19 miljonit
4. KOKKU	- 12,3 miljonit eurot (192,4 milj krooni)
5. Õnnestus ära hoida eraldiste vähenemine:	
6. Hariduse investeringutoetus	- 3,044 milj eurot
7. Hariduse reserv	- 3,0 milj eurot
KOKKU	- 6,044 milj eurot (94,6 milj krooni)

Hariduse-, kultuuri-, noorsoo- ja spordivaldkond (Taimi Saarma)

Hariduse ja noorsoovaldkonna töörühm			
kaasesimees EMOL	Vello Jõgisoo	vello@kose.ee	EMOLi aseesimees, Kose vallavanem
	Toivo Tõnson	toivo@kesk.ee	Põltsamaa vallavanem
	Peeter Sibul	peetersibul@gmail.com	Puhja vallavanem
	Taimi Saarma	taimi.saarma@emovl.ee	EMOLi haridusnõunik
	Arno Peksar	arno@hanila.ee	Hanila vallavanem
Kultuuri- ja spordivaldkonna töörühm			
kaasesimees ELL	Andrus Blok	andrus@rakke.ee	Rakke vallavanem
	Peeter Sibul	peetersibul@gmail.com	Puhja vallavanem
	Kalle Toomet	kalle@emovl.ee	Kehtna vallavanem
	Taimi Saarma	taimi.saarma@emovl.ee	EMOLi haridusnõunik

Haridus ja noorsootöö

Haridustöö märksõnadeks 2012. aastal olid üldhariduse rahastamismudeli põhimõtete muutmine, gümnaasiumivõrgu korrastamine ja õpetaja ametikoha ümberkujundamine. Peab kohe märkima, et läbirääkimised haridus- ja teadusministeeriumiga on olnud konstruktiivsed, kuid väga pingelised. Ühise seisukoha kujundamine nendes küsimustes on kulgenud üle kivide ja kändude ning ka tänaseks ei ole saavutatud ühist arusaama üldhariduse rahastamise küsimustes, läbirääkimised jätkuvad.

Haridustoetus riigieelarves 2013, on säilinud üldhariduse rahastamine, eelmise aasta mahus. Säilinud on investeringutoetus omavalitsustele, mida sooviti suunata õpetajate palkadeks. Säilinud on koolilõuna toetus kõigile 1.–9. kl õpilastele, mida sooviti muuta vajadusepõhiseks ning säilinud on õpilaskodude ja õppevahendite toetus. Maakondlike omavalitsusliitude soov korraldada maakondlikke õpilasüritusi, olümpiaade ja aineseksioonide tööd on täitunud, vahendid tulevad maakondlikesse omavalitsusliitudesse eraldislepingu alusel ministeeriumiga.

Haridus- ja teadusministeerium on kogu 2012. a vältel süüdistanud kohalikke omavalitsusi seaduserikkumises ning haridustoetuse väärkasutuses 90 miljoni krooni ulatuses. EMOLi vastuskiri koos linnade liiduga „Hariduselu juhtimine ja korraldamine vajab partnerite konstruktiivset koostööd“ sai haridus- ja teadusministeeriumile 6. jaanuaril edastatud. Selles tutvustati haridustoetuse vahendite kasutamist omavalitsuste poolt õpetajate palkadeks ja muudeks kuludeks ning EMOLi juhatuse initsiatiivil peeti konsultatsioone üldharidusekoolide võrgu optimeerimise küsimuses. EMOLi esindaja Ott Kasuri koos Kalle Küttise ja Epp Rebasega ministeeriumist osalesid aasta alguses kõigil maakondlikel koolivõrgu korrastamise aruteludel. EMOLi initsiatiivil loodi võimalus maakondlikel omavalitsusliitudel parimal kombel ja viisil kaasa rääkida gümnaasiumivõrgu kujunemisel igas maakonnas. **25. jaanuari** koosolekul tutvustas HTM meile gümnaasiumivõrgu ümberkujundamise lähtealuseid ja palus vastata küsimustele selgitamiseks välja meie seisukohta. Oma vastuskirjas 10. veebruaril märkisime, et tunnustame haridus- ja teadusministeeriumi soovi ja tahet gümnaasiumivõrgu korrastamisel, kuid ei pea võimalikuks teha seda kiirustades, vaid läbimõeldult kompetentse analüüsi alusel. Haridusvõrgu ümberkorraldamise aluseks ei saa olla ainult õpilaste arv ja kvaliteedi määrajaks riigieksamite tulemused. Oluline oleks välja töötada ja üleriigiliselt selgelt kehtestada reeglid kooli tulemuste hindamiseks. Reeglid peaksid olema üheselt arusaadavad, rakendatavad ja mõistlikud. Teise punktina oli päevakorras õpetaja ametikoha ümberkujundamise lähtealuste tutvustus ja eraldi töörühma moodustamine õpetaja ametikoha ümberkujundamiseks.

HTM esitas 25. jaanuaril toimunud läbirääkimiste töörühma koosolekul ka nn õigusliku analüüsi, kus väideti, et Vabariigi Valitsusel ei ole võimalik toetuste määramisel laiendada PGS § 82 lg 3 loetletud isikute ringi ja täiendada seda tugispetsialistidega, nagu on sätestatud 10.03.2011 määruse nr.33 §4 lg-s 2. Kuna silmapiiril terendas õpetajate streik, siis tasandusfondis sisalduvate hariduskulude jaotamise põhimõtteid taheti muuta juba 2012. aasta tasandus- ja toetusfondi määramises, mis jäi meie poolt seetõttu ka kooskõlastamata.

29. veebruaril toimus töörühma koosolek Porkunis, kus Tiina Kivirand tutvustas hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse kontseptsiooni projekti ja arutleti selle üle, millised peaksid olema riigi ja kohalike omavalitsuste kohustused HEV õpilaste õppekorralduses ja selle rahastamisel. Kadri Ann Salla tegi ülevaate HEV õpilaste koolivõrgust, täna on 43 HEV õpilastele mõeldud kooli, neist 25 riigikooli, kus õpib kokku ligikaudu 4000 õpilast. Kuidas peaks HEV koolid paiknema, milline oleks ideaalne ja / või optimaalne HEV kooli mudel.

10. oktoobril korraldas haridus- ja teadusministeerium hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse teabepäeva, kus Kalle Küttis tegi ülevaate sellest kui kaugele on kontseptsiooniga jõutud ja millised on edaspidised arengud aastateks 2013–2020. Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse kontseptsioon pidi valmima 2012. aasta lõpuks, kuid peab kahetsusega märkima, et täna on see siiski veel projekt, mis on juhtkonna poolt kinnitamata, nii nagu on juhtunud ka koolieelse lasteasutuste seadusega, mille muudatusi töötati välja terve 2011. aasta ja veel 2012. jaanuaris-veebbruaris olid need päevakorras, aga jäid kusagile toppama.

7.–9. märtsil toimus õpetajate streik ja minister J. Aaviksoo lubas streikijatele, et 2013. jaanuarist on õpetaja keskmine palk vähemalt 720 eurot. Selleks ajaks oli ka HTM-i ametnikele kohale jõudnud teadmine, et ainuüksi kavandatava gümnaasiumivõrgu korrastamisega seda lubadust täita pole võimalik, on vaja otsustavalt muuta toimivat hariduse rahastamismudelit ning välja töötada kogu hariduskorralduse muutmise kava.

13. aprilli koosolekul tutvustati meile hariduskorralduse kaasajastamise (HKK) kava. Tooksin siin välja 3 põhilist punkti, millest lähtuvalt ka edaspidised läbirääkimised toimusid:

1. Põhikoolide ja gümnaasiumide rahastamine lahutatakse. Gümnaasiumide rahastamine peab toetama tugevate linna- ja maakonnagümnaasiumide arengut, vajadusel riigigümnaasiumidena. Põhihariduse rahastamine peab toetama jätkusuutlike kodulähedaste põhikoolide arengut, lähtudes kvaliteetse hariduse kättesaadavuse printsiibist. Soodustatakse KOVide koostööd põhihariduse andmisel.
2. Vastutus põhi- ja üldkeskhariduse juhtimise, rahastamise ja korraldamise eest tuleb jaotada selgelt kohalike omavalitsuste ja riigi vahel.
3. Haridusasutuste tegevuskulude planeerimisel seatakse esikohale õpetajate palgatõus. Õpetaja töö korraldamisel lähtutakse õpetaja ametist kui tervikust. Õpetaja tööülesanded nähakse ette ametijuhendis. Õpetaja töölepingus nähakse ette kindel, üldtööajale vastav ametipalk, mis sõltub õpetaja kvalifikatsioonist ja töö tulemuslikkusest. Kaasajastatakse õpetajate kvalifikatsiooni-süsteem kooskõlas kutseseadusega.

Samal koosolekul tutvustas Piret Sapp ka kontseptsioonist lähtuvalt toetusfondi jaotamise põhimõtteid 2013–2020 ja märkis, et oluline on üldiste põhimõtete osas kokkuleppida ja mai lõpuks esitatakse valitsusse kontseptsioon, kus on ka võimalikud ettepanekud PGS-i muudatusteks.

Toetusfondi jaotamise põhimõtted olid arutusel kõikidel järgnevatel koosolekutel nii **mais, juunis, augustis, septembris** ja ka **detsembris**. Läbirääkimiste hariduse- ja noorsootöö töörühma lõpptulemus kajastub Vabariigi Valitsuse määruses „2013. aasta riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsusüksustele määratud tasandus- ja toetusfondi jaotus ning jaotamise ulatus, tingimused ja kord“. **Võib kinnitada, et see oli parim variant, mida läbirääkimistega suutsime läbi raskuste saavutada.** Läbirääkimiste protsessi kajastavate protokollide ja materjalidega on võimalik tutvuda EMOLi kodulehel, kuigi suure hilinemisega, töörühma materjalid on aga kuulutatud asutusesiseseks kasutamiseks.

Toetusfondi jaotamise põhimõtted 2013–2020 (13.04.2013):

- 1) põhikooli ja gümnaasiumide rahastamine lahutatakse (sh aruandluses PK ja G kude eristamine);
- 2) õpetajate täiendkoolituseks kasutatakse struktuurfondide praeguse programmiperioodi kasutamata ressursse. Uuel programmiperioodil 2014–2020 on õpetajakoolitus koolivõrgu korrastamise kõrval oluline prioriteet, täiendkoolituse vahendid tulevad 100% ESF vahenditest;
- 3) maakondlike ainekomisjonide vahendite baasil luuakse õpetajate innovatsioonifond, et toetada uuenduslike meetodiliste materjalide loomist ja parimate praktikate laiemat rakendamist;
- 4) investeeringutoetust toetusfondi kaudu ei eraldata, selleks kasutatakse struktuurifondide vahendeid 2014–2020;
- 5) õppevahendite toetus 2012. a tasemel;
- 6) koolilõuna toetus 2012. a tasemel;
- 7) õpilasürituste vahendid arvestatakse üldhariduskoolide õpilaste arvust lähtudes õpilase pearaha sisse;
- 8) tugispetsialistide toetust riigieelarvest ei eraldata, see on KOV kohustus.

30. mai koosolekul andis Kalle Küttis ülevaate hariduskorralduse kontseptsioonist, kus märgiti, et ei tule kohustuslikku põhikooli ja gümnaasiumi lahutamist. On pakutud, et ümberkorralduste kokkuvõtte võiks olla 2020, igasse maakonda tahetakse tekitada puhtad gümnaasiumid. Toetusfondi arvestus muudetakse KOV-i põhiseks. Samal koosolekul tõstatas ka tugispetsialistide rahastamise teema, mis koos toetusfondi jaotamise põhimõtete aruteludega oli üleval kõikidel järgnevatel koosolekutel. Siinjuures peab märkima, et see oli siiski üks väike võit, sest 20. detsembril saabus haridus- ja teadusministeeriumi kiri ettepanekuga toetada 2013. aastal kohalike omavalitsuste tugispetsialistide kulusid 2012. aasta haridustoetuse reservi jäägi arvelt ca 3 miljoni euro ulatuses.

Kirjas paluti ka meie ettepanekuid 17. jaanuariks nende vahendite jaotuse põhimõtete ja arvestuse kohta kõikide omavalitsuste vahel 2013. aastal. Meie ettepanekud said ka selleks ajaks saadetud, tuginedes haridus- ja teadusministri määrusele „Koolitöötajate miinimumkoosseis“ 08.12.2010.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus jõudis kooskõlastusringile 1. septembril. Kuna kavandavad muudatused käsitlevad ulatuslikke muudatusi üldhariduse korralduses, siis koostöös Eesti Linnade Liiduga seda eelnõu ei kooskõlastatud, liitude ühine kiri 21.09.2012 14-I lehel. Riigikogu kultuurikomisjoni menetlusse jõudis eelnõu alles 13. detsembril 2012 ja Riigikogu saali 2012. aastal põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatused ei jõudnud.

Õpetaja ametikoha ümberkujundamise töörühma esimene kokkusaamine toimus 6. märtsil, kokku käidi koos 7 korral, töörühmas olid esindatud nii koolijuhid, õpetajad, haridustöötajate liit, kutsekoda, Tartu ja Tallinna ülikoolid, lastevanemate liit, õpilasesindus kui ka „Noored kooli“ projektis osalejad. Haridus- ja teadusministeeriumi poolt olid töörühmale seatud eesmärgid ja küsimused, milles töörühma ülesandeks oli jõuda ühisele arusaamisele õpetaja tööst ja jõuda kokkulepeteni eesmärkide täitmise osas. Riigi ja koolipidajate eesmärk on kõrvaldada õpetaja sisulist tööd takistavad probleemid, nagu liigne bürokraatia, ajapuudus, töökoormuse määramisel ning tasustamisel ainult klassi ees seistud aja arvestamine jne. Soovime anda koolidele praegusest suurema vastutuse enda arendamise eest ning seetõttu ka vabamad käed koolielu ja kogukonda

puudutavate otsuste tegemisel. Vastutuse suurendamist tasakaalustab omavalitsuste ja riigi järelevalve ning toe suurenemine – tähelepanu keskmes on kooli juhtimine ja arendamine. Siinjuures peab märkima, et kõikides küsimustes ühiste kokkulepeteni ei jõutud ja kurb on, et korralikku kokkuvõtet selle töö kohta ei koostatud, tekkis ainult kokkulepe ja eriarvamuste tabel, kuidas selle teadmisega edasi minnakse sõltub täiesti haridus- ja teadusministeeriumi tõlgendamisest, nii nagu oleme kogenud terve aasta vältel nendega läbirääkimisi pidades.

Koolieelse lasteasutuse seaduse muutmise seaduse tööühma töö sai lõppvormingu 10.01. 2012 eelnõuna Riigikogule, mida täpsustati märtsis ning mille olulisem muudatus on sõnastud **§ 10 Kohaliku omavalitsuse kohustus**. EMOLi volikogu 07.12. 2012 esitas sellele omapoolse redaktsiooni „1,5–3-aastase lapse osas võib valla- või linnavalitsus asendada lasteaiakoha lapsehoiuteenusega“. HTM on lisanud märkuse „**vanema nõusolekul**“. Eelnõu esitatakse Riigikogu menetlusse sügisel 2013. Kohalikel omavalitsustele peaks eelnõu andma vabaduse ise otsustada, kuidas lastehoiuteenust pakkuda, tagades teenuse kättesaadavuse mõistliku hinna eest kõigjal omavalitsuse territooriumil.

KIK-i poolt rahastatavast keskkonnateadlikkuse programmist toetatakse kolme tegevussuunda:

1) riiklikke õppekavasid toetava aktiivõppe meetodil põhineva keskkonnaharidusliku tegevuse arendamine ja läbiviimine – selle alt saavad rahastuse projektid, mille tulemusel viiakse õpilasarühmad osa saama keskkonnavalitsusest õppetegevusest keskkonnahariduskeskustes, muuseumides, samuti tundide läbiviimist kooli või lasteaia ümbruses.

2) keskkonnateadlikkust tõstvate teavitustegevuste ja teavitustegevuste ja teavituskampaniate korraldamine määratletud sihtrühmadele – selle alt toetatakse õpivara tootmist ja kõik väljatöötatud programmid peavad olema avalikult kättesaadavad, koolides läbiviidavaid keskkonnapäevi või keskkonnanädalaid, aga ka tele- ja raadiosaadete tootmist.

3) rahvusvahelises keskkonnahariduse alases koostöös osalemine – selle alt toetatakse üldhariduskoolide õpilastele suunatud rahvusvaheliste keskkonnaprojektide korraldamist ja neis osalemist nagu GLOBE, BSD jt ning INTERREGi keskkonnahariduslikes projektides osalemist.

2012. aasta kahes taotlusvoorus jagati välja ligikaudu 3,6 miljonit eurot toetamiseks ülalnimetatud tegevusi.

Noorsootöö Eesti Noorteühenduste Liidu tellimisel 2008. aastal valminud Eesti Noorsoo Instituudi uurimusest „Noorsootöö rahastamine kohalikes omavalitsustes“ selgus, et noorsootöö väärtustamine ja noorte osaluse toetamine ei sõltu niivõrd omavalitsuse suurusest, kuivõrd omavalitsusjuhtide ja ametnike suhtumisest.

Meedia vahendusel on võimendatud kuvandit, nagu ei tuleks väikesed omavalitsused neile pandud ülesannete täitmisega toime. Tegelikkus on aga vastupidine. Just väikeses omavalitsuses jõutakse iga nooreni ja teatakse tema vajadusi kõige paremini.

Noorsootöö olulisus on viimaste aastatega kindlasti tõusnud. Sellele on kaasa aidanud mitmed Euroopa Liidu programmid nagu ERF projekt „Noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamine“, ESF programm „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“, SA Archimedes Euroopa Noored Eesti büroo programmid jne. On väga oluline, et ka järgmisel rahastamisperioodil jätkuksid noorsootööd toetavad programmid. ESF programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ üldeesmärgiks on tõsta noorte valmidust tööturule sisenemiseks ja seal toimetulekuks. Programmi raa-

mes toetatakse kahte suunda: 1) noorsootöölaliste koolituste korraldamine ja noorsootöötaja kutse väärtustamine ja 2) noorsootöö kvaliteet – eesmärgiga kasutada noortele suunatud meetmete kavandamisel erinevates eluvaldkondades noorte olukorra uurimuspõhiseid andmeid ja analüüse ning hinnata noorsootöö mõju ja tulemuslikkust noorte arengu toetamisel. Rohkem infot selle kohta aadressil: <http://www.entk.ee/uu-ringudstatistika>.

Noorsootöötaja kutse on antud 2012. aastal 11 töötajale. Olles kutset omistavas komisjonis on hea meel tõdeda, et on väga tublisid ja toimekaid inimesi, kes tahavad noortega töötada ja teevad seda hingega, siit ka ettepanek – palun arvestage kohapeal oma palgapoliitika kujundamisel kutset omavate töötajatega, olgu see siis noorsoo- või kultuuritöö. Meil hindamiskomisjonis on tulnud ette päris mitu juhust, kus pole võimalik noorsootöötaja kutset omistada, sest teadmised noorsootööst on väga pinnapealsed või puuduvad üldse.

Noorsootöö rahastamine on endiselt omavalitsuste mure, kuigi seaduses on see ülesanne sõnastatud vahendite olemasolul ja tulubaasi pole taastatud, on heameel tõdeda, et omavalitsused jätkuvalt panustavad noorsootöösse, sest riigipoolne tugi on ainult noortevolikogude loomisele ja üleriigilistele noorteühingutele. Üks väga oluline teema noorsootöös on ka karjäärinõustamine. Uutes õppekavades on see valikainena sisse toodud, kuid selle rakendamine sõltub väga palju kohapealsetest võimalustest. Karjääriteenuseid ühendav tunnusmärk on **Rajaleidja**, mis ühendab endas nii karjääriplaneerimist toetavat portaali kui ka maakondlikke teavitamis- ja nõustamiskeskusi. Rohkem infot aadressilt <http://www.innove.ee/karjääriteenused>

Kultuuri- ja sporditöö läbirääkimiste töörühma kokkukutsumine ministeeriumi poolt kulgeb väga vaevaliselt, 2012. aastal 7. märtsil ja 11. septembril, kus arutasime meie poolseid ettepanekuid ja saime vastuseks, et jätkuvad toetused 2012. aasta tasemel, rohkemaks võimalused puuduvad. Kultuuriministeeriumi prioriteedid 2012. aastaks on valitsemisala töötajate palgatõus vähemalt 4%. Jätkuvad ka senised programmid valdkondlikult nagu laulu- ja tantsupeo protsessis osalevate kollektiivide toetamine, mida reguleerib Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutus. Vana Võrumaa, Mulgimaa, Setumaa, Peipsiveere, Kihnu kultuuriruum, Saarte pärimuslik kultuurikeskkond ja Virumaa pärimuskultuuri programm. Jätkatakse õpilaste ujumise ja raamatukogude teavikute toetamist ja toetussummad jäävad 2012. aasta tasemele. 2011. aastal alustas kultuuriministeerium kultuuripoliitika arengusuundade väljatöötamist aastani 2020. Arengusuundade näol on tegemist Riigikogu poolt kinnitatava dokumendiga ja 2012. aasta lõpuks peab kokku saama alusmaterjal, mis esitatakse Riigikogule. Arengusuunad peaksid koosnema neljast olulisest osast: kultuuripoliitika üldpõhimõtted, kultuuri seosed teiste poliitikatega, kultuurivaldkondade põhieesmärgid ja iga valdkonna olulisemad põhimõtted. Seoses selle dokumendi väljatöötamisega rahvakultuuri puudutava osaga toimusid erinevate töörühmade kokkusaamised nii ministeeriumis kui ka Rahvakultuurikeskuses. Kokkusaamiste tulemusena valmis dokument, milles kajastus ka rahvakultuuri soovitatav seisund aastaks 2020, toon siinjuures ära mõned olulisemad punktid:

- Eesti kultuuri tugevus on piirkondlikud eripärad, identiteedid ja inimesed, kes kannavad edasi paikkondlikke kombeid ja elulaadi, kelle kaudu toimib rahvakultuur
- Vaimset kultuuripärandit väärtustatakse ja toetatakse: inimesed ja kogukonnad on tunnustatud, pärand on kättesaadav ja kasutatav
- Riiklik hariduspoliitika toetab loovat rahvakultuurialast õpet alusharidusest vabariiduseni

- Kultuuritöötajate palgapoliitika kujundamisel arvestatakse lisaks erialasele haridusele ka kutse omamist (kultuuritöötaja, kultuuritöö spetsialist, kultuuritöö juht, tantsuspetsialist, pärimuskultuuri spetsialist, koorijuht jt)
- Rahvakultuuri valdkonnas tegutsevate kollektiivide juhtide tasustamine on vastavuses õpetajate palga ja erialast tuleneva kutsega

Valminud dokument esitati kultuuriministeriumile 10. juuniks edasiseks aruteluks, aasta lõpuks aga loodetud kultuuripoliitika arengusuundi veel valmis ei saadud ja ilmselt jätkuvad arutelud aastal 2013.

Sport – haridus ja teadusministeriumi noorte ja välissuhete asekancler Madis Lepajõe kutsus detsembris 2011 kokku töörühma, mille ülesandeks on leida lahendusi riskide maandamiseks alaealiste osalemises spordis. Teravalt on päevakorda tõusnud noortelt raha küsimine, juhul kui noor peab vahetama spordiklubi. 2012. aastal toimus kaks kokkusaamist ja nende põhjal võib tõdeda, et erinevate alaliitude esindajad on moodustanud ringkaitse ja eitavad seda probleemi, viidates sellele, et kui üldse selliseid juhuseid esineb, siis on need klubid, kes ei kuulu alaliitudesse. Eesti Noorsootöö Keskus plaanis septembris sellel teemal kokku kutsuda laiapõhjalise konverentsi, kuid erinevate osapoolte vastuseisude tõttu jäi see üritus katki.

Lisaks ülaltoodule osalevad EMOLi juhatuse liikmed, büroo töötajad ja erinevate omavalitsuste esindajad **28 erinevas töörühmas**, mis kõik ühel või teisel määral käsitlevad omavalitsuste kohustusi hariduse, noorsootöö, kultuuri -või sporditöö valdkonnas.

EMOLi haridus-ja noorsootöö nõuniku osalemine komisjonides 2012. aastal

2012. a tegemised erinevates töörühmades		
Kuupäev	Koht	Teema
5. jaan	HTM-s Tõnismägi 11	Koolieelse lasteasutuste seaduse eelnõu
6. jaan	Linnade liidus Ahtri 8	Tasandusfondi määruses haridustoetuse põhimõtted, vastuskirja koostamine HTM-le
10. jaan	HOL-i Kultuurikomisjon	2012 maakondlikud ühisüritused
16. jaan	HTM-s Tõnismägi 11	Õpetaja ametikoha ümberkujundamise lähtalused
16. jaan	Riigieelarve kontrollkomisjonis Lossi plats 1a	HTM- korraldavast koolivõrgu korrastamise kavast
20. jaan	ENTK - Uuslinna 10	Noorsootöötaja kutse kutsekomisjon
25. jaan	Oru hotellis Narva mnt 120	Alaealiste kaitse spordis
25. jaan	HTM-s Tõnismägi 11	Läbirääkimiste haridus- ja noorsootöö töörühm
31. jaan	HTM-s Tartus Munga 18	Koolieelse lasteasutuste seaduse eelnõu
6. veebr	Linnade liidus Ahtri 8	Läbirääkimiste haridus- ja noorsootöö töörühm ilma HTM -i esindajateta
15. veebr	Viru konverentsikeskuses	Linnade ja valdade päevad
16. veebr	Viru konverentsikeskuses	Linnade ja valdade päevad
29. veebr	Porkunis	Läbirääkimiste haridus- ja noorsootöö töörühm
6. märts	HTM-s Tõnismägi 11	Õpetaja ametikoha ümberkujundamise töörühm
7. märts	kultuuriministeriumis	Läbirääkimiste kultuuritöö töörühm
12. märts	omavalitsusmajas Sirge 2	Kultuurkapitali Harjumaa eksperdigrupp
13. märts	Hotell Portos Uus-Sadama 26	Kahe liidu ühine juhatus
14. märts	kultuuriministeriumis	Kultuuripoliitika 2020 rahvakultuuri osa
22. märts	Hotell Euroopa Paadi 5	EL vahendite arenguvajadused 2014+
29. märts	HTM-s Tõnismägi 11	Õpetaja ametikoha ümberkujundamise töörühm
4. apr	Vilmsi 53G	Maaelu võrgustiku koostöökoda

5. apr	SA INNOVE Lõõtsa 4	Karjääriteenuste koostöökogu
10. apr	RKAK Vilmsi 55	Eesti kultuuripoliitika arengusuunad Regionaalse kultuurikorralduse töörühm
13. apr	HTM-s Tõnismägi 11	Läbirääkimiste hariduse- ja noorsootöö töörühm
12. apr	RKAK Vilmsi 55	Rahvatantsuspetsialisti kutse kutsekomisjon
12. apr	ENTK Uuslinna 10	Noorsootöötaja kutse kutsekomisjon
24. apr	RKAK Vilmsi 55	Regionaalse kultuurikorralduse töörühm
30. apr	RKAK Vilmsi 55	Rahvamajade töögrupp
3. mai	RKAK Vilmsi 55	Kultuuripoliitika 2020 rahvakultuuri osa
16. mai	HTM-s Tõnismägi 11	Õpetaja ametikoha ümberkujundamise töörühm
22. mai	keskkonnaministeeriumis	Keskkonnateadlikkuse projektide hindamine
30. mai	Omavalitsusmajas Sirge 2	Läbirääkimiste hariduse- ja noorsootöö töörühm
30. mai	Omavalitsusmajas Sirge 2	Kultuurkapitali Harjumaa eksperdigrupp
31. mai	RKAK Vilmsi 55	Kultuuripoliitika 2020 arengusuunad
6. juuni	Hotell Euroopa Paadi 5	Kultuuri kutsenõukogu
7. juuni	RKAK Vilmsi 55	Kultuuripoliitika arengusuunad 2020
8. juuni	Tal Teeninduskoolis Majaka 2	Inimressursi rakenduskava seirekomisjon
27. juuni	HTM-s Tõnismägi 11	Läbirääkimiste hariduse- ja noorsootöö töörühm
22. aug	Linnade liidus Ahtri 8	Läbirääkimiste hariduse- ja noorsootöö töörühm
28. aug	Vana-Veski puhkem Paide vald	Õpetaja ametikoha ümberkujundamise töörühm
29. aug	omavalitsusmajas Sirge 2	Kultuurkapitali Harjumaa eksperdigrupp
4. sept	omavalitsusmajas Sirge 2	Hariduse töörühm ilma HTM-i esindajateta
10. sept	Hiumaa ja Pärnumaa	Hindamiskomisjon "Märka uuenduslikku põllumajanduses"
11. sept	kultuuriministeeriumis	Läbirääkimiste kultuuritöö töörühm
12. sept	HTM-s Tõnismägi 11	Läbirääkimiste hariduse- ja noorsootöö töörühm
18.-21. sep	Eesti-Läti-Leedu	Kogukonnarajatiste haldamiskogemused Eestis, Lätis ja Leedus. Leaderi programm.
27. sept	Raplamaa, Ida- ja Lääne-Virumaa	Hindamiskomisjon "Märka uuenduslikku põllumajanduses"
10. okt	HTM-s Tartu Munga 18	HEV õpilaste koolivõrgu ümberkorraldamine.
22. okt	Meriton Paldiski mnt 4	Konverents "Kvalifikatsiooniraamistik elukestva õppe toeks"
25. okt	Mustpeade Majas Pikk 26	"Rahvakultuuri tugevus on selle kandjates"
29. okt	ENTK Uuslinna 10	Noorsootöötaja kutse kutsekomisjon
31. okt	keskkonnaministeerium	Keskkonnateadlikkuse projektide hindamine
1. nov	Järvamaa	Leaderi abil valminud projektid
7. nov	omavalitsusmajas Sirge 2	Läbirääkimiste hariduse- ja noorsootöö töörühm ilma HTM-i esindajateta
8. nov	HTM-s Tõnismägi 11	PGS-i muudatused
15. nov	Harju- Raplamaa	Leaderi abil valminud projektid
20. nov	Kutsekojas Mustamäe tee 16	Kultuuri kutsenõukogu
21. nov	Rahvusraamatukogus	Lastekaitse Liidu konverents "Kuidas kasvatame – piits või pitsa"
22. nov	Õpetajate majas	Karjääriteenuste konverents "Teadlik valik"
30. nov	Õpetajate majas	Õpetaja roll osalevas juhtimises
4. dets	Tartu Dorpati konverentsikeskus	Konverents "Hea Kooli mõõdupuu"
5. dets	HTM-s Tõnismägi 11	Läbirääkimiste hariduse- ja noorsootöö töörühm

6. dets	omavalitsusmajas Sirge 2	Kultuurkapitali Harjumaa eksperdigrupp
12.dets	HTM-s Tõnismägi 11	Koolieelse lasteasutuste seaduse eelnõu
13. dets	Linnateatri Hobuveski saalis	Noorsootöötajate tänuüritus
19. dets	HTM-s Tõnimägi 11	Õpetajate palga alammäärade tutvustus HTM-i poolt nähtuna

Sotsiaal- ja tervishoiuvaldkond (Mailiis Kaljula)

Sotsiaal-, töö- ja tervishoiu töörühm			
kaasesimees EMOL	Kurmet Mürsepp	kurmetster@gmail.com	Antsla vallavolikogu esimees
	Kalle Toomet	kalle.toomet@kehtna.ee	Kehtna vallavanem
	Marianne Hermann	marianne@mv.werro.ee	Võrumaa OVL sotsiaalnõunik
	Rünno Lass	rynno.lass@koeruhk.ee	Sihtasutuse Koeru Hooldekeskus juhataja
	Mailiis Kaljula	mailiis.kaljula@emovl.ee	EMOL sotsiaalnõunik
	Kuno Erkmann	kuno.erkmann@paikuse.ee	Paikuse vallavanem

Möödunud aruandeaasta oli väga tegevusterohke. Jätkus varasematel aastatel alustatud ja pooleli jäänud teemade arutelu, millest osad küsimused leidsid vastused, samas sai alustatud nii mõnegi uue olulise omavalitsuste sotsiaaltööd puudutava probleemi lahendamist. Järgnevalt teen kokkuvõtte aruandeaasta olulisematest teemadest.

Puuetega Inimese Õiguste Konventsioon. Eelnevatest aastatest kandus 2012. aastasse arutelu ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni ratifitseerimise ja selle fakultatiivprotokolliga liitumise üle, mis jõudis lõpule 30. mail 2012. aastal konventsiooni ja lisaprotokolliga ratifitseerimisega. Sotsiaalministeeriumi esindajate seisukoht oli, et ratifitseerimine on ainult hea tahte märk, sest tegelikult on kõik need kohustused juba niigi meie siseriiklike haldusaktidega kohalikele omavalitsustele täitmiseks kohustuslikud. Küsimust arutati ka Riigikogu sotsiaalkomisjonis, kus enamus komisjoni liikmete seisukoht oli, et ainuüksi selle ratifitseerimise võimaluse kahtluse alla panemine ja siseriiklikele puudustele viitamine on riiki häbistav ja arusaamatu, avaldati lootust, et alates dokumendi ratifitseerimisest paraneb puuetega inimeste olukord, sest kohalikele omavalitsustele esitatakse konkreetsemad nõuded. Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja Eesti Linnade Liidu esindajad avaldasid arvamust, et konventsiooni ratifitseerimine ja eriti fakultatiivprotokolliga liitumine põhjustab riigi poolt kohustuste võtmist, mille täitmiseks ei olda valmis. Oma seisukoha kujundamisel toetus EMOL liikmetelt saadud andmetele, näiteks ei ole kohalikel omavalitsustel majanduslikke võimalusi tagada konventsioonis sätestatud transporditeenus ning füüsiline ja intellektuaalne juurdepääs. Siseriiklikud normid kohustavad füüsilist juurdepääsu tagama uute ja rekonstrueeritavate hoonete ja rajatiste puhul, kuid konventsioon kohustab seda tagama kõigi puhul, konventsioonis ei ole märgitud üleminekuaega ja seal sätestatud kohustused hakkavad konventsiooni ratifitseerinud riigile kehtima kohe. Konventsiooni on ÜRO 193 liikmesriigist ratifitseerinud 110, sealhulgas 19 Euroopa Liidu liikmesriiki. Fakultatiivprotokolliga on ühinenud (või selle ratifitseerinud) 63 riiki, sh 16 Euroopa Lii-

du liikmesriiki. Fakultatiivprotokolliga ühinemise eesmärk on anda puudega inimestele võimalus pöörduda Puuetega Inimeste Õiguste Komitee poole, kui neile tundub, et riik rikub nende konventsioonis sätestatud õigusi. Ajakohastamist vajavad Eesti Vabariigi invapoliitika üldkontseptsioon „Puuetega inimestele võrdsete võimaluste loomise standardreeglid“ ja selle rakendamise tegevuskavad ning sellega seoses toimus sotsiaalministeeriumis mitu nõupidamist.

Täiendkoolitus sotsiaaltöötajatele. Aruandeaastal jätkus ka Eest Puuetega Inimeste Koja organiseeritud projekt nr 1.1.0801.10-0124 „Täiendkoolitusprogrammi väljatöötamine ja piloteerimine sotsiaal- ja haridusvaldkonna spetsialistidele puudega inimeste edukaks kaasamiseks ühiskonda“, mille eesmärgiks oli kasutada võimalikult hästi olemasolevaid teadmisi, oskusi ja kogemusi, et säästa erivajadustega inimestega tegelevaid spetsialiste põhjendamatute ja aeganõudvate lahenduste otsimisest kaasamise teel ja anda võimalus igale puudega inimesele ühiskonda panustamiseks. Projekti käigus toimusid osalejatele erinevad loengud puuetega inimeste elu ja teenuseid puudutavatel teemadel ning külastati mitmeid teemaga seotud asutusi näiteks Vana-Vigala TTK, Maarja Küla ja Astangu KRK. Püstitatud eesmärgi saavutamisele kaasaaitamiseks anti projekti raames välja käsiraamat, kuhu koguti häid näiteid nii pildis kui sõnas, kuidas on võimalik puudega või erivajadusega inimesi kaasata hariduse omandamisse ning ühiskondlikusse ellu. EMOLi sotsiaalnõunikul oli võimalus osaleda kogumiku koostamisel teemaga „KOV-de poolt puuetega inimestele pakutavate teenuste ülevaade ning puuduvad teenused. Kuidas saab teenuseid pakkuda piiratud ressursside olukorras“.

Alkoholi- ja tubakapoliitika roheline raamat. Palju vaidlusi põhjustasid arutelud alkoholipoliitika ja tubakapoliitika roheliste raamatute teemadel, eriti alkoholi müüki puudutavas osas. Kohalikud omavalitsused olid valdavalt seisukohal, et nimetatud teemaga seotud keelud ja piirangud peaksid olema reguleeritud üle riigi ühtselt. Eelnõude väljatöötajad (SoM, TAI) olid seisukohal, et enamiku piirangute kohaldamine võiks jääda kohaliku omavalitsuse otsustada. Ettepanekute hulgas olid näiteks keeld müüa alkoholi bensiinijaamades ja väikestes poodides, kus puudub eraldi spetsiaalse leti võimalus, avalikel üritustel, suitsetamise keelamine kortermajade rõdudel ja akendel, suitsetamisruumide likvideerimine. Põhimõtteliselt oldi ühisel seisukohal, et suitsetamist ja alkoholi tarvitamist tuleb vähendada ja piirata just noorte hulgas ja et tööd selle eesmärgi saavutamiseks tuleks alustada juba eelkoolieast.

Lastekaitseadus. Olulise teemana taasalustati uue lastekaitseaduse väljatöötamise ettevalmistamist. Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis 2011–2015 on laste õiguste ja ka kohustuste paremaks reguleerimiseks seatud eesmärgiks kehtestada ja rakendada tänapäevane lastekaitseadus. Ka laste ja perede arengukavas 2012–2010 tuuakse ühe tegevusena välja nimetatud seaduse uuendamise ja rakendamise vajadus. Sotsiaalministeeriumis toimus lastekaitsetöötajate omakogemusseminar, mille käigus arutati, millised on ootused uuele lastekaitseadusele. Seminaril korraldatud töötoast selgus, et kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötajad ootavad uut lastekaitseadust ja loodavad, et sellega saavad selgemaks riigi ja kohaliku omavalitsuse vastutused lastekaitsetöös. Samuti loodetakse, et riik hakkab senisest rohkem panustama lastele ja peredele suunatud teenustesse ja kohaliku tasandi lastekaitsetöötajate hulk suureneb ning paranevad nende enesetäiendamise võimalused. Sotsiaalministeeriumi laste õiguste juhi Tõnu Poopuu sõnul plaanib sotsiaalministeerium uue lastekaitseaduse eelnõu valitsusele esitada 2013. aasta lõpuks.

Elektriautod sotsiaaltöötajatele. 2011. aastal algasid ja 2012. aastal jätkusid ettevalmistused, läbirääkimised ja koolitused elektriautode tellimiseks. Autod olid mõeldud kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötajatele ja jagati kohalikele omavalitsustele tasuta.

Oli omavalitsusi, kes tellis 3 autot ja oli neidki, kes leidsid, et elektriauto on kohalikele teedele sobimatu. EMOLi poolt tuli üle vaadata autode andmise tingimused ja KOVidega sõlmitavad auto kasutamise lepingud. Esimesed autod jõudsid Eestisse juba 2011. aasta novembris, kuid ülejäänud autod saabusid 2012. aasta jooksul. Mitsubishi Corporationi ja Eesti Vabariigi vahel sõlmitud heitkoguse ühikutega kauplemise vahetuskokkuleppe tulemusel on nüüd riigi käsutuses 507 elektriautot. Nendest 432 on kohalike omavalitsuste ja ASi Hoolekandeteenused kasutuses sotsiaalteenuste osutamiseks ja 75 ministeeriumide valitsemisel avalike teenuste osutamiseks. Elektriautosid hooldab AS Silberauto. Elektriautode kasutamist jälgivad ja uurivad Tallinna Tehnikaülikooli ning Tallinna Tehnikakõrgkooli eksperdid. Linnade ja valdade päevade sotsiaaltöötas tutvustasime auto kasutamiseiga tõusetunud probleeme ja otsisime spetsialistide abiga vastuseid kerkinud küsimustele.

Aktiivsena vananemine. 2012. aasta oli Euroopas aktiivsena vananemise ja põlvkondadevahelise solidaarsuse aasta, mille avakonverents toimus 14. veebruaril. Demograafilised muutused maailmas ja Eestis on vaieldamatud. See kutsus otsima uusi lahendusi ja jagama kogemusi, kuidas muuta raskused võimalusteks. Alustati aktiivsena vananemise strateegia koostamist. Aasta jooksul toimus mitmeid erinevaid ümarlaudu, seminare ja arutelusid eakate tööhõive, elukestva õppe, teenuste ja kaasatuse ning vabatahtliku töö teemadel. Sotsiaalministri sõnul on tööealiste ja vanemaealiste arvu suhe lähitulevikus muutumas kehvemaks, mis esitab väljakutse eelkõige tööturu jätkusuutlikkusele. "On selge, et kui me soovime praegusest kõrgemat või isegi tänasega võrreldavat tööhõivet, on üheks vältimatuks lahenduseks ka 65-aastaste ja vanemate elanike valmidus ning võime tööd teha," ütles ta. "Kogu Eesti ühiskonda ootab ees väljakutsete ületamine, et senisest veelgi paremini ära kasutada vanemaealiste ressursi tööturul." 2012. aasta oktoobris juba kolmandat korda toimunud eakate festivaliga tähistati Eestis rahvusvahelist eakate päeva. Eakate festivali eesmärk on väärtustada eakate rolli ühiskonnas, näidata aktiivse ja tervisliku eluviisi võimalusi, ning pakkuda kohtumis- ja suhtlemisvõimalust. Üritus on kasvanud väga suureks ja sinna tuleb inimesi igalt poolt Eestist. Sotsiaalnounik võttis laupäeval ja pühapäeval toimunud festivalist osa vabatahtlikuna ja aitas kaasa ürituse latusamale läbiviimisele.

Peresõbralik riik. Suvel tuli Riigikogus esimest korda kokku Vaba Mõtte Koda, kus arutati peresõbraliku riigi arendamist, leiti et riik peaks olema selline, kus inimesed soovivad hea meelega lapsi saada ja neid õnnelikeks kodanikeks kasvatada. Siit hakkas arenema mõte peretoetuste tõstmise vajadusest. Seda arutati ka sotsiaalministeeriumis toimunud koosolekul. EMOL edastas oma seisukohad nii Riigikogu sotsiaalkomisjonile kui ka sotsiaalministeeriumile, kus osundas vajadusepõhise peretoetuse nõrkadele kohtadele (suur lisanduv töömaht kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötajatele, lisataotluste täitmine ja tõendite esitamine õigustatud isikute poolt suhteliselt väikese toetuse nimel). Seaduse andja oli seisukohal, et vajaduspõhine lähenemine on õigustatud, KOVide poolt ülesande täitmist õigustab ülevaate omamine vajajatest ja parem natuke lisaraha kõige raskemas olukorras olijatele, kui et raha puudusel hoopis andmata jätmise. Valmistati ette seaduse muudatuste eelnõu vajaduspõhise peretoetuse maksimise kohta.

Laste vaesus. Ühiskonnas leidis väga suurt tähelepanu ja põhjustas vastukaja õigus-kantsleri (lasteombudsmanina) koostatud ülevaade statistika ja lastekaitsetöötajatega tehtud süvaintervjude põhjal „Vaesus ja sellega seotud probleemid lastega peredes“, mille alusel elab Eestis absoluutses vaesuses pea iga viies laps, see on üle 45 000 lapse. Kui absoluutses vaesuses elavatele lastele lisada ka vaesusriskis elavad lapsed, puudutab vaesus enam kui 63 000 last. Lasteombudsman kutsus lahenduste arutamiseks 6. märtsil kokku ekspertide ja otsustajate ümarlauru, kus osales ettekandega ka EMOLi sotsiaalnounik, tehes olukorra parandamiseks mitmeid ettepanekuid sh trans-

pardikorralduse parandamist hajaasustuses, koolitoidu toetuse tõstmise, huvikooli seaduse § 21 lg 4 (määrata igal aastal riigieelarvest toetus valla- ja linnaeelarvetele huvikoolidega seotud kulude osaliseks katmiseks) ja Vabariigi Valitsuse 31.01.2008 määruse nr 30 (riiklik programm „Igale lapsele lasteaiakoht“) täitmise, toimetulekutoe- tuse tõstmise, harrastusspordi ja noorsportlaste toetuse suurendamise vajadust.

Kohalik omavalitsus eestkostjana. EMOLi sotsiaalnõunik on ajakirja Sotsiaaltöö toi- metuse kolleegiumi liige, kelle ülesandeks on teha ettepanekuid omavalitsuste sot- siaaltöötajatele huvipakkuvate ja oluliste teemade käsitlemiseks. Alustasime prob- leemide arutelu, mis on seotud kohaliku omavalitsuse kui eestkostjaga. Seoses uue perekonnaseadusega kasvab KOVide määramine eestkostjaks ja on tõusnud teemast puudutatud omavalitsuste arv. Väga põhjaliku artikli „Kohalik omavalitsus eestkostja- na“, mis jätkus kahes ajakirja numbris, kirjutas Jõgeva vallavalitsuse sotsiaaltöö pea- spetsialist Luule Palmiste. Eestkoste teema on tihedalt seotud rahvastikuregistri ja sotsiaalhoolekande seadusest tulenevate kohustuste täitmisega. Seoses eeltooduga toimus sotsiaalministeeriumis ja siseministeeriumis mitu arutelu teemal, kuidas vähen- dada nende omavalitsuste koormust, kelle territooriumil asuvad ASi Hoolekandete- nused hooldekodud ja kelle klientidest paljud on kohaliku omavalitsuse eestkostel, tulenevalt kuni 2001. aastani toimunud elukoha registreerimisest hoolekandea- sutuse asukoha järgi. Toimus ka riigikohtu koolitusosakonna poolt korraldatud ümarlaud, kus EMOLi sotsiaalnõunik tegi ettekanne teemal „KOV-i osa eestkoste korraldamisel“. KOV kui eestkostja on kindlasti teema, mis vajab jätkuvat tööd ka uuel aastal. Järgmisse aastasse kanduvad ka uue lastekaitse seaduse, vajaduspõhise peretoetuse ja rahva- tervise seaduse väljatöötamise arutelud.

2012. tegemised sotsiaal- ja tervishouvaldkonnas

10. jaan	EPIKOja täiendkoolitusprojekti õppekäik
17. jaan	PIK ratifitseerimine ettekanne
27. jaan	Alkoholipoliitika töörühm
3. veebr	Alkoholipoliitika töörühm
13. veebr	Ajakirja Sotsiaaltöö toimetuse kolleegium
14. veebr	Aktiivsena vananemise aasta avakonverents
21. veebr	KTK TST töörühma koosolek
29. veebr	Rahvatervise seaduse tervisepoliitika konts
6. märts	Lasteombudsman “Laste vaesus – otsime lahendust” ettekanne
12. märts	EPIKOja täiendkoolitusprojekti õppekäik
13. märts	KTK TST töörühma koosolek
9. märts	Alkoholipoliitika töörühm
21. märts	Laste- ja noorteaasutuste tööd toetav teadvustatud kommunikatsioon
22. märts	2014+ RM katusorganisatsioonide töörühm
27. märts	Euroopa majanduspiirkonna ja Norra toetuste 2009–2014 perioodi pidulik avaüritus
28. märts	VII lastekaitsetöötajate seminar omakogemus
4. apr	KOV-i võimalused alkopoliitikas Eestis
5. apr	Eestkoste. EMOLi ettekanne KOV-i osast
10. apr	Koolikohustuse täitmine. EHIS ja RR
11. apr	Paikkondlik terviseedenduse juhtrühm
16. apr	Aktiivsena vananemise strateegia
18. apr	EPIKOja täiendkoolitusprojekti õppekäik koolitus

19. apr	EPIKOja täiendkoolitusprojekti õppekäik
20. apr	Tubakapoliitika roheline raamat
24. apr	Advokaadibüroo GLIMSTED TLS rakendamine
27. apr	Konverents „Põlvkondade vaheline sidusus“
14. mai	Aktiivsena vananemise strateegia töörühm
17. mai	EPIKOja täiendkoolitusprojekti õppekäik
23. mai	Paikkondlik tervisedenduse juhtrühm
25. mai	Tubakapoliitika roheline raamatu töörühm
29. mai	Alkoholipoliitika töörühm
31. mai	Perekonnaseadus praktikas
4. juuni	Aktiivsena vananemise strateegia 2013–2020
5. juuni	Rahvastiku tervise arengukava juhtkomitee
6. juuni	Lõpukonverents “Sotsiaal- ning haridusvaldkonna spetsialistide ettevalmistus kui võtmetegur puuetega inimeste kaasamisel”. Kogumikus artikkel
14. juuni	Lastekaitseaduse eelnõu arutelu
19. juuni	Advokaadibüroo GLIMSTED hommikuseminar
19. juuni	Sidus ja võrdsete võimalustega ühiskond
2. juuli	2014+ üleriigilised eesmärgid Elvahndid
8. aug	Ajakirja Sotsiaaltöö toimetuse kolleegium
21. aug	Rahvastiku tervise arengukava juhtkomitee
22. aug	Rahvastiku tervise arengukava juhtkomitee
23. aug	Rahvastikuregister ja eestkoste
28. aug	Noored ja alkohol
30. aug	KTK TST töörühma koosolek
31. aug	Ajakirja Sotsiaaltöö toimetuse kolleegium
13. sept	Vaba Mõtte Koda – peresõbralik riik
19. sept	Avaliku teenistuse seaduse nõupidamine
25. sept	RRS võimalikud muudatused
27. sept	“Kas muretseda vananemise pärast,” konverents
5. okt	Eakate festivalil vabatahtlikuna
6. okt	Eakate festivalil vabatahtlikuna
9. okt	Hoolekande aastakonverents
9. okt	Tervisedenduse töörühm
25. okt	Noortevaldkonna üleriigiliste arenguvajaduste kaardistamine aastani 2020
5. nov	Aktiivsena vananemise strateegia töörühm
13. nov	Õpime Eesti Leaderit tundma
20. nov	Puuetega inimeste õiguste kaitse strateegia
21. nov	Paikkondlik tervisedenduse juhtrühm
22. nov	Karjääriteenuste konverents „Teadlik valik“
6. dets	Rahvastiku tervise arengukava juhtkomitee
12. dets	Vanemluse ümarlaud
13. dets	Lastekaitseaduse eelnõu arutelu
19. dets	Euroopa aktiivsena vananemise aasta lõpetamine

Keskkonna-, maa-ja maaeluküsimuste valdkond (Aare Vabamägi)

Keskkonna- ja maatöörühm			
kaasesimees ELL	Kadri-Aija Viik	kadri_aija@hotmail.com	Surju vallavolikogu esimees
	Aare Vabamägi	aare@emovl.ee	EMOLi nõunik
	Urve Erikson	urve@ivol.ee	Tudulinna vallavolikogu esimees
	Hardi Murula	hardi.murula@maidlavv.ee	Maidla vallavanem
	Merle Pussak	merle@kose.ee	Kose abivallavanem-maanõunik
	Agu Kasetalu	agu.kasetalu@konguta.ee	Konguta vallavolikogu liige
	Mart Mäemets	mart.maemets@paidevald.ee	Paide abivallavanem
	Peeter Saldre	peeter.saldre@rallikuvv.ee	Roosna-Alliku vallavanem
	Vello Lukk	vellol@jogevavv.ee	Jõgeva vallavalitsuse liige

Maaelu arengukava (MAK) juhtkomisjoni töös osalemine

Maaelu eesmärgid perioodiks 2014–2020 on järgmised:

1. Tugevdada ja arendada tootja, töötleva, nõustaja ja teadlase vahelist sidet, rakendades senisest enam innovatsiooni ja teadustulemusi nõustamisse ja tootmisahelasse ning edendades teadmussiiret.

Tõdeti, et tulu ettevõtjale kui ka maale üldisemalt tuleb lõpptoodete müügist. Arvati, et toidutöötlemist tuleks arvestada iga eesmärgi juures ja seda peab käsitlema võrdsest põllumajandussektoriga. Arvati, et uuenduslikuks osaks võiks olla koostöö, ohuna võiks lisaks võtta ka rahastamise. Tehti ettepanek finantsasutuste kaasamiseks, nt ühistulise panganduse kaudu. Praegust nõuandesüsteemi tuleb kaasajastada, sest olemasolevaga on paljud rahulolematud, süsteem on liialt toetuse taotlemise keskne. Märgiti, et täna ei ole head stažeerimissüsteemi ja sellest johtuvalt tehti ettepanek see paremini eesmärkides välja kirjutada. Tekkis küsimus, et kas mittetoiduliste kõrvalsaaduste tootmine, näiteks lambavill, iluaiandus, linakasvatus ja muud mittetoidulised põllumajanduslikud valdkonnad on eesmärkides kaetud. Diskussioonides leiti, et mittetoidulised põllumajanduslikud valdkonnad on põllumajanduse lahutamatu osa. Samuti on see osa mitmekesistamise eesmärgist.

2. Tõsta elujõulisele ja jätkusuutlikule toidutootmisele suunatud põllumajandussektori konkurentsivõimet ja ressursitõhusust.

Leiti, et soodustatud peaks olema mitmekesine põllumajandusettevõtetus ja et probleemiks on mitmekesiste põllumajandusettevõtete ja -töökohtade vähesus. Palju kohaliku ressursi on kasutamata. Leiti, et jätkuvalt suur investeeringute vajadus on lautas. Kodumaisele toidule tuleks rohkem tähelepanu pöörata. Toodi välja kodumaiste marjade ja marjatoodete puudus. Mahetöötlemine peaks olema prioriteet, et mahetooted jõuaksid lõpptarbijani – see tähendab, et mahetöötlemine peaks olema üks prioriteetidest. Võimalustena tuleks näha ka kohalike energiaallikate kasutamist. Hetkel ei kajastunud eesmärgi all metsandus, aga metsandus on ka maakasutus ja maal elavad inimesed. 100 000 metsaomanikku, kes peavad omama teadmisi ja ressursse. Metsanduses on sama palju inimesi ja see loob sama palju lisandväärtust kui põllu-

majanduses. Enamikel talunikel on metsa ja põldu. Eesmärk võiks olla, et maal elaval inimesel oleks aastaringne sissetulek. Sestap tehti ettepanek rääkida maamajandus-sektorist, mitte pelgalt põllumajandussektorist. Kui see ei ole võimalik, tehti ettepanek näha metsandusele ette eraldiseisev eesmärk. Aruteludes leiti, et soov on pigem tegeleda konkreetset põllumajandussektoriga, kuid metsandust ei välistata. Selle ulatus tuleb selgeks mõelda, sest on selge, et MAKi raames kõike teha ei saa. Teemat kokku võttes tõdes minister, et on vaja kokku leppida, mis on põllumajandussektor. Minister arvas, et teise eesmärgi juures tuleks rääkida laiemalt kui ainult toidutootmine. Lambavill, karusnahk, biodiisel, kogu hobumajandus, lina jne. Metsandus ja puidutöötlemine, mustikad, jõhvikad, seemned, iluaiandus jne. Selgeks on vaja rääkida, kust erinevate eesmärkide ja valdkondade piirid lähevad.

3. Luua tingimused jätkusuutliku vanuselise struktuuriga põllumajandussektorile.

Tõdeti, et probleemne on tööpuuduse kasv maapiirkonnas. Kogu pere ei tööta tihti põllumajanduses. Samas on maapiirkonnas vähe mittepõllumajanduslikke töökohti. Noored peredega talunikud ei tule maale, sest ei saa eeldada, et terve pere töötab põllul. Seega peab olema võimalus alternatiivseteks töökohadeks mittepõllumajanduses – sellest ka ettepanek siduda 3. ja 7. eesmärk. Lisaks praktikabaaside süsteemi puudumine. Minister leidis teemat kokku võttes, et eesmärk on asjakohane, aga vanuse või soo järgi raha jagamine seda eesmärki lähemale ei too. See peaks olema lahendatav üldise konkurentsivõime tõstmise kaudu. Kui sektor on mainekas ja tulus, siis see tagab ka noorte juurdevoolu. Töökohad on oluline teema, aga MAK ei ole ega saagi olema vahendiks kõigi hajaasustuse töökohtade loomiseks. Lisaks veel küsimus, et kas loome uusi töökohti maal või põllumajandusest vabanevatele inimestele nõ üleminekumeetmena.

4. Suurendada põllumajandussaaduste tootmise ja nende töötlemisega tegelevate ettevõtjate turujõudu läbi horisontaalse ja vertikaalse koostöö põllumajandussaaduste tootmisel, töötlemisel ja turustamisel.

Tõdeti, et praegune eesmärk on keskendunud organisatoorsele poolele. Oluline on sektori tehnoloogiline ja tehniline arendamine. Põllumajandusministeerium kinnitas, et töötlev tööstus on läbivalt maaelu arengukava osa. Toodi välja, et tarbija on meie koduturg ja oluline on, kuidas suurendada ekspordivõimekust. Arutus leiti, et tähtis on kasu saamine ühistööst läbi toidutarneahela. Ühistegevuse areng on jäänud toppama ja et ühistegevuse kompetentsi tuleks tõsta seda õpetades. Tootjate ja ühistegevuse kompetents ei ole praegu väga tugev. Minister toonitas teemat kokku võttes, et tarbijale otseselt suunatud eesmärk nagu taskukohane hind, kvaliteet, tervislikkus, kodumaisus, kättesaadavus jne peaks olema strateegiline eesmärk.

5. Tagada põllumajandusmaa eesmärgipärane, mullaviljakust säilitav, keskkonnasõbralik ning piirkondlikke eripärasid arvestav kasutamine.

Tehti ettepanek, et lisaks põllumajandusmaa mõõtmele peaks eesmärk sisaldama laiemat energiasäästu. Samas tõdeti, et sõnnikuhoidlad ei ole 4/5 osas nõuetele vastavad. Tõdeti, et maaparandus on ühtmoodi tähtis nii põllumajandus- kui ka metsamaal. Seega tehti ettepanek eesmärki täpsustada ja sinna lisada ka metsamaa. Mainiti, et toetusõiguste süsteem tekitab ohu, et maad võib edaspidi reaalses kasutuses vähem olla. Hetkel on see sees kui „niitjate” teema, aga see ei piirdu ainult nendega. Minister märkis, et keskkonnahoid ja energiasääst on läbiv põhimõte põllumajanduses, aga eesmärgis keskendutakse põllumajandusmaale seetõttu, et põllumajandusmaa kasutuselevõtt kasvab iga aastaga, aga meil on veel suur kasutamata ressurss – küsimus on, kuidas seda ressursi kasutusse võtta. Lisaks on Eestis hästi kaitstud metsamaa ja see on defineeritud. Seda ei ole põllumaa puhul. Näiteks kinnisvaraarendust ei tohi

teha metsamaale, aga võib teha heale põllumajandusmaale. Seega oli ministri ettepanek, et komisjon ei keskenduks niivõrd keskkonna prismale, vaid vaataks põllumajandusmaad kui ressursi.

6. Tagada kõrge loodusväärtusega põllumajanduse ja metsanduse, elurikkuse, traditsiooniliste maastike ja pärandkultuuri säilimine seda tagavate tootmisviiside soodustamise kaudu.

7. Edendada põllumajanduse mitmekesistamist, põllumajandusest vabanevatele töökohtadele alternatiivseid tööhõivevõimalusi pakkuvat ettevõtlust ja elukeskkonna atraktiivsust.

Tehti ettepanek põllumajanduse mitmekesistamise asemel rääkida maapiirkonnas majandustegevuse mitmekesistamisest. Diskussioonide käigus tõdeti, et suund on põllumajanduse mitmekesistamine, kuid välistatud ei ole ka muu ettevõtlus maapiirkonnas. MAK üksi ei saa toetada ettevõtlust maal, see peab olema riiklik eesmärk ja ka muud poliitikad ja valdkonnad peavad seda samuti toetama.

Leiti, et selleks läbirääkimiseks annab võimaluse partnerlusleppe koostamine. Selle käigus on võimalus näha, kuidas on terve Eesti probleemistik või tugevused kaetud. Neid vaadatakse koos ja Rahandusministeerium kaasab selleks kõik ministeeriumid.

Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium märkis, et maapiirkonna ettevõtjate sellisuunalist sihtgrupi laienemist nende plaanides ette nähtud ei ole. Stardiabi jääb alles, aga mittepõllumajandusettevõtjatele. Muu maapiirkonna väikeettevõtlus ei ole kaetud.

Samas tõdeti, et olukorras, kus MAKi rahaline maht pole selge, on tähtis fokuseerimine. Ettepanek oli suunata MAK põllumajandusele ja toidutootmisele. Maaettevõtluse arendamine üldisemalt peaks olema teiste fondide pärusmaa. Sellega seoses tehti ettepanek eesmärgi sõnastuse muudatuseks – ettevõtlus, mis on seotud põllumajandusliku ressursi ja töötajatega.

Minister arvas, et hetkel ei saa otsustada, kas senist mittepõllumajanduslike mikroettevõtete toetamist edaspidi välistada või mitte. See sõltub meetmetest, mis hiljem tulevad. Samas, näiteks Leader jääb ka edaspidi, see on juba ELi tasemel kohustus. Selleks, et ei dubleeritaks tegevusi või midagi ei jääks katmata, on vajalikud läbirääkimised teiste ministeeriumidega.

8. Edendada kohalikku algatust ja suunata seda kohaliku elu- ja ettevõtluskeskkonna arendamisel kohalikul ressursil ja potentsiaalil põhinevatele lahendustele.

Tehti ettepanek, et Leaderi lähenemine tuleks muudesse fondidesse laiendada. Toodi välja, et eesmärk panustab ka ELi ressursitõhususe prioriteeti. Rahandusministeerium partnerlusleppe koostamise koordineerijana juhtis tähelepanu, et esmajärjekorras lepitaakse kokku eesmärkides ning seejärel selles, milliseid instrumente on otstarbekas nende saavutamiseks kasutada.

Eelnimetatud teemadel toimus 2012. aasta jooksul mitu juhtkomitee koosolekul, millesse oli ka EMOL kaasatud, iga teema kohta eraldi eesmärgiga 2013. aasta keskel olla valmis meetmetega eesmärgi saavutamiseks toetuste jagamisega vastavalt järgmise rahastamisperioodi vahendite võimalustele.

Jäätmekava 2014–2020

Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2005. a määrusest nr 302 „Strateegiliste arengukavade liigid ning nende koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse kord“ on Vabariigi Valitsus oma 21. juuni 2012 korraldusega nr 258 kiitnud heaks keskkonnaministri ettepaneku koostada riigi jäätmekava 2014–2020. Töö eesmärgiks on koostada riigi jäätmekava 2014–2020 eelnõu, mis käsitleb Eestis tekkivaid ja käideldavaid jäätmeid: ohtlike jäätmeid, kaevandamisjäätmeid, pakendijäätmeid, ehitus- ja lammutusprahti, segaolmejäätmeid jne. Lisaks sisaldab jäätmekava jäätmetekke vältimise programmi, segaolmejäätmete olelusringi analüüsi ja maakondade jäätmehoolduse iseloomustust.

Vastavalt jäätmeseadusele (RT I 2004, 9, 52) tuleb riigi jäätmekava ajakohastada iga viie aasta järel. Kui riigi jäätmekava ajakohastamise käigus tehtud muudatused käsitlevad kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava, ajakohastatakse kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava ühe aasta jooksul ajakohastatud riigi jäätmekava kinnitamisest arvates. Seega ajakohastatakse riigi jäätmekava 2008–2013 ja järgmise aasta juuliks peab ajakohastatud riigi jäätmekava 2014–2020 eelnõu olema valmis.

Ulatuselt haarab jäätmekava kogu Eesti territooriumi. Kõikjal Eestis tekib olmejäätmeid, pakendijäätmeid, ehitus- ja lammutusprahti, asbesti sisaldavat eterniiti, kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmeid, patareisid ja akusid, vanametalli, vanarehve, romusõdukeid jm. Jäätmekava haarab ka jäätmealase rahvusvahelise koostöö, jäätmete sisse- ja väljaveo jm.

Jäätmekava haarab ajavahemiku 2014–2020. a. Selles ajavahemikus on oluliseks järgmised tegevused ja sihid:

- prügilate sulgemine ja nende korrastamine – 16. juuliks 2013. a peavad ladesutamiseks suletud prügilad olema vastavalt nõuetele korrastatud
- alates 16. juulist 2013. a ei tohi prügilatesse ladestatavate biolagunevate jäätmete osatähtsuse olla üle 30 massiprotsendi
- alates 2020. aasta 16. juulist ei tohi prügilatesse ladestatavate biolagunevate jäätmete osatähtsuse olla üle 30 massiprotsendi
- segaolmejäätmete masspõletamine energia tootmise eesmärgil
- alates 2020. a 1. jaanuarist tuleb taas kasutada korduskasutamiseks ettevalmistatuna ja ringlusse võetuna kodumajapidamisest pärinevaid paberi-, metalli-, plasti- ja klaasijäätmeid, muid liigiti kogutud kodumajapidamisest pärinevaid jäätmeid ning muudest allikatest pärinevad samalaadseid jäätmeid, välja arvatud tootmisjäätmed ja põllumajanduslikust tootmisest või metsandusest pärinevad jäätmed, vähemalt 50% ulatuses nende jäätmete kogumassist kalendriaastas
- alates 2020. a 1. jaanuarist tuleb taaskasutada korduskasutamiseks ettevalmistatuna, ringlusse võetuna ja muul viisil taaskasutatuna, sealhulgas kaeveõõnte täitmiseks muude ainete asemel kasutatud ehitus- ja lammutusjäätmeid, välja arvatud kivid ja pinnas, vähemalt 70% ulatuses nende jäätmete kogumassist kalendriaastas.

Uute ja kehtivate sihtarvude täitmiseks on vajalik jäätmekavaga kehtestada meetmed ning tegevused lähemaks ja pikemaks perioodiks, mis kataks kõiki jäätmevaldkonnaga oluliselt seotud asutusi, ettevõtteid ja organisatsioone (õigusloome, rakendus, aruandlus, järelevalve, jäätmehooldus), oleksid omavahel kooskõlas ning indikaatoritega jälgitavad.

Jäätmekava tulemustest on huvitatud järgmised asutused ja huvigrupid: keskkonnaministerium, sotsiaalministerium, majandus- ja kommunikatsiooniministerium, põllumajandusministerium, siseministerium, kohaliku omavalitsuse üksused, Eesti Maaomavalitsuste Liit, Eesti Linnade Liit, Eesti Keskkonnaühenduste Koda ja Eesti Jäätmekäitlejate Liit. Lisaks on huvitatud osapoolteks veel nimetatud ministeriumide valitsemisalas olevad allasutused ja ühendustega seotud grupid ning jäätmekäitluste- tevõtted. Tegelikult on huvitatud isikuteks kogu Eesti elanikkond.

Jäätmekava koostamiseks on moodustatud juhtgrupp, millesse kuuluvad eelpool ni- metatud asutuste esindajad.

„Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Energiamajanduse arendamine“ juhtkomisjoni töös osalemine. Juhtkomisjoni ülesanneteks on jälgida prio- riteetse suuna eesmärkide saavutamist, kinnitada prioriteetse suuna „Energiamajan- duse arendamine“ seirearuanne, teha vajadusel ettepanekuid rakendusasutuse juhile eelarve jaotuse ja muude eelarvet puudutavate küsimuste kohta prioriteetse suuna „Energiamajanduse arendamine“ alasuundade ja meetmete lõikes ja teha rakendus- asutuse juhile ettepanekuid meetme määruse vastuvõtmiseks või muutmiseks.

Juhtkomisjon kiitis heaks 2011. aasta aruande ja oli nõus 1. alasuuna „Taastuenergia- allikate laialdasem kasutamine ja välisõhu kaitse“ ning „Elanike teavitamine elamute energiasäästlikkusest“ kasutamatajäänud vahendid suunama ümber ca 160 000 euro ulatuses. EMOL poolt tehti ettepanek kasutada edaspidi vähem vahendeid välirek- laamile ja rohkem tähelepanu pöörata korteriomanike otsekoolitusele läbi sõltumatute nõustajate esinemise korteriühistu koosolekutel või kohapealsetel teabepäevadel.

Majandus- ja kommunikatsiooniministerium tegi keskkonnaministeriumile ettepane- ku suunata vabanevad vahendid sama suuna sees ümber „Energiaauditi, ehitise eks- pertiisi tegemise ja ehitusprojekti koostamise toetamise“ meetmesse. See ettepanek kiideti juhtkomisjonis heaks.

Transpordi- ja sidevaldkond

Transpordi-, teede töörühm			
kaasesimees EMOL	Ivar Tedrema	vald@kambja.ee	Kambja vallavanem
	Aare Aunap	aare@tabivere.ee	Tabivere vallavolikogu liige
	Endel Lepik	endel.lepik@viimsivv.ee	Viimsi abivallavanem
	Olev Peetris	olev.peetris@taebla.ee	Taebla valla ehituskommunaalnõunik
	Jüri Ott	gyri@kullamaa.ee	Kullamaa vallavanem
	Märt Moll	mart.moll@emovl.ee	EMOLi rahandusnõunik

Transpordi arengukava 2014–2020

Arengukava tegeleb transpordisüsteemiga kui ühega teguritest, mis võimaldab jõuda soovitud kaupade, teenuste, tegevuste või sihtkohtadeni, ehk see võimaldab juurdepääsu. Juurdepääs on enamiku liikumiste eesmärkideks, välja arvatud väikese osa liikumiste puhul, mis tehakse liikumise enda pärast (tervisejooks, lõbusõit, ratsutamine jms – arengukava nendega ei tegele). Seega tegeleb arengukava

juurdepääsu parandamisega. Arengukava peab valmima 2013. aastal ja EMOL on kava koostamisse kaasatud läbi töögruppides osalemise.

MKM ja maanteeameti esindajad esitasid soovi saada omavalitsusliitude kooskõlastus ja ettepanekud riigimaanteid ühendavate, linnades asuvate, teede/tänavate hoiuks kulude katmiseks eri fondi loomiseks ja sinna vahendite leidmiseks.

EMOLi juhatus arutas küsimust ja ei toeta vastava fondi loomist.

Juhatus tegi ettepanekud:

1. Kui siiski otsustatakse vastav fond luua, moodustada see linnadele teehoiuks eraldatavatest vahenditest, ning kooskõlastada vastavad investeeringuprojektid Eesti Linnade Liiduga.
2. Reserveerida kohalikele omavalitsustele eraldatud teehoiuvahenditest kuni 1 miljon eurot 2013. aastal kõigi omavalitsuste teede inventeerimise läbiviimiseks, sealäbi teeregistri andmete täpsustamiseks ja täiendamiseks ning teehoiuks vajalike vahendite mahu selgitamiseks ning pikaajaliseks planeerimiseks. Juhul kui riigihange teede inventeerimiseks ei leia rakendamist 2013. aastal, jaotada reserveeritud vahendid kõigi omavalitsuste vahel sama valemil alusel kui 2013. aastal teehoiuks eraldatud vahendid.

Võimalusel kaasata EL vahendeid punktis 2 nimetatud tegevuste elluviimiseks et omavalitsustel suureneks võimalused teehoiu rahastamiseks 2013. aastal.

Läbirääkimistel saavutati kokkulepe: Kohalike teede korrashoiu toetuseks eraldatakse 2013. aastal 10% teede rahastamiseks ettenähtud vahenditest.

IKT valdkonna tööühm

IKT tööühm	Ott Kasuri	ott.kasuri@emovl.ee	EMOLi tegevdirektor
	Märt Moll	mart.moll@emovl.ee	EMOLi rahandusnõunik
	Jaan Oruaas	jaan.oruaas@anija.ee	Anija vallavolikogu esimees

Üleriigilised liidud esitasid ühise arvamuse „Kohaliku omavalitsuse infoühiskonna arengukava 2015“ kohta.

Linnade ja valdade üldkogu

2012. aasta 31. märtsil toimus esimene Eestimaa linnade ja valdade üldkogu, kus käsitleti kolme kohalike omavalitsuste jaoks olulist teemat.

Need on:

- Regionaalhalduse ja kohaliku omavalitsuse reform või riigi halduskorralduse muutmine
- Finantseerimiskorraldus maakondliku juhtimise ja kohaliku omavalitsuse muudatuste tagamiseks
- Ettepanekud Euroopa Liidu järgmise perioodi (2014–2020) toetusvahendite kasutamiseks.

Aruteluteemade osas võeti vastu otsus üldkogu dokumentide, sealhulgas ettepanekute esitamiseks Riigikogule ja Vabariigi Valitsusele.

Samuti võeti üldkogul vastu deklaratsioon, milles juhitakse tähelepanu mitmetele riigi ja kohaliku omavalitsuse suhetes arutelu ja lahendamist vajavatele küsimustele ning taotletakse nendele koostöös lahenduste leidmist.

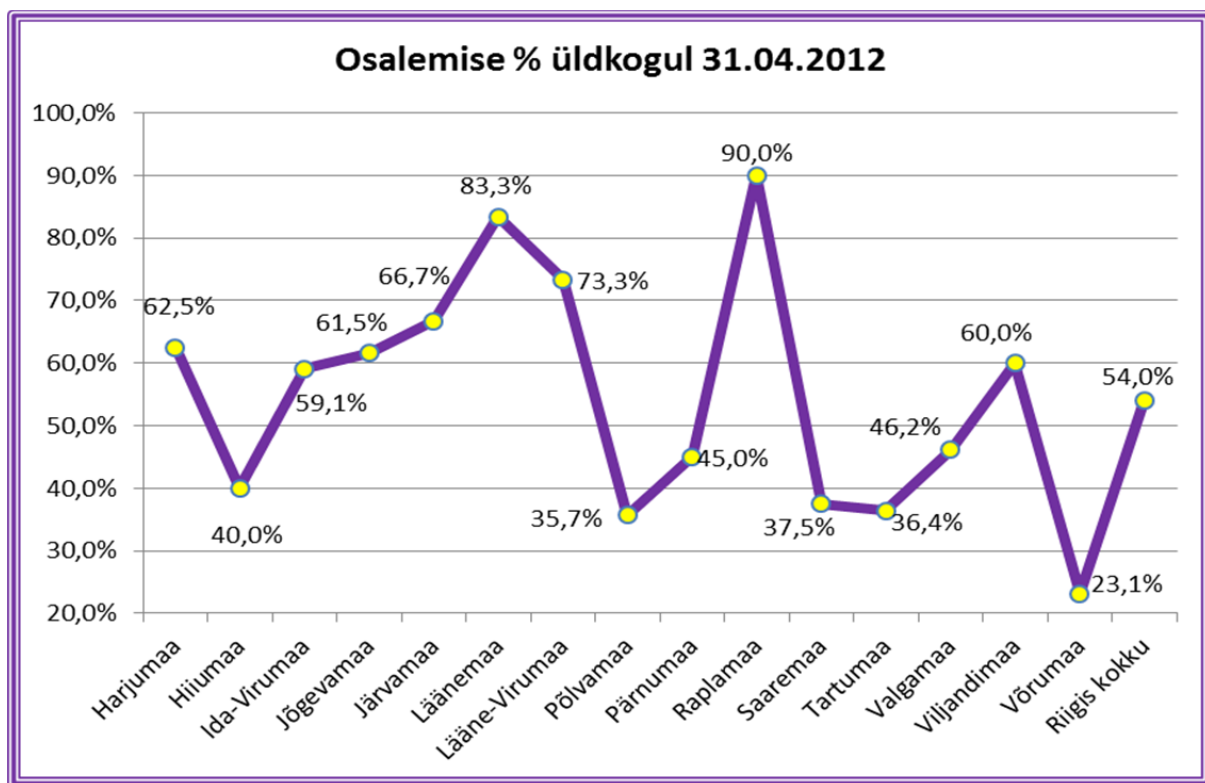
Leiti, et praeguseks kujunenud olukorras, kus omavalitsussüsteemi arendamise ja regionaalse juhtimiskorralduse valdkonnas on kuhjunud hulk lahendamata probleeme, võiks Riigikogu roll neile lahenduste leidmisel olla oluliselt suurem ja süsteemsem. Seetõttu paluti Vabariigi Valitsuse ja Riigikogu juhatuse toetust Riigikogu alatise kohaliku omavalitsuse ja regionaalpoliitika komisjoni, millel peaks olema juhtiv roll tervikliku omavalitsus- ja regionaalpoliitika kujunemisel, moodustamise ettepanekule. Hinnati väga oluliseks Riigikogu kohalike omavalitsuste ja regionaalpoliitika toetusrühma liikmete initsiatiive ja toetusrühma senist tegevust kohaliku omavalitsuse küsimuste arutamisel ja teadvustamisel Riigikogus, kuid alatise komisjoni võimalused protsessidele süsteemsete lahenduste taotlemisel oleks oluliselt suuremad.

Paluti Riigikogu esimehe ja Riigikogu juhatuse toetust kohaliku omavalitsuse enesekorraldusõiguse otsese praktilise sisustamise probleemide lahendamisele, sealhulgas majanduskriisi põhjendusel kärbitud tulubaasi taastamisele ning omavalitsuste iseiseiva tulubaasi aluste kujundamiseks lahenduste leidmise kiirendamisele. Avaldati arvamust, et ka Riigikogule ei ole sellise olukorra jätkumine, kus kohaliku omavalitsuse otsustusõigus ja võimalused tulubaasi kujundamisel on vaid 1% tulubaasist (ülevaade lisatud) muret tekitav. Samuti ei anna kohalikele omavalitsustele rahuloluks põhjust majanduskriisi aegsetele tulubaasi kärpeotsustele lahenduste leidmise viibimine, mistõttu jääb kohalikel omavalitsustel jätkuvalt iga-aastaselt kohaliku elukorralduse jaoks saamata 50 miljonit eurot ning keskvalitsuse tulude taastamise ning linnade ja valdade tulubaasi taastamise ajaline vahe (vastavalt 2012. aastal ja 2014. aasta lõpuks) järjest suureneb.

Üldkogu materjalid on saadaval EMOLi kodulehel <http://emovl.ee/est/informatsioon/?show=article&group=71&language=EST>

Osalejad üldkogul

	Osa- kaal	Osaes KOV	Volikogu esimees	Tegev- juht	Volikogu liige	Valitsuse liige	Muud esindajad	KOKKU
Kokku	54%	122	60	90	42	29	28	249
Harjumaa, sh.	62,5%	15	10	10	17	8	28	73
Tallinn		1	1	1	13	4	28	47
Hiiumaa	40%	2		2				2
Ida-Virumaa	59,1%	13	9	8	10	4		31
Jõgevamaa	61,5%	8	3	5	1	2		11
Järvamaa	66,7%	8	6	5	2	1		14
Läänemaa	83,3%	10	5	9		1		15
Lääne-Virumaa	73,3%	11	1	10	4	1		16
Põlvamaa	35,7%	5	2	5				7
Pärnumaa	45%	9	3	7		2		12
Raplamaa	90%	9	8	5		1		14
Saaremaa	37,5%	6		5	1	1		7
Tartumaa	36,4%	8	2	6	4	1		13
Valgamaa	46,2%	6	3	5	2	3		13
Viljandimaa	60%	9	6	7	1	3		17
Võrumaa	23,1%	3	2	1		1		4

Linnad, vallad

	Osa- kaal	Osaes KOV	Volikogu esimees	Tegev- juht	Volikogu liige	Valitsuse liige	Muud esindajad	KOKKU
KÕIK Kokku	54%	122	60	90	42	29	28	249
Linnad	81,8%	27	13	13	35	19	28	108
Suured linnad	80,0%	4	1	1	25	6	28	61
Keskised linnad	87,0%	20	10	10	9	12		41
Väikelinnad	60,0%	3	2	2	1	1		6
Maakonna- keskused	86,7%	13	8	4	24	11	28	75
Vallad	70,8%	95	47	77	7	10		141
Suured vallad	70,8%	17	10	11	4	2		27
Keskised vallad	58,0%	40	16	34	3	5		58
Väikesed vallad	38%	38	21	32		3		56

Liitude liikmed

	Osa- aal	Osaes KOV	Volikogu esimees	Tegev- juht	Volikogu liige	Valitsuse liige	Muud esindajad	KOKKU
ELL liikmed	84,4%	39	21	21	39	20	28	129
EMOL liikmed	52,3%	69	31	59	3	6		99
Mitteliikmed	29,2%	14	8	10	3			21

Linnade ja valdade päevad 2012

2012. aastal toimusid juba VIII linnade ja valdade päevad.

Linnade ja valdade päevade korraldajateks on EMOL ja ELL, tehnilise toe tagab Taveco.

Teemad panevad kokku ja täidavad sisuga kahe büroo töötajad. Kõik töötajad vastutavad oma töötoa ettekandjate ja korralduse eest. Ettevalmistus järgmiseks linnade ja valdade päevadeks algab oktoobris.

Kolmapäev 15.02.2012

Juhtimine – areng ja planeerimine (Ott Kasuri ja Märt Moll)

Valdkondade (poliiticate) planeerimine riigis (Ott, Märt)

Säästev areng (Irja Alakivi)

Haridus, kultuur (Hille Ilves ja Taimi Saarma)

Riigihangete vaidlustus- ja kohtupraktika (Anne Läns)

E-riik, e-omavalitsus ja e-teenused (Kaimo Käärman)

Loovus kohalikus omavalitsuses (Sirje Ludvig)

Energia- ja küttelahendused, vaba elektriturg (Aare Vabamägi)

Jäätmehooldus või jäätmehooleetus (Tõnu Tuppits, Sirje Ludvig)

Neljapäev 16.02.12

Kohaliku omavalitsuse arengueeldused (Ott Kasuri, Märt Moll)

Sotsiaaltöö ja kohalik omavalitsus (Mailis Kaljula)

Linna ja valla majandus, linnade liikuvuskorraldus (Tiit Kirss)

Riigikogu KOV toetusrühm(Jüri Võigemast)

Euroopa liidu finantsperiood 2014–2020, välissuhted (Toivo Riimaa)

Rahvastikuregister, avalik teenistus (Anne Läns, Tiina Üksvärav)

Veekogud ja omavalitsused (Sirje Ludvig, Endel Lepik)

LVP üldkorraldus (Inga Köster ja Sirje Ludvig)

LVP 2012 arvudes

1. päev	475
2. päev	387
Lektorid, moderid	176
Firmade inimesed	170
SEI	55
Korraldajad	28
Tallinna TV ja press	10
KOKKU	1301

EL vahendite uus periood 2014–2020

2012. aasta lõpuks olime 2014–2020 perioodi EL vahendite planeerimisega jõudnud etappi, kus hakati tegema valikuid, millised on Eesti jaoks perioodi vahendite kasutamise eesmärgid ja prioriteedid.

Perioodi 2014–2020 EL vahendite planeerimisprotsessi ajakava

	1. EELANALÜÜSIDE ETAPP
Oktoober 2011–veebruar 2012	1.1 Riigi hetkeolukorra analüüsi koostamine Ülevaade Eesti sotsiaalmajandusliku arengu hetkeseisust, Eesti tugevustest ja nõrkustest, olulisematest arenguprobleemidest, Eestis sisestest arengutrendidest valdkonnas, regionaalsetest erisustest ja riigi senise tegevuse mõjudest eelmistele komponentidele. Analüüsi koostab RM tihedas koostöös ministeeriumitega.
November 2011–veebruar 2012	1.2. Väliskeskonna tulevikutrendide analüüsi koostamine Analüüsi fookusküsimus: Millised väliskeskkonnast tulenevad tegurid/ mõjujõud võivad mõjutada oluliselt Eesti arengut aastaks 2020 majanduse konkurentsivõimet, inimeste elukvaliteeti, jätkusuutlikkust, julgeolekut ja kuidas? Analüüsi koostab arengufond tihedas koostöös rahandusministeeriumiga.
Märts–mai 2012	2. ARENGUVAJADUSTE MÄÄRATLEMINE Fookusküsimus: Millised on Eesti kõige olulisemad arenguvajadused järgmise kümne aasta perspektiivis? 4 temaatilist seminari, kaasatud partnerite katusorganisatsioonid, ministeeriumid ja eksperdid.
Mai–juuli 2012	3. ÜLERIIGILISTE EESMÄRKIDE TÄIENDAMINE Kooskõlas riigi pikaajaliste kesksete strateegiadokumentidega (julgeolekupoliitika alused, „Säästev Eesti 21“, Eesti 2020 konkurentsivõime kava) ning lähtudes järgmiseks kümneks aastaks määratletud arenguvajadustest, täpsustatakse üleriigilised eesmärgid järgmise kümne aasta perspektiivis. Täpsustatud üleriigilistest eesmärkidest lähtutakse valdkondlike arengukavade koostamisel ja olemasolevate valdkondlike ning ministeeriumite valitsemisala arengukavade ja riigi eelarvestrateegia uuendamisel. 2–3 seminari, töötoad eesmärkide kaupa. Kaasatud partnerite katusorganisatsioonid, ministeeriumid ja eksperdid.
Juuli–september 2012	4. EL VAHENDITEST RAHASTATAVATE ÜLERIIGILISTE EESMÄRKIDE JA NENDE SAAVUTAMISE LAHENDUSTEEDE VALIK Tehakse valik, milliste üleriiklike eesmärkide saavutamisesse EL vahenditega eelkõige panustatakse ning milliste lahendusteede kaudu. Sellest lähtuvalt toimub EL fondide temaatiliste eesmärkide valik ja prioriteetsete suundade moodustamine. Kirjalik arvamus partneritelt, valikukriteeriumitele tuginev analüüs ministeeriumitelt. Aruteluseminar, kaasatud partnerite katusorganisatsioonid, ministeeriumid ja eksperdid. Septembris valitsuskabineti heakskiit EL vahendite kasutamise eesmärkidele ja prioriteetidele, avalikkuse informeerimine.

September –detsember 2012	5. (ÜKP rakenduskava) PRIORITEETSE SUUNA EESMÄRKIDE SEADMINE, RAHASTAMISKAVA KOOSTAMINE, SEKKUMISMEHHAANISMIDE (sh meetmete) VÄLJATÖÖTAMINE Seatakse eesmärgid, mis lähtuvad Eesti arenguvajadustest ja prioriteetidest ning töötatakse välja sobivaimad poliitikainstrumendid (sekkumismehhanismid) ja nende indikatiivne rahastamisvajadus. – seminarid prioriteetsete suundade kaupa, kaasatud valdkondlikud partnerid, välised eksperdid ja ministeeriumid Oktoobris esialgse rahastamiskava heakskiit valitsuskabinetis, peale seda jätkub sekkumismehhanismide väljatöötamine. Rahastamiskava täpsustub sekkumismehhanismide väljatöötamise käigus ning peale Eestile eraldatavate EL vahendite mahu selgumist EL mitmeaastase finantsraamistiku heakskiitmise järel. Meetmete sisuline väljatöötamine jätkub peale OP heakskiitu.
September – detsember 2012	7. EL VAHENDITE KASUTAMISE EELTINGIMUSTELE VASTAVUSE HINDAMINE, vajadusel täiendavate tingimuste seadmine
	8. PARTNERLUSLEPPE JA RAKENDUSKAVADE KOOSTAMINE JA KINNITAMINE
Jaauuar–aprill 2013	8.1. Toimub partnerlusleppe ja rakenduskavade esialgsete eelnõude koostamine. Aruteludesse kaasatud: vastavalt vajadusele katusorganisatsioonid, valdkondlikud partnerorganisatsioonid, välised eksperdid ja ministeeriumid Jaauuaris valitsuse põhimõtteline heakskiit strateegiadokumentide tervikpakatile (partnerluslepe, ÜKP rakenduskava ja Maaelu arengukava). Avalikkuse teavitamine ja kirjalik konsultatsioon Infoseminar – konsultatsiooni tulemustest ja vahekokkuvõte planeerimisest 8.2. Lõplike strateegiadokumentide koostamine. Aprillis heakskiit valitsuskabinetis (partnerluslepe, ÜKP rakenduskava ja Maaelu arengukava, merendus- ja kalandusfondi rakenduskava) ja avalikkuse informeerimine.
Suvi/sügis 2013	9. EL vahendite kasutamiseks koostatud strateegiadokumentide esitamine Euroopa Komisjonile, ametlike läbirääkimiste algus
Mai–oktoober 2013	Kaasamise tulemuste hindamiseks raporti koostamine, tagasiside küsimine partneritelt Kokkuvõtlik infoseminar: lõplike dokumentide ja EK läbirääkimiste lõpptulemuste tutvustus, vahekokkuvõte rakendusetvalmistuste hetkeseisust ning kaasamise hindamise arutelu

EL vahendite kasutamise ex-ante hindamine ja keskkonnamõjude strateegiline hindamine toimub paralleelselt planeerimise protsessiga.

EMOL esitas ettepanekud EL 2014–2020 lahendusteede valiku tegemiseks:

LAHENDUSTEED:	LAHENDUSTEED EELISTUS- JÄRJESTUS 1–5	VALITUD LAHENDUSTEED VALIKU PÕHJENDUS	
3. ELANIKE VAJADUSI RAHULDAVAD JA ETTEVÕTLUST TOETAVAD KESTLIKUD ÜHENDUSED JA LIIKUMISVÕIMALUSED			
3.1.	Siseriiklike ühendusteede võrgustiku arendamine	1	Siseriiklike ühendusteede võrgustiku arendamine peab hõlmama ka kohalike teede arendamist. Kohalike teede seisukord on viimaste aastate jooksul muutunud väga halvaks. Kohalike omavalitsuste tulubaasis nende arendamiseks raha ette nähtud ei ole. Kohalike teede arendamine annab võimaluse luua ettevõtluse dekontsentreerimiseks vajaliku aluse ja soodustab ettevõtluse teket, võimaldab tasakaalustada regionaalset arengut ja parendada elukeskkonda maapiirkondades. Paremate kohalike teede olemasolu parandab ühistranspordi liikumisvõimalusi ja maaelanike paremat ligipääsu töökohtadele aga ka koolivõrgu optimeerimist ja õpilaste kiiremat jõudmist õppeasutustesse.
4. REGIONAALSELT TASAKAALUSTATUD JA VÕIMALUSI LOOV ELU- JA TEGEVUSKESKKOND			
4.4.	Piirkonnaomaste arengueelduste ja ressursside oskuslik kasutamine	2	Praegused regionaalpoliitilised meetmed ei tööta piisavalt efektiivselt. Piirkondade arengu kavandamine tuleb seadustada maakondade tasemel omavalitsuste koostööorganite kaudu. Lahendustee annab võimaluse analüüsida piirkondade võimalusi ja välja töötada meetmed kohalike ressursside paremaks kasutamiseks ning ettevõtluse arenguks ning töökohtade tekkimiseks suurte arengukeskuste alternatiivina.
4. REGIONAALSELT TASAKAALUSTATUD JA VÕIMALUSI LOOV ELU- JA TEGEVUSKESKKOND			
4.3.	Hõreasustusega maapiirkondade ettevõtluse mitmekesistamine ja teenuste kättesaadavuse tagamine	3	Lahendustee rakendamine on otstarbekas läbi maakondlike omavalitsuste koostööorganite. Võimaldab aidata kaasa ettevõtluse, sealhulgas maamajanduse arendamiseks põllumajandustootmise kõrval. Lahendustee rakendumisel võib muutuda tööjõu liikumise trend. Lahendustee võimaldab maapiirkondade elanikele paremat teenuste kättesaadavust ja optimeerida erinevate valdkondade infrastruktuuri. Võimalus suurendada maaettevõtluse koostööd ja piirkonnas vajalike teenuste osutamist kohtadel.
5. HARIDUS ON KVALITEETNE, KÄTTESAADAV NING ÕPIJA JA ÜHISKONNA VAJADUSI ARVESTAV			
5.1.	Haridusasutuste võrgu paindlik arendamine	4	Lahendustee võimaldab kohalikel omavalitsustel korrastada koolivõrku ja viia õppeasutused (ka koolieelsed) vastavusse kehtiva õppekavaga ja kindlustada õpilased vajaliku ja normidele vastava õpikeskkonnaga. Koolivõrgu optimeerimine aitab kaasa maapiirkondade elanike kindlustunde kasvule piirkonnas koolihariduse ja lastehoiu jätkumiseks ja laste kasvatamiseks rahulikus looduskeskkonnas.

11. ÜHTSELT TOIMIV, KODANIKUKESKNE JA TÕHUS VALITSEMINE			
11.2.	Tervikliku ja tõhusa riigivalitsemise kujundamine	5	Lahendustee kaudu on võimalik vähendada vastuseisu riigi keskvalitsuse ja kohalike omavalitsuste vahel ning suurendada kaasamist ning arenguks vajalikku koostööd. Suurenevad võimalused kompetentsi tõstmiseks ja rahaliste vahendite optimaalsemaks kasutamiseks nii riigi kui ka kohalikul tasandil, aga samuti koostööks ja teenuste osutamiseks laiemal territooriumil. Tõhus riigivalitsusemine on ka OECD ettepanekute täitmise eeldus, mis eeldab vajalikke teaduslikke uuringuid ja selle abil põhjendatud muudatuste rakendamist.

Väliskoostöö ja arendusprojektid

EMOL on võrdväärne partner teiste EL riikide omavalitsusliitudega väliskoostöös ja osaleb Euroopa koostöö organisatsioonide töös (CEMR, BSSSC, Regioonide Komitee, CLRAE).

Väliskoostöö aitab omavalitsustel kaasa rääkida EL õigusloomes, mis 70% ulatuses puudutab kohalikke omavalitsusi kõigis Euroopa Liidu liikmesriikides. Rahvusvahelises koostöös osalemine aitab paremini esindada EMOLi liikmete huve EL ja leida liitlasi ühiste huvide kaitsel ning pakkuda solidaarsust erinevate huvide kaitsel. Uued teadmised Euroopa Liidust aitavad meil teha paremaid otsuseid, tunnetada oma identiteeti ja efektiivsust ning kaasatust. Kodanikuühiskonna toimimise sisekorraldus ja inimkesksus ning ühiste väärtuste kujunemises ühiskonna sidustamisel on meil palju õppida naaberriikidelt. EMOLi tegevus on siin kaasa aidata ja toetada oma liikmete välissuhtlemise alase võimekuse kasvu ning kasvada ka ise.

Osalemine väliskoostöös

Euroopa Nõukogu Kohalike Omavalitsuste Kongress (CLRAE)

Euroopa Nõukogu (Council of Europe) kolm alussammast on

- demokraatia,
- seaduse võim ning
- inimõigused.

Euroopa Nõukogu kohalike ja piirkondlike omavalitsuste kongress tegeleb nende küsimustega kohalikul ja piirkondlikul tasandil.

Kongress arutleb ja avaldab arvamust küsimuste üle, millel on poliitiline tähtsus kohalikele ja regionaalsetele omavalitsustele. Tema arvamused ja resolutsioonid adresseeritakse Euroopa Nõukogu ministrite komiteele koos Euroopa Nõukogu parlamentaarse assamblee arvamusega samas küsimuses. Nad võivad sisaldada soovitusi, mis on adresseeritud Euroopa riikide valitsustele, piirkondlikele või kohalikele omavalitsustele ja nad võivad isegi ette panna lepinguprojekte.

Kongress hoiab kohalikke ja piirkondlike omavalitsusi kursis Euroopa ühinemise probleemidega, kohaliku demokraatia olukorrast Euroopa Nõukogu liikmesriikides ja aitab kaasa nende omavahelisele koostööle. CLRAE tegeleb ka kohalike ja piirkondli-

ke valimiste vaatlemisega, kui vastav Euroopa Nõukogu liikmesriik vastava palve esitab. Regulaarselt korraldab CLRAE avalikke arutelusid, sümposiume, konverentse ja seminare.

Kongress hoiab tihedat sidet paljude Euroopa Nõukogu ministrite komitee erialaste konverentsidega, eriti nendega, mis puudutavad kohalikku omavalitsust, regionaalplaneerimist, transporti, tööhõivet, kultuuri ja meeste ja naiste võrdsuse probleeme. Kongress toetab ühtse Euroopa ideed, toetades linnade, valdade ja piirkondade vahelisi partnerlus- ja sõprussidemeid.

Kongress koguneb kaks korda aastas (tavaliselt märtsis ja oktoobris) 3 päeva kestvale korralisele istungjärgule Prantsusmaal Strasbourg'is Euroopa Nõukogu palees (Palais de l'Europe). Kongressi töö toimub kahes kojas (kohalike omavalitsuste koda ning piirkondlike omavalitsuste koda) ning kolmes komitees:

1. Monitoring Committee;
2. Governance Committee;
3. Current Affairs Committee.

Kongressis on neli poliitilist fraktsiooni:

1. EPP/CD – Group European People's party – Christian Democrats
2. SOC – Socialist Group
3. ILDG – Independent and Liberal Democrat Group
4. ECR – European Conservatives & Reformists Group

Lähtudes Euroopa Nõukogu kohalike ja piirkondlike omavalitsuste kongressi (CLRAE) harta artiklist 2 pidi Eesti Maaomavalitsuste Liit nimetama kongressi delegatsiooni liikmeks uued kandidaadid mandaadiperioodiks 2012–2016. Delegatsiooni seniste liikmete mandaadiperiood kestis oktoobrini 2012.

CLRAE delegatsiooni liikmete valimisel tuleb arvestada alljärgnevat nõudmist:

- 1) Tasakaalustatud geograafiline/territoriaalne esindatus: delegatsioon teravikuna peab hõlmama kogu riiki ning erinevate huvide ja probleemidega piirkondi ja omavalitsusi.
- 2) Tasakaalustatud poliitiline esindatus: delegatsioonis teravikuna on esindatud Eesti poliitiliste jõudude lai spekter.
- 3) Sugupoolte tasakaalustatud esindatus. (Alates 2008. aastast peab delegatsioonist 30% moodustama alaesindatud sugupool, vastasel korral jääb delegatsioon hääleõigusest ilma.)
- 4) Kongressi töökeelteks on inglise ja prantsuse keel, arutelud ja dokumendid tõlgitakse valdavalt ka saksa, vene ja itaalia keelde.

Vastavalt omavalitsusliitude koostöökogus kokkulepitule nimetab EMOL delegatsiooni 3 põhiliikmekandidaadist 2 ning 3 asendusliikmekandidaadist 1, ülejäänud kandidaadid nimetab Eesti Linnade Liit.

Vastavalt juhatuse otsusele esitati regionaalministrile Eesti Maaomavalitsuste Liidu poolt Eesti CLRAE delegatsiooni 2 liikme ja 1 asendusliikmete nimed järgmiseks mandaadiperioodiks (2012–2016) alljärgnevalt:

1. Jüri Landberg (K) – põhiliige, Rägavere vallavolikogu liige
2. Sirje Tobreluts (SDE) – põhiliige, Laheda vallavanem

Delegatsiooni asendusliige:

3. Leo Adel (RE) – asendusliige, Haljala vallavanem

25. jaanuaril 2012 edastas siseministerium kongressile teadmiseks informatsiooni kongressi soovitude osas (nr 294) kohaliku demokraatia kohta Eestis (mis võeti vastu kongressi 19. istungjärgul Strasbourgis 26.–28. oktoobril 2010 ning ministrite komitee poolt teadmiseks 17. novembril 2010 seotud tegevuste ja hetkeolukorra kohta Eestis).

Esiteks soovitasite tagada Tallinna linnale eristaatuse. Selle soovitusel sisu osas ei ole saavutatud valitsuse ja kohalike valitsuse esindajate vahel poliitiliselt ega sisuliselt üksmeelt – pealinna esindajad soovivad teatud kulude kompenseerimist riigi poolt ja see on olnud mitmel aastal ka teemaks valitsuskomisjoni ja omavalitsusliitude koostöökogu delegatsiooni eelarveläbirääkimistel. Samas on lisaks pealinna staatusest tulenevatele kohustustele ja nende kulutustele pealinnaks olemisel ka eeliseid kohalikule omavalitsusele ja selle tulubaasile (näiteks läbi keskmisest kõrgema palgataseme ja üksikisiku tulumaksulaekumiste). Kuna ettepanekuid on esitatud ainult kulude kompenseerimise vajaduse kohta üsna üldiselt ja konkreetsete põhjenduste ning arvutusteta on valitsus seni seisukohal, et Tallinna linnal ei kaasne pealinna staatusega proportsionaalselt enam eriülesandeid, kohustusi ja kulusid, mis kaaluksid üles sellega kaasnevaid eeliseid ning vajaksid seetõttu linnale eristaatuse andmist. Samuti toetavad ka paljud eksperdid ühetaoliselt reguleeritud omavalitsustega süsteemi, mida pealinna eristaatuse määramine seadusandluses segasemaks muudaks.

Teiseks, soovitasite täpsustada kohaliku omavalitsuse kohustuslikke ülesandeid ja funktsioone käsitlevaid õigusakte. Kuna selline suund tulenes ka Riigikohtu 16. märtsi 2010 lahendist nr [3-4-1-8-09](#), vastavad sammud selleks lepidi kokku juba 8. aprilli 2010 valitsuskabineti nõupidamisel. 2010. aasta jooksul analüüsisime KOVide täidetavaid ülesandeid ja eristasime nende kohalike omavalitsuse ülesannete rahastamise riigieelarves, mis tuvastati olemuselt riiklikena. Ootasime ka omavalitsuste ettepanekuid, millised ülesanded võiksid olla riiklikud või mille olemus vajaks täiendavat analüüsimist, ent üleriigilised liidud omapoolseid ettepanekuid ei esitanud. Kuna KOV ülesanded ning nende olemus (tulenevalt näiteks elanike vajadusest, riiklikest prioriteetidest vms) võivad ajas muutuda, on selline ülesannete määramine kestev protsess. Sellest tulenevalt oleme praeguseks palunud ministeriumidel uuesti täiendavalt vaadata üle kohalike omavalitsuste täidetavad ülesanded, et tuvastada kas omavalitsused täidavad mõningaid riiklike ülesandeid, et need siis vastavalt selgesõnaliselt õigusaktides eristada koos vastava rahastamiskorraldusega. Seni on ministeriumid tuvastanud täiendava analüüsivajaduse üksikute toimingute osas nagu näiteks riiklikesse registritesse andmete esitamine jne, mille puhul kavandame esitada võimalikud lahendused ja vajadusel seaduste täpsustamise ettepanekud ministeriumitele käesoleva aasta alguses. Konkreetseid ettepanekuid, milliseid ülesandeid tuleks käsitleda riiklikena või mille olemus vajaks analüüsimist ja/ või täpsustamist ei ole omavalitsused seni esitanud.

Riigikohtu hinnangul tulebki lähtuda eeldusest, et enne seda kui on selgelt määratletud riiklikud ülesanded tuleb kõiki omavalitsuste poolt täidetavaid ülesandeid pidada omavalitsuslikeks ja sellest oleme oma tegevuste kavandamisel ka lähtunud. Ülesannete olemus võib olla ajas muutuv ja ei ole välistatud et mõne aja pärast analüüsi korras tuvastatakse riikliku ülesandena midagi sellist, mida seni oleme määratlenud omavalitsusliku ülesandena.

Kolmandaks soovitasite muuta kiiresti siseriiklikku seadusandlust selleks, et suunata suurem osa finantsvahendeid kohaliku omavalitsuse tasandile, et viia need kooskõlla Eesti põhiseaduse ja seadusega omavalitsusele antud kohustustega, ning võimaldada kohalikele omavalitsustele võimaluse saada tulu kohalikest maksudest.

KOV-idele on tagatud võimalus saada tulu kohalikest maksudest. Kohalike maksude seaduse § 5 järgi saab kehtestada KOV kohalike maksudena reklaamimaksu, teede ja tänavate sulgemise maksu, mootorisõidukimaksu, loomapidamisemaksu, lõbustusmaksu ja kohaldada parkimisetasusid.

Ükski ekspert, analüüs või hinnang ei ole seni tuvastanud, et Eesti omavalitsuste eelarvelised vahendid on tervikuna ebapiisavad neile pandud ülesannete täitmiseks, arvestades asjaolu, et omavalitsustel on küllaltki suur autonoomia otsustada, kuidas ja mis ulatuses omavalitsuslikke ülesandeid täita. Samuti ei ole valitsusel kavas omavalitsuste autonoomiat oluliselt piirata asudes täiendavalt ja mahukalt riiklikult määratlema standardeid omavalitsuste poolt pakutavate kohaliku iseloomuga teenuste alamtasemetele või pakkumise viisidele.

Ka seni läbi viidud üksikud omavalitsuste saneerimised ei ole tõestanud, et omavalitsuse rahalistest ei piisa tavaolukorras kohustuste täitmiseks. Eriolukorra jaoks on aga olemas vastavad erimeetmed.

Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis aastateks 2011–2015 on üheks eesmärgiks omavalitsustele iseseisva tulubaasi, regionaalse tasakaalustatuse ja kohaliku demokraatia suurendamine, selleks kavandavad valitsusliidu osapooled: (1) viia omavalitsuste tulubaasi pikaajalise planeerimise riigieelarve strateegiasse ja (2) vaadata eelarvevõimaluste tekkel üle omavalitsuste tulubaasi kujunemise alused võttes arvesse omavalitsuste koonddefitsiiti. Üldise suundumusena peab tänaste väikeste kohalike maksutulude, suure osatähtsusega riigitoetuste ja niinimetatud kohaliku iseloomuga riiklike maksude asemel oluliselt suurenema omavalitsuste roll oma maksutulude kujundamisel. Valitsusliidu töö selles suunas käib.

Kusjuures selle soovitus kontekstis ei saa ka tähelepanuta jätta, et kongressi delegatsioon ise tõi samas raportis välja, et Eesti visiidi käigus ilmnes, et tegelikult kohalikud võimud ei oma piisavat haldusvõimekust kohalike maksude kehtestamiseks, kuna maksude kogumine nõuab liiga suurt administratiivset ettevalmistust ning paljudel juhtudel ületaksid seotud kulud saadava tulu või oleks see tulu liiga väike. Nõustume kongressi hinnanguga ja oleme seisukohal, et suurem vabadus kohalike maksude osas oleks aga mõeldav, kui omavalitsuste võimalused neid rakendada oleks sarnasemad. Praegu võidaksid sellest vaid üksikud rikkamate kodanikega KOV-id, nii et pigem on see haldusreformijärgne teema. Üldjuhul saab aga uute tulude lisandumisest rääkida koos uute funktsioonide lisandumisega. Kahjuks enamik omavalitsusi on ka olemasolevate ülesannete täitmise jaoks pigem väikesed. Seda seisukohta toetab ka 2010. aasta OECD raportis Eesti valitsemisesüsteemi kohta öeldi, et kohaliku üksikisiku tulumaksu muutmist kohalikuks maksuks on mõtet kaaluda alles siis, kui omavalitsusüksuse suurus kasvab.

Neljandaks soovitasite rakendada meetmeid, mis tagaksid kohalikele omavalitsustele piisava osa üleriigiliselt kehtestatud maksudest ning et nende tulude jaotamine toimuks läbipaistvalt.

Selle soovitus juures on oluline rõhutada, et puudub meetodika, mille alusel hinnata kas omavalitsuste tulubaas on piisav või mitte. Lähtudes asjaolust, et rahandusministeeriumile on teinud taotluse saneerimiseks läbi kriisiaja ainult paar omavalitsust, kelle puhul ei ole tuvastatud, et nende tulubaas ei ole piisav, saab hinnata omavalitsuste tulubaasi nende praeguste olemasolevate ülesannete täitmiseks piisavaks.

Näiteks võrreldes eelmist 2004. aastani kehtinud süsteemi, mille järgi 56% laekunud tulumaksust läks kohalikele omavalitsusele ja ülejäänud oli riigi oma, praegusega, kus kohalikele omavalitsusele jäävaks tuluosaks on kehtestatud 11,4% üksikisikute tuludest, siis on praegune süsteem juba märgatavalt kõrgema aastase kasvuga. Lisaks sellele on kohalikel omavalitsuste tulud tulumaksust ka sealhulgas alati suurenenud. Näiteks aastatel 2002–2007 on kohalikele omavalitsustele laekuv tulumaksu osa on kasvanud 2,26 korda, kusjuures riigile laekuv tulumaksuosa on suurenenud 38,4%. Ja suuresti tuleneb see sellest, et riigi kanda on jäänud soodustused ja tulumaksu määra alandamine, kohalikud omavalitsused saavad kätte selle, mis nendele on seadusega ette nähtud.

Ka on üleriigiliste maksude ülekandmine igati läbipaistev. Süsteem on põhiosas lihtne ja prognoositav. Kindel osa deklareeritud brutotulust (v.a üksikud erisused nagu pensionid) laekub omavalitsusele.

Viidendaks soovitasite moodustada majanduskriisi tõttu enim kannatanud kohalike omavalitsuste toetamiseks toetusfond, et nad oleksid suutelised jätkama teatud sotsiaalteenuste osutamist.

Vastavad meetmed olid olemas kogu kriisi aja vältel. 2009. aastal oli eelarves ette nähtud kohaliku omavalituse tulubaasi stabiliseerimise toetuseks 5,11 miljonit eurot (80 miljonit krooni) ja 2010. aastal 7,67 miljonit eurot (120 miljonit krooni). Tänu sellele meetmele, mis tasandas enima tulumaksu vähenemisega omavalitsused võimalikult lähemale keskmisele aitas riik kaasa KOV-ide ülesannete täitmise võimekusele ning nad said täita kohalikke ülesandeid mõistlikul määral. Samuti suurendati märkimisväärselt toimetulekutoetusteks makstavaid vahendeid.

Kuuendaks soovitasite algatada laiapõhjalised konsultatsioonid kohalike omavalitsustega kavandatavate finantsreformide küsimustes.

Omavalitsuste tulubaasi ja eelarve küsimusi on järjepidevalt alates 1994. aastast arutatud valitsuskomisjoni ja omavalitsusliitude koostöökogu delegatsiooni eelarve läbivõtmisel nii iga-aastase riigieelarve ja riigieelarvestrateegia koostamisel kui ka finantsvaldkonda reguleerivate õigusaktide väljatöötamisel (Nt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus (RT I 2010, 72, 543) võeti vastu pärast mitmel korral arutamist valitsuskomisjoni ja omavalitsusliitude koostöökogu delegatsiooni läbivõtmisel rahanduse ja maksupoliitika töörühma eksperdigrupis). Kuid on selge, et kriisi ajal tuli otsuseid teha kiirelt. Kui antud soovitusel on viidatud mittepärisavale konsulteerimisele, põhjusel, et kohalike omavalitsuste esindajatega läbivõtmiste ja valitsuse ametliku otsuse tegemise vahele jäi liialt napp aeg, siis sellist paindlikkust on pigem rahvusvaheliselt tunnustatud, kui laidetud niivõrd kiire ja paindliku otsuse eest kriisi ohjamisel.

Seitsmendaks soovitasite selgitada kohalike omavalitsuste ja üleriigiliste omavalitsusliitudega läbiviidavate konsultatsioonide korda, et võimaldada enne lõpliku otsuse tegemist konsultatsioonide ja diskussioonide läbiviimist, kooskõlas Harta 4. artikli 6. lõikega.

Eelarve läbivõtmised toimivad ja mitte ainult kriisiaegsetel aastatel. Selles töövormis räägitakse kohaliku elu puudutavad küsimused põhjalikumalt läbi. Valitsuskomisjoni ja omavalitsusliitude koostöökogu läbivõtmiste lõpp-protokollis 2012. eelarve osas on muuseas fikseeritud ka kokkuleppe jätkata lahenduste leidmist läbivõtmiste senisest paremaks reguleerimiseks.

Kusjuures, kui läbivõtmiste seadusandlik alus riigieelarve seaduse § 9 lg 3 määratleb, et kohalike omavalitsustega läbivõtmiste objektiks on tasandusfondi maht ja jao-

tuspõhimõtted, siis läbirääkimiste töökorra kohaselt on praktikas läbirääkimiste ulatus aga oluliselt laiem ning kokkuleppeid on sõlmitud muuhulgas kohaliku omavalitsuse tulumaksu osa suuruse kohta ning mitmetes teistes valdkondades alates keskkonnanhoiust, ühistranspordist, haridusteenusest jne. Poolte vahel on vaikiv kokkuleppe, et üldjuhul ilma kohaliku omavalitsuse üksuste liitude kooskõlastuseta midagi ei muudeta.

Lisaks eelarveläbirääkimistele sätestab Vabariigi Valitsuse reglement § 4 lg 1, et ministri otsustatava või Vabariigi Valitsusele esitatava küsimuse ettevalmistaja teeb aegsasti koostööd ministeeriumide ja Riigikantseleiga ning vajaduse korral teiste asjaomaste avalik-õiguslike institutsioonide ja üleriigiliste kohaliku omavalitsuse üksuste liitudega. Reglemendi § 6 lg 1 ütleb, et eelnõu tuleb kooskõlastada üleriigiliste kohaliku omavalitsuse üksuste liitudega, kui eelnõu puudutab kohaliku omavalitsuse õigusi, kohustusi ja ülesandeid või kohaliku elu korraldust.

Läbirääkimistel kokkulepitu mittemuutumise osas annab tagatise kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise seadus § 25 mille kohaselt eelarveaasta keskel jõustuvad riigipoolsed otsused, mis vähendavad kohaliku omavalitsuse üksuste tulusid või suurendavad kulusid, tuleb kohaliku omavalitsuse üksustele hüvitada.

Kaheksandaks soovitasite aidata kaasa Euroopa kohaliku omavalitsuse harta kohaliku omavalitsuse tegevuses osalemise õigust käsitleva lisaprotokoll (CETS nr 207) võimalikult kiirele ratifitseerimisele Eesti valitsuse poolt.

Euroopa kohaliku omavalitsuse harta kohaliku omavalitsuse üksuse tegevuses osalemise õigust käsitleva lisaprotokoll ratifitseerimise seadus võeti Riigikogus vastu 16. veebruaril 2011 ning see on nüüdseks ka Riigi Teatajas avaldatud. Ka soovitude tegevise ajal oli Eesti harta lisaprotokoll allkirjastanud, samuti on meie seadustes täidetud kõik lisaprotokollis tulenevad nõuded.

Lisaks on meil äsja valitsuse poolt kinnitatud kaasamise hea tava, mis reguleerib kodanike, erinevate valitsusväliste osapoolte ja sihtrühmade kaasamise poliitikaotsuste tegemisse.

Kokkuvõtlikult saab öelda, et ainult ühe soovitude osas ei ole me näinud ette tegevusi selle suunas liikumiseks ja selleks on pealinna eristaatuse küsimus. Kohaliku omavalitsuse tulubaasiga seonduvad soovitud on töös ja käesoleva valitsuse koosseisu poolt valitsuse tegevusprogrammis kokku lepitud. Edasiste arengute toimudes informeerime teid neist kindlasti.

Regionaalminister oma kõnes Euroopa nõukogu kohalike ja piirkondlike omavalitsuste kongressil (inglise keeles) 18. oktoobril 2012 Strasbourgis Prantsusmaal rõhutas, et ta ei näe võimalust parandada kohalike omavalitsuste finantsseisu nii kaua kui ei ole toimunud omavalitsusreform, mille tulemusena tekivad suuremad ja võimekamad omavalitsused. Reformi läbiviimine on prioriteet nr 1.

Euroopa Liidu Regioonide Komitee (CdR) Ülevaade regioonide komitee tegemistest aastal 2012

Regioonide komitee on poliitiline kogu, mis annab kohalikule ja piirkondlikule tasandile võimaluse kaasa rääkida ELi poliitika kujundamisel ja õigusaktide koostamisel. ELi lepingute kohaselt on komisjon, parlament ja nõukogu kohustatud konsulteerima Regioonide komiteega uute ettepanekute osas, mis tehakse kohalikule või piirkondlikule tasandile mõju avaldavates valdkondades.

Regioonide komiteel on 344 liiget 27 ELi liikmesriigist ning komitee töö toimub kuues eri komisjonis. Komisjonid tutvuvad ettepanekutega ning peavad arutelusid selleks, et koostada ametlikke arvamusi olulistel teemadel. Eestist osalev regioonide komitee töös 7 põhi ja 7 asendusliiget (3 põhi- ja 4 asendusliiget EMOList ja 4 põhi- ja 3 asendusliiget ELList). Vt täpsemalt: <http://cor.europa.eu/en/Pages/home.aspx>

Euroopa Liidu Regioonide Komitee Eesti riigi delegatsioon perioodil 2010–2015 <http://portaal.ell.ee/1176>

Delegatsiooni põhiliikmed (sulgudes neid esitanud omavalitsusliidu – Eesti Linnade Liit või Eesti Maaomavalitsuste Liit – lühend):

1. Toomas Vitsut, Tallinna linnavolikogu liige (ELL)
2. Väino Hallikmägi, Pärnu linnavolikogu liige (ELL)
3. Kurmet Mürsepp, Antsla vallavolikogu liige (EMOL)
4. Uno Silberg, Kose vallavolikogu liige (EMOL)
5. Urve Erikson, Tudulinna vallavolikogu liige (EMOL)
6. Georg Linkov, Kärdla linnapea (ELL) (al. 24.09.2012)
7. Jüri Pihl, Tallinna linnavalitsuse liige (ELL)

Kaido Kaasik (EMOL) oli delegatsiooni liige kuni 17. oktoober 2011 a, siis algas tema ametiaeg Saaremaa maavanemana, pärast Teet Kallasvee lahkumist on Georg Linkov (ELL) delegatsiooni liige alates 24. septembrist 2012.

Delegatsiooni asendusliikmed:

1. Georg Linkov (ELL)
2. Juri Gotmans, Sõmerpalu vallavolikogu liige (EMOL)
3. Kadri Tillemann, Keila vallavolikogu liige (EMOL)
4. Villi Pihl, Kärla vallavanem (EMOL) (al. 26.03.2012)
5. Kersti Sarapuu, Paide linnavolikogu liige (ELL)
6. Kersti Kõosaar, Võru linnavalitsuse liige (ELL)
7. Saima Kalev, Jõgeva vallavolikogu liige (EMOL)

Päevakajalised teemad 2012

2012. aastal toimus kokku 5 regioonide komitee täiskogu istungit ja üks Euroopa piirkondade ja linnade 5. tippkohtumine 22.–23.03.2012 Taanis Kopenhaagenis.

Kokku menetleti 73 erinevat teemat ja vastu võeti 4 resolutsiooni. Nendest 15 teemat oli seotud EL rahastamise erinevate küsimuse ja mitmeaastase finantsraamistiku perspektiiviga ja 22 teemat olid seotud erinevate tulevikku suunatud arengu- ja reformikavadega.

Millistele esitati ettepanekuid ja miks

Täiskogule esitatud arvamuste kohta esitati 2012 Eesti delegatsiooni nimel (vähemalt 6 allkirjaga) kokku 35 parandusettepanekut (nendest 25 esitas Uno Silberg ning 10

valmistas ette Ille Allsaar), millest toetati 26 parandusettepanekut ehk 74% esitatutest (vt lisa 1). Lisaks nendele esitati kokku 2 parandusettepanekut ka koos Läti ja Leedu delegatsiooniga.

Mitmed muudatusettepanekud keskendusid eelkõige EL finantsperioodile 2014–2020 ning olid esitatud selleks, et kaitsta Eesti kohalike omavalitsuste huve. Muudatustega panime näiteks ette, et üldine EL vahendite toetusmäär Eestile oleks suurem kui komisjon seda pakub, soovisime, et rahakasutus oles paindlikum kui komisjon seda pakub ning et omafinantseerimismäär oleks madalam kui komisjon seda algselt pakus ning toetasime, et CdR arvates käibemaks oleks abikõlbulik kulu. Samuti seisid mitmed muudatusettepanekud põllumajanduse ja maaelu toetamiseks ning eelkõige selle eest, et Eesti (ja ka Läti, Leedu) põllumehi koheldaks Euroopas võrdselt teiste maade põllumeestega.

ECOSe komisjonis valmistati täiskogule ette 12 arvamuse eelnõud, mille kohta esitas Uno Silberg kokku 44 parandusettepanekut (sh 12 Ille Allsaare ettepanekud), millest toetati 32 ehk 73% esitatutest.

94. istung ja peamised teemad (15.–16.02 2012):

1. Finantstehingute maksu ühine süsteem.
2. Integratsiooni uus Euroopa töökava.
3. Euroopa kultuuripealinna tulevik.
4. ETKRi käsitleva määruse läbivaatamine.
5. Laste vaesus.
6. Ühise kalanduspoliitika reform.
7. Keskkonnamüra direktiiv – edasised sammud.
8. Kõrghariduse ajakohastamine.
9. Muutuste kava ELi arengupoliitika mõju suurendamiseks.
10. Ohvrite pakett.
11. Euroopa mitmetasandilise valitsemise kultuuri arendamine: regioonide komitee valge raamatu järelkäsitlus.

Lisaks:

- a) resolutsioon majandus- ja rahaliidu stabiilsust, koordineerimist ja juhtimist käsitleva lepingu eelnõu kohta;
- b) resolutsioon *Europe Directi* keskuste olukorra kohta.

95. istung ja peamised teemad (03.–04.05.2012):

1. Ühisesse strateegilisse raamistikku kuuluvate fondide üldmäärus.
2. Euroopa regionaalarengu Fond.
3. Euroopa sotsiaalfond.
4. Ühtekuuluvusfond.
5. Üleeuroopalise transpordivõrgu õigusraamistiku läbivaatamine.
6. Globaliseerumisega kohanemise Euroopa fond perioodil 2014–2020.

7. Euroopa Liidu sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programm.
8. Laienemisstrateegia ja peamised ülesanded aastatel 2011–2012.
9. Perekonna taasühinemine.
10. ELi õhukvaliteedi ja heitkoguste poliitika läbivaatamine.
11. Ühise kalanduspoliitika reform.
12. Aktiivsena vananemine: innovatsioon – arukas tervishoid – parem elukvaliteet.
13. Energiatõhusus linnades ja piirkondades: maapiirkondade ja linnade erinevused.
14. Seadusandlikud ettepanekud 2013. aasta järgse ühise põllumajanduspoliitika ja maaelu arengu poliitika reformi kohta.
15. Erasmus kõigi jaoks.
16. Üleeuroopalised telekommunikatsioonivõrgud.
17. 2014.–2020. aasta tarbijakaitseprogramm.
18. Tervis majanduskasvuks: ELi kolmas mitmeaastane tegevusprogramm aastateks 2014–2020.

96. istung ja peamised teemad (18.–19.07.2012):

1. Rände ja liikuvuse suhtes võetud üldine lähenemisviis.
2. ELi-sisene tõhustatud solidaarsus varjupaigavaldkonnas.
3. ELi siseasjade valdkonna rahastamisvahendid.
4. ELi finantsinstrumendid õigus- ja kodakondsuspoliitikas.
5. Resolutsioon teemal „Regioonide komitee 2013. aasta prioriteetid Euroopa komisjoni õigusloome- ja tööprogrammi ootel”.
6. ELi finantsinstrumendid õigus- ja kodakondsuspoliitikas.
7. Tuleviku linnad: ökoloogiliselt ja sotsiaalselt jätkusuutlikud linnad.
8. Kasvuhoonegaaside heite seire- ja aruandlusmehhanism.
9. Kontsessioonilepingute sõlmimine.
10. Euroopa territoriaalne koostöö.
11. Lennujaamapakett.
12. Euroopa ühendamise rahastu.
13. Määrus, milles käsitletakse üleeuroopalise energiataristu suuniseid ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1364/2006/EÜ.
14. “HORISONT 2020” (teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm).
15. Loov Euroopa.
16. Euroopa Liidu kodanikukaitsemehhanism.
17. Pakett „Vastutustundlikud ettevõtted”.

97. istung ja peamised teemad (8.–10.10. 2012):

1. Uus mitmeaastane finantsraamistik pärast 2013. aastat.
2. Ettevõtete ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate konkurentsivõime programm (2014–2020).
3. Riigihangete pakett.
4. Euroopa merendus- ja kalandusfond.
5. Atlandi ookeani piirkonna merestrateegia väljatöötamine.
6. EL kui ülemaailmne partner: uus lähenemisviis ELi välistegevuse rahastamisele.
7. Piisava, kindla ja jätkusuutliku pensioni tagamise tegevuskava.
8. ELi Läänemere piirkonna läbivaadatud strateegia.
9. Energia tegevuskava aastani 2050.
10. Kliimamuutustega kohanemine ja piirkondlikud lahendused: rannapiirkonnad.
11. ELi kliimamuutusi käsitlevad piirkondlikud strateegiad, mis on koostatud mägiapiirkondade näitel.
12. Avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamist käsitleva direktiivi muutmise ja avatud andmed.
13. Andmekaitsepakett.
14. Seadusliku majanduse kaitse pakett.

98. istung ja peamised teemad (29.–30.11.2012):

1. Ühine strateegiline raamistik.
2. Euroopa tarbijakaitse tegevuskava – suurem usaldus ja kiirem kasv.
3. Euroopa partnerluse toimimisjuhend.
4. Kogukonna juhitud kohalik areng.
5. Töötajate lähetamine seoses teenuste osutamisega.
6. Euroopa sihtasutuse õigusakt.
7. ELi riigiabi ajakohastamine.
8. Seitsmenda keskkonnaalase tegevusprogrammi suunas – ELi keskkonnaõiguse parem rakendamine.
9. Veepoliitika valdkonna prioriteetsed ained.
10. Mullakaitse teemastrateegia rakendamine.
11. Euroopa kultuuripealinnad aastateks 2020–2033.
12. Innovatsioon ja jätkusuutlik majanduskasv: Euroopa biomajandus.
13. Euroopa innovatsioonipartnerlus: põllumajanduse tootlikkus ja jätkusuutlikkus

Lisaks:

- a) resolutsioon teemal „Regioonide komitee 2013. aasta prioriteedid, mis põhinevad Euroopa Komisjoni õigusloome- ja tööprogrammil”;
- b) resolutsioon mitmeaastase finantsraamistiku kohta.

Koostöö ja mõjuametid regioonide komitees

12.–13.04. 2012 toimus ka iga-aastane Balti delegatsioonide kohtumine Võrus ja selle ümbruses (korraldaja Eesti delegatsioon ja peakorraldaja Kurmet Mürsepp).

Uno Silberg oli kuni 2012. juuli kuuni regioonide komitee rahandus- ja halduskomisjoni CAFA (*Commission for Financial and Administrative Affairs*) komisjoni liige (alates juulist 2012. asendusliige). CAFA komisjon vastutab regioonide komitee eelarve koostamise, täitmise ja kontrollimise eest. CAFA komisjoni liikmena on osutunud võimalikuks juhatuse eelselt mõjutada otseselt erinevaid rahandusalaseid ja strateegilisi otsuseid.

18.07.2012 valiti Uno Silberg regioonide komitee EA (Euroopa Allianss) fraktsiooni esimeheks ja regioonide komitee juhatuse liikmeks. Fraktsiooni esimehena on võimalus osaleda nn fraktsiooni esimeeste konverentsil (*Conference of the Presidents*) ja mõjutada erinevaid regioonide komitee otsuste kujunemisi enne juhatust või täiskogu (näiteks oli koos kolme teise fraktsiooni esimehega 14.06.2012 võimalus sõna võtta Euroopa Liidu ülemkogu eesistuja Herman Van Rompuy'ga kohtumisel).

Alates juulist 2012 on Uno Silberg CoR-EESC (EMSK) ühisgrupi (*Political Monitoring Group*) liige.

Alates 2012. aastast on Kadri Tillemann Lääne-Balkani (JCC Western-Balkans) ühise nõuandekomitee asendusliige (kuni 2012. aastani JCC Croatia asendusliige).

29.11.2012 valiti Uno Silberg Regioonide taas komitee autogrupi (*Automotive Intergroup*) aseesimeheks.

Juulis 2012. valiti Eesti delegatsiooni esimeheks Toomas Vitsut ning aseesimeheks Kurmet Mürsepp. Regioonide komitee juhatuse liikmeks on alates juulist 2012 Eesti delegatsiooni poolt (ja ühtlasi üheks regioonide komitee 27 asepresidendist) Väino Hallikmägi, tema nimeline asendaja juhatuses on Kurmet Mürsepp.

Raportöörid 2012 ja 2013

CdR ENVE V 025 „Veepoliitika valdkonna prioriteetsed ained“ raportöör Urve Erikson, EMOL, vastu võetud regioonide komitee 98. täiskogus.

COTER arvamuse „Clean Power for Transport Package“ raportööriks valiti Saima Kalev, EMOL ja regioonide komitee täiskogu menetluses on see 03.–04.07.2013.

Ettekanded ja sõnavõttud regioonide komitee teemadel 2012

- Silberg, Uno (2012). Sõnavõtt 08.10.2012 Open Days avaüritusel Euroopa Parlamendis. Vt: <http://web.cor.europa.eu/ea/News/Pages/Silberg8102012.aspx>
- Silberg, Uno (2012). Sõnavõtt 29.11.2012 regioonide komitee 98. plenaaristungil Euroopa parlamendis „*Priorities of the European Commission for 2013 José Manuel Barroso, president of the European Commission*“ ettekande järel. Vt: <http://web.cor.europa.eu/ea/News/Pages/Silberg-calls-for-'equal-treatment'-for-all-in-the-new-Common-Agriculture-Policy.aspx>
- Silberg, Uno (2012). Ettekanne 12.07.2012 regioonide komitee *Automotive Intergroup* kohtumisel teemal „*The Automotive Intergroup within the Committee of the Regions*“.
- Silberg, Uno (2012). Sõnavõtt 29.11.2012 regioonide komitee *Automotive Intergroup* kohtumisel teemal „*The importance of automotive industry in the regions*“.
- Tillemann, Kadri (2012). 15.02.2012 ettekanne linnade-valdade päevadel „EL kohalike ja piirkondlike omavalitsuste panus ÜRO 2012. aasta säästva arengu konverentsi (Rio+20) ettevalmistamisel“ Vt: <http://portaal.ell.ee/16269>
- Tillemann, Kadri (2012). Ettekanne „*Rohelise infrastruktuuri edendamine piirkondlikus arengus ja maakasutuse planeerimises*“ 20.09.2012 ENVE komisjoni koosolekul ja konverentsil „*Bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja regionaalarengu sünergia edendamine*“ 20. ja 21. septembril Itaalias Pescaras. Vt: <http://www.toad.cor.europa.eu/AgendaConvocation.aspx?pmi=ha5jDW%2BOWSG8mVIP%2BdCXX6OlggX1hidDtmFpjfwh5s%3D> ja <http://cor.europa.eu/en/activities/commissions/enve/work-in-progress/Documents/3%20Tillemann.pdf>
- Tillemann, Kadri (2012). CoR ENVE esindamine ja ettekanne „*Local authorities facing the challenges in environmental policies: the example of Air Quality*“ EURISY konverentsil „*Achieving Europe 2020: Policy coordination in support of Regions, Cities and SMEs*“ 11. detsember 2012, CoR hoones Brüsselis. Vt <http://www.eurisy.org/index.php/news/item/246-80-delegates-debate-the-question-of-ensuring-that-europe-and-its-citizens-make-the-most-of-investments-in-space.html>
- Tillemann, Kadri (2012). CoR ENVE esindamine ja sõnavõttud paneeldiskussioonis konverentsil „*GREENING EUROPEAN REGIONS. Biodiversity as a boost for local and regional economy*“ 12.12.2012, Oisterwijkis, Hollandis. Vt: <http://www.regionsandbiodiversity.eu/node/23>

Valimiste vaatlus 2012

- Uno Silberg ja Väino Hallikmägi osalesid 02.–08.05.2012 STOna (*short-term observer*) **Serbia** kohalike omavalitsuste valimise vaatlusel Euroopa Nõukogu (CLRAE) delegatsiooni koosseisus (*delegation of the Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe (CLRAE), including representatives of the Committee of the Regions*).
- Uno Silberg osales 17.–20.09.2012 eelvaatlusel ja 03.–08.10.2012 STOna (*short-term observer*) **Bosnia ja Herzegovina** kohalike omavalitsuste valimise vaatlusel Euroopa Nõukogu (CLRAE) delegatsiooni koosseisus (*delegation of the Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe (CLRAE), including representatives of the Committee of the Regions*).

Euroopa Komisjoni esindajate jt sõnavõtud Regioonide komitees 2012

Euroopa Komisjoni merenduse ja kalanduse voliniku Maria Damanaki sõnavõtt.

16.02.2012 Euroopa Komisjoni presidendi José Manuel Barroso sõnavõtt.

03.05.2012 Euroopa Ülemkogu eesistuja Herman Van Rompuy sõnavõtt.

18.07.2012 Euroopa Komisjoni siseasjade voliniku Cecilia Malmströmi sõnavõtt.

18.07.2012 Euroopa Investeeringuspanga presidendi Werner Hoyeri sõnavõtt.

08.10.2012 Euroopa Parlamendi president Martin Schulz sõnavõtt.

08.10.2012 Euroopa Ülemkogu eesistuja Herman Van Rompuy sõnavõtt.

08.10.2012 Küprose siseminister Eleni Mavrou sõnavõtt.

08.10.2012 Euroopa Komisjoni president José Manuel Barroso sõnavõtt.

08.10.2012 Euroopa Parlamendi regionaalarengukomisjoni esimees Danuta Hübner sõnavõtt.

08.10.2012 Euroopa Komisjoni regionaalpoliitika volinik Johannes Hahn sõnavõtt.

29.11.2012 Euroopa Komisjoni president José Manuel Barroso sõnavõtt: Euroopa Komisjoni 2013. aasta tööprogrammi tutvustus ja ELi tulevikuteemaline aruelu.

Eesti põhi- ja asendusliikmete osalus ja panus Regioonide Komitee täiskogu töös 2004–2012

LISA 1

Täiskogu	Aasta	Osalus	Arvamus / raportöör	Ettepanek ¹ / arvestatud	RK
		Põhi-/ asendusliige			Arvamused
55. istung CoR III	2004	4/2			10
56. istung	2004	4/1			11
57. istung	2004	4/1	-	-	14
58. istung	2005	5/0			13
59. istung	2005	4/0			13
60. istung	2005	5/0	-	-	9
61. istung	2005	6/1	-	1/1	12
62. istung	2005	5/0	-	-	18
63. istung CoR IV	2006	7/0	-	-	6
64. istung	2006	7/0	-	-	7
65. istung	2006	7/0	-	-	9
66. istung	2006	6/0	-	-	8
67. istung	2006	7/0	-	5/5	9
68. istung	2007	6/0	-	39/35	15
69. istung	2007	6/0	-	13/12	3
70. istung	2007	6/0	-	29/23	10
71. istung	2007	5/0	-	12/11	11
72. istung	2007	7/0	1/1 ²	5/4	7
73. istung	2008	6/1	-	17/16	10
74. istung	2008	6/1	1/1 ³	29/4	13
75. istung	2008	6/1	-	44/39	12
76. istung	2008	7/0	-	36/31	15
77. istung	2008	7/0	-	30/22	12
78. istung	2009	6/1	-	39/26	12
79. istung	2009	7/0	1/1 ⁴	32/26	14
80. istung	2009	6/1	-	22/18	10
81. istung	2009	6/1	-	33/30	12

1 Parandusettepanekud on tehtud koos vähemalt kuue Eesti Regioonide Komitee liikme poolt.

2 CdR 68/2007, ECOS IV 015 majandus- ja sotsiaalpoliitika komisjoni arvamus „Ühenduse töötervishoiu ja tööhutuse strateegia aastateks 2007–2012”, raportöör Uno Silberg, EMOL.

3 CdR 22/2008 DEVE IV 024 Säästva arengu komisjoni arvamus „Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika”, raportöör Saima Kalev, EMOL.

4 CdR 84/2009 ECOS IV 034 majandus- ja sotsiaalpoliitika komisjoni arvamus „Globaliseerumisega kohanemise Euroopa fondi loomine” muutmine, raportöör Uno Silberg, EMOL.

82. istung	2009	7/0	1/1 ⁵	7/5	11
KOKKU IV			4/4	392/307	206
83. istung CoR V	2010	7/0	-	18/7	10
84. istung	2010	7/0	-	5/4	9
85. istung	2010	7/0	1/1 ⁶	17/10	11
86. istung	2010	7/0	-	19/13	11
87. istung	2010	7/0	1/1 ⁷	16/15	13
88. istung	2011	6/1	-	14/12	13
89. istung	2011	7/0	-	14/11 ⁸	8
90. istung	2011	7/0	-	21/19 8/2 ⁹	6
91. istung	2011	7/0	-	5/3	12
92. istung	2011	7/0	-	13/11	13
93. istung	2011	5/1	-	18/12	9
94. istung	2012	6/0	-	15/8	11
95. istung	2012	6/0	-	12/9 ¹⁰	18
96. istung	2012	6/0	-	0/0	17
97. istung	2012	7/0	-	3/2	14
98. istung	2012	6/1	1/1 ¹¹	5/5 2/2 ¹²	15
Kokku CoR V			3/3	205/146	190
Kokku 2004-2012*			7/7	598/454 ¹³	496

Koostas: Uno Silberg

5 CdR 146/2009 COTER IV 026 territoriaalse ühtekuuluvuse poliitika komisjoni arvamuse „Transpordi jätkusuutlik tulevik: kuidas kujundada integreeritud, tehnoloogiapõhised ja kasutajasõbralikku transpordisüsteemi“, raportöör Väino Hallikmägi, ELL.

6 CdR 20/2010 ECOS V 003 majandus- ja sotsiaalpoliitika komisjoni arvamuse „Äriregistrite ühendamine“, raportöör Uno Silberg, EMOL.

7 CdR 168/2010 CIVEX V 008 arvamuse „Idapartnerluse algatuse rakendamine Armeenias ning Armeenia ja Euroopa Liidu kohalike ja piirkondlike omavalitsuste koostöö arendamine“, raportöör Teet Kallasvee ELL.

8 Sh Ille Allsaare 8 ettepanekud.

9 Kaido Kaasiku ettepanekud.

10 Sh Ille Allsaare 10 ettepanekud.

11 CdR ENVE V 025 „Veepoliitika valdkonna prioriteetsed ained“ raportöör Urve Erikson, EMOL.

12 Balti ühised ettepanekud.

13 Parandusettepanekutest arvestatud keskmiselt 75,9 %.

Euroopa kohalike ja regionaalsete omavalitsuste nõukogu (CEMR)

2012. aastal jätkus Eesti Maaomavalitsuste Liidu osalemine Euroopa kohalike ja regionaalsete omavalitsuste ja nõukogu (CEMR) töös. EMOL osaleb alljärgnevatel CEMR-i töögruppides, mis on saanud uue tööstruktuuri pärast 21.05. 2012 direktorite ja peasekretäride koosolekut Vilniuses. Kokku on 20 fookusgruppi ja juhtrühma, milles osalemine on jagatud Eesti Linnade Liidu teenistujatega, välissuhtlemise ressursside paremaks ärakasutamiseks on aktiivselt kaastatud liitude ühise Brüsseli büroo esindaja Ille Allsaar: poliitikakomitee – Jüri Landberg, EMOLi esimees; peasekretäride ja direktorite võrgustik, fookusgrupid säästlik KOV planeerimine ja sõpruskoostöö ning võrdõiguslikkuse juhtrühm – Ott Kasuri, EMOLi tegevdirektor, energia efektiivsus fookusgrupp Aare Vabamägi, EMOLi nõunik.

Poliitikakomitee on CEMR-i alaline juhtorgan, mis moodustatakse riiklike sektsioonide ja assotsieerunud liikmete esindajatest kolmeaastaseks perioodiks.

Poliitikakomitee peab kaks korralist koosolekut aastas.

Euroopa Kohalike- ja Regionaalsete Omavalitsuste Nõukogu (CEMR) peasekretäride ja direktorite koosolekud toimuvad üldjuhul 2 korda aastas.

Põhilised suunad CEMRis:

1. *CEMR on eelkõige lobby-organisatsioon Euroopa Liidus ja n-ö parimat praktikat jagav organisatsioon oma liikmetele.*
2. *Ootused, et CEMR on „liikme oma“, ühist koostöö ja kollegiaalsust edendav; liikmete ühishuvisid koondav ja liikmeid esindav Euroopas ja rahvusvahelisel tasemele (UCLG liige).*
3. *CEMRi tegevus „on nähtav“ kõigile rahvuslikele liitudele ja Brüsseli esindus on oluline; uus kommunikatsioon pressiteated, uudiskiri 1 x kuus; koduleht www.ccre.org*

2012. aastal olid olulised valdkonnad EL õigusloomes ja tööühenduste tegevustes, lobbys:

- **Efektiivse energeetika direktiiv**, 3% aastas avalike hoonete renoveerimisele
- **Laienemise poliitika tulevik**, EL komisjonile ja parlamendile territoriaalse arengu küsimustes ettepanekud seotud riikide eesistumisega
- **Avalike hangete direktiiv**, IMCO komitee nõuetega sünkroniseerimise ettepanekud millest enamused said heakskiidu hääletusel
- **Teenuste kontsessioon**, ei saavutatud positiivset nihet, EL Parlamendi IMCO komitee lükkas CEMRi parandusettepanekud tagasi, töö jätkub 2013

Euroopa Liidu õigusruumi muudatuste protsessis on CEMRil hea koostöö liikmesriikide liitudega, fookusgruppidega, et otsustusprotsessi mõjutada töö alguses.

Seoses majandussurutisega kehtestasid suured liikmesriigid liikmemaksu ülempiiri 200 000 € aastas ja uutel liikmetel, ka Eesti Maaomavalitsuste Liidule, tõusis liikmemaks 2012. aastal 15%, sellega on nn uue liikme ülemineku soodusperiood lõppenud.

Euroopa Kohalike- ja Regionaalsete Omavalitsuste Nõukogu (CEMR) peaassambleel oli peateemaks:

Innovaatiline3D: detsentralisatsioon-demokraatia-areng (*development*)

1. Peaassambleel osales ca 700 inimest 45 riigist. Info on leitav kodulehelt www.cemr2012.eu Sealt on leitavad kõik töötubade ja debattide materjalid, aga samuti info stendiettekannete osas.
2. Osaleti töötoas “Detsentraliseerimine ülemaailne protsess”. Ettekandjad rõhutasid selle protsessi olulisust arengu ja demokraatia, kohaliku otsustusõiguse eeldusena. Eelarve vähendamise tingimustes on riikide keskvalitsustel soov kõikjal vähendada läbi eelarvevahendite kohalike omavalitsuste otsustusõigusi, eriti Euroopas on tsentraliseerimise trend nähtav.
3. Osaleti töötoas “Ilma võrdse soolise kohtlemiseta ei ole demokraatiat”. Ettekandjad rõhutasid demokraatia põhiväärtusi, meeste ja naiste võrdseid õigusi – soolist tasakaalu kui olulist arengufaktorit ühiskonnas. CEMRi liikmete ja liidrite roll on edendada oma liikmesriikides võrdse kohtlemise häid tavasid ja meeste ja naiste võrdset kaasamist kohalikku poliitilisse otsustusprotsessi. Poliitilised parteid peaksid valimisnimekirju koostades lähtuma nn tõmbluku-priitsiibist.
4. CADIZi DEKLARATSIOON: võeti vastu kõigi oskajate heakskiidul 28.09.2012, dokument on leitav täies mahus CEMRi kodulehet www.cemr2012.eu.

Läänemere Riikide Subregionaalne Koostöö (BSSSC) organisatsioonis

Baltic Sea States Subregional Co-operation on Läänemere piirkonna subregioonide poliitiline võrgustik, mille aasta olulisemaks sündmuseks on igal sügisel toimuv aastakonverents. EMOLi esindaja BSSSC juhatuses on Taebala vallavanem Ülle Erman, kes on kohusetundlikult osalenud pea kõikidel juhatuse koosolekutel ja muudel üritustel.

Kokkuvõtte (märksõnad) BSSSC juhatustelt ja aastakonverentsilt:

- 2012 on võtmeaasta EUSBSR tegevuskava (Action Plan) koostamiseks. Tuleb vähendada bürokraatiat, regulatsioone, institutsioone jms
- Aastakonverents 2013 – korraldamise ülesande võtab endale Soome
- Päevakorral oli sadamate (saastamis)nõuete karmistumine. See võib olla ohukohaks konkurentsipüsijatel. Konkurentsieelis läheb Venemaale, kes nende nõuetega ei nõustunud. Samas on see vajalik, et hoida Läänemeri vähegi puhas ja lisaks motiveerib välja töötama uusi innovatiivseid tehnoloogiaid.
- Aastakonverents 2012 Norras (17. september Lilleström (Norway)/20th BSSSC Annual Conference) “Majandusprobleemidest võimaluste ja tegevusteni – Läänemere piirkond kui energia ja vee kasutamise ”roheline” innovaator (Baltic Sea Regions promoting green innovation in energy and water)”
- Majandusprobleemide tekkimisel on Green Agenda jäänud veidi tahaplaanile, aeg on see uuesti aktiivsemalt välja tuua
- Mitte rohkem raha pole vaja, vaid olemasolevat efektiivsemalt ja jätkusuutlikumalt kasutada
- noorte Green-konverentsil osales 56 inimest, sh Eesti (Tallinna) noored Tiiu Kadaku juhtimisel

- bioenergia laiemalt kasutusse võtta
- laineenergia (*wave energy*) – alles algusjärgus, loodetavasti ca 5 aasta pärast konkureerib võrdselt tuuleenergiaga
- puhas Läänemeri: täpsemalt analüüsida ja koguda teavet, millised kemikaalid ja kus merre lähevad, kuidas saaks neid alternatiivsete ja paremate lahendustega kõrvaldada
- tasuta ühistransport on igal juhul samm kliimaprobleemide vähendamise suunas (isegi kui see on poliitilise maiguga – toodi Tallinna näide)
- linnade ümberplaneerimine (nt tänavate profiili muutmine keskelt nõgusaks ja vihmavee kanal on keskel, et hoiaks üleujutusi majadest kauem eemal). Kopenhaageni õppetund 2011. juuli üleujutusest, mis viis rivist välja paljud elu-tähtsad tegevused
http://www.bsssc.no/bilder/Mr.%20Jeppe%20TOLSTRUP_144247.pdf
- Hydrogen auto(busside) arendamine ja juurutamine – võrreldes elektriautodega sobib paremini ka pikkade vahemaade läbimiseks. Oslo piirkonnas sõidab 5 bussi ja ca 20 autot. Arendusel on jätkuprojekt nii tankimisvõimaluste laiendamiseks kui ka uute autode ja busside soetamiseks
- **Ettekanded on kättesaadaval: <http://www.bsssc.no/>**

Eesti Linnade Liidu ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu esindaja Brüsselis

2012. aastal jätkus EMOL-i aktiivne koostöö Eesti Linnade Liidu ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu esindajaga Brüsselis Ille Allsaarega. Peale tiheda suhtluse ja kahepoolse infovahetuse Eesti omavalitsusliitudega toetab ta EMOL-i esindajaid erinevates EL ja Euroopa organisatsioonides. Ille Allsaarel on oluline roll juba tekkinud koostöövõrgustike alal hoidmises teiste Euroopa riikide ja nende omavalitsusliitude esindajatega, mille kaudu toimub ühiste seisukohtade selgitamine ning oma huvide kaitsmine. Edastatakse EMOL-i liikmetele muutustest EL-i seadusandluses ja poliitikas ning vahendatakse EMOL-i seisukohti. Omavalitsusliitude esindaja osaleb erinevate töörühmade töös ja annab tagasisidet nii nende töörühmade ja komisjonide tööst, kus ta ise osaleb, kui ka nendest, kus osalevad teised EMOL-i või ELL esindajad. Samuti kuulub esindaja funktsioonide hulka info edastamine erinevate EL ürituste kohta kui ka abistamine võimalikus partneri otsingutes erinevate koostööprojektide algatamise jaoks. Tihedat koostööd tehakse Eesti Alalise Esindusega EL-i juures. EMOLi büroo ja liikmed saavad regulaarset tagasisidet igapäevaste aruannete kaudu. Aruanded on kättesaadavad aadressil <http://portaal.ell.ee/6546>.

ELL ja EMOLi esindaja tööst Brüsselis vajab kindlasti esile toomist Ille Allsaare panus omavalitsusjuhtidele koolitusreiside korraldamisel ja Euroopa Komisjonilt täiendava rahalise toetuse organiseerimisel ning selle kaudu ka üleriigiliste liitude väliskoostöö vajalikkuse ja mõju kohta info levitamisel, kuigi 2012. aastal ühtegi koolitusreisi Brüsselisse ei toimunud.

Teise olulise saavutusena saab välja tuua ELL ja EMOLi Brüsseli esinduse panust Eesti osalemisse iga-aastaselt Regioonide Komitee poolt korraldataval Open Days „Euroopa piirkondade ja linnade nädala“ üritusel.

2012. aasta oktoobriks on nii Euroopa Parlament kui ka Regioonide Komitee kujundanud oma arvamused järgmise perioodi 2014–2020 ühtekuuluvuspoliitika kohta. Arutelud jätkuvad veel nõukogus ja liikmesriikidega järgmise mitmeaastase finantsraamistiku osana.

16. veebruari õhtul kinnitas Euroopa põllumajandustootjate ja -ühistute katusorganisatsioon COPA-COGECA pärast pikki ja keerulisi läbirääkimisi seisukoha EL ühise põllumajanduspoliitika tuleviku kohta. Eesti, Läti ja Leedu põllumajandusorganisatsioonide järjekindla selgitustöö tulemusel viidatakse dokumendis Baltikumi madalatele põllumajandustoetustele.

COPA-COGECA ametlikus seisukohas tõdetakse: „Komisjoni ettepanek otsetoetuste ümberjaotamise osas liigub õiges suunas. See nõuab siiski jätkuvaid läbirääkimisi, kuna mitmetes liikmesriikides, eriti Balti riikides, jääb hektaritoetuse tase ikkagi oluliselt madalamaks EL keskmisest. Tuleb tagada kõikide põllumeeste õiglane ja võrdne kohtlemine, võttes arvesse erinevusi tingimustes.“

COPA-COGECA on Euroopa Liidu suurim ja mõjukaim põllumajandustootjate ja -ühistute esindusorganisatsioon, mis ühendab kokku 76 EL riikide põllumajandusorganisatsiooni. COPA-COGECA seisukohad on EL institutsioonidele oluliseks sisendiks ühise põllumajanduspoliitika kujundamisel.

8.–11. oktoober 2012 Open Days

Avatud päevade, mis toimusid 8.–12. oktoobrini 2012 Brüsselis, logo oli: “OPEN DAYS 2012: Europe’s regions and cities: Making a difference” (Avatud päevad 2012: Euroopa piirkonnad ja linnad: suudavad muuta).

2012. aasta avatud päevade teemad on jaotatud kolme blokki:

- Tark ja roheline kasv kõigile – kuidas ühtekuuluvuspoliitika aitab saavutada targa, jätkusuutliku ja kaasava kasvu saavutamisele?
- Territoriaalne koostöö: Euroopa rikkus – kuidas saaks koostööd kasutada vahendina piirkondliku arengu ja parema piirkondliku potentsiaali ärakasutamiseks?
- Tulemuslikkus – millised on ELi ühtekuuluvuspoliitika peamised saavutused ja kuidas kõige paremini rakendada uue õigusliku raamistiku võimalusi?

Avatud päevade raames toimuvad arutelud peavad vastama ühele eelpool toodud teemadest. Üritus peab samuti pakkuma võimalust ühendada jõud erinevate Euroopa komisjoni peadirektoratidega, et algatada valdkondadeülene arutelu sellistel teemadel nagu kogukonna juhitud kohalik areng, mis on uus võimalus Euroopa regionaalarengu fondi ja Euroopa sotsiaalfondi vahendite kasutamiseks pärast 2013. aastat.

Osalesid EMOLi esimees Jüri Landberg ja EMOLi nõunik Aare Vabamägi.

Aare Vabamägi osales avatud päevade raames toimuvatel seminaridel ja konverentsidel, tehes lisaks ettekande Euroopa Soojuspumpade Assotsiatsiooni koosolekul Ungari alalises esinduses Brüsselis. Koos Tallinna linna esindaja hr Tõnu Karuga tehti ettekanne uutest ehitustes Tallinnas (Tallinna uus Raekoda).

A. Vabamäe ettekanne tõi välja võimaliku konflikti väikese kaugküttepiirkonna, millist omavad enamused meie liikmeid ja soojuspumbatehnoloogia kasutamise ohu vahel sellises piirkonnas. Samas pakkus Aare ka lahenduse rahulikuks koosarenguks.

Seminaril esines sõnavõtuga Mihkel Juhkami, Rakvere volikogu esimees ja Eesti Linnade Liidu aseesimees. Toon siinkohal ära tema sõnavõtu täies mahus: „Täna on meil siin saalis suurepärane võimalus mõtete vahetuseks teemal: „Kuidas on eri riikide kohalikud omavalitsused kaasatud EL uue rahastamisperioodi 2014–2020 ettevalmistamisega seonduvalt?“

Olukorras, kus kogu selle protsessi ette valmistamine on liikmesriikides alles käivitud annab ühe võtme selle teema käsitlemiseks Euroopa Komisjoni uus algatus „Kogukonna juhitav kohalik areng (CLLD)”.

Jose Manuel Sousa Uva Euroopa Komisjoni põllumajanduse peadirektoraadist andis ülevaate senisest Leaderi meetme kasutamisest ning leidis, et on väga hea, et sama põhimõtet soovitakse kasutada ka teiste fondide puhul läbi uue CLLD meetme, mida EK järgmiseks finantsperioodiks pakub. Kohalikke tegevusrühmi tuleks toetada, säilitades nende erisuunitluse. Selleks tuleks tagada vajalikud haldusstruktuurid. Konkreetsete vahendid määratakse rakendusasutuste poolt. On kaks võtmesõna: lihtsustamine ja koordineerimine.

Rakendusreeglid peavad olema harmoneeritud viie fondi vahel, määrates ühe juhtivfondi. Need konkreetsed tingimused peaksid kajastuma partnerluslepingutes. CLLD eesmärgiks on integreeritud fondide kasutus. Ühtlustada tuleb nii abikõlblikkuse kui ka projektide kirjutamise reegleid. Vähemalt 5% fondi mahust eraldatakse nendele meetmetele. Mitme fondi osalusega seotud projektide puhul on oluline hea finantshaldus. Vaja on vähendada kontrollikoja poolt tuvastatud rikkumiste arvu. CLLD lähene mine hõlmab mitmeid eriaspekte, mida ei saa üksteisest lahutada.

Carola Gunnarsson ütles, et seni on lahendamata EK ettepanekute rakendusliku poole küsimused.

Rumeenia esineja Tudor Pendiuc ütles, et on juba poliitik seitsmendat ametiaega. Nemad on väga rahul komisjoni ettepanekutega, et luua integreeritud lähenemise jaoks selged reeglid. Tuleb tagada, et vahendeid kasutatakse kodanike huvides kõige paremal moel. Tuleb rakendada head valitsemistava ja seetõttu on oluline kasvatada osalejate haldussuutlikkust. Kõige suurem väljakutse on paindliku instrumendi loomises, mis ei tekita täiendavat konkurentsi. Tuleb määratleda erinevate osalejate õigused ja kohustused ning valikukriteeriumid. Linnade arengu meede on eraldi välja toodud, kuid selleks on vaja vastu võtta integreeritud arengu programm. See vähendab ka administratiivset koormust ning lüheneb projektitaotluste menetlemise aeg. Nad teevad tihedat koostööd partnerluslepingute ettevalmistamisega tegelevate ministeeriumidega. Vaja oleks tagada kohalike omavalitsuste potentsiaali parem ära kasutamine. Nad soovivad toetada ka metropolide piirkonda.

Muud väliskoostöö üritused

Vastavalt EMOL-i väliskoostöö tegevuskavale toimusid alljärgnevad kohtumised ja osalemised väliskoostööüritustel, mille pearõhk oli väliskoostööalaste sidemete tugevdamine põhirõhuga Baltimaadele, Skandinaaviale ja Venemaale ning büroo kvalifikatsiooni ja pädevuse tõstmise.

2012. aastal osaleti väliskoostöös vajadusepõhiselt, kuna vahendid selleks on piiratud. Meie soov oleks saata rohkem liikmeid välisüritustele, et nad näeksid kogu temaatikat laiemalt.

06.05–12.05.2012 toimus õppereis omavalitsusjuhtidele ja ametnikele Põhja-Poola eesmärgiga sõlmida sõprussidemeid ja tutvuda Poola omavalitsustega ning nende liitudega.

Alustasime pealinnast Varssavist, kus kohalik giid tutvustas meile Poola ajalugu. Algselt pidime kohtuma Poola Valdade Liiduga Varssavis, kuid enne ärasõitu selgus ootamatult, et Liidul tegelikult puuduvad oma kontoriruumid ja töö toimub virtuaalselt ja kaugtööna. Nii tuli leppida Lubianka vallavanemaga, kes on ühtlasi valdade liidu juhatuse liige ja regioonide komitee liige.

Poolas valmistuti jalgpalli Euroopa meistrivõistlusteks ja käisid mahukad ehitustööd terves linnas.

Poola pealinn Varssavi sai II maailmasõjas tugevalt kannatada ja hävis 80 protsendi ulatuses ning 1945. aastaks oli Varssavi purustatud ja maha põletatud. Pärast sõda algas linna taastamine, mis tõi linna välisilmesse muudatusi. 1980 kanti Varssavi vana-linn UNESCO maailma kultuuripärandi nimekirja. Nüüd areneb aga linn jõudsalt uute kõrghoonetega pilvedesse. Paljud firmad on Varssavisse rajanud oma Ida-Euroopa esindused. Kohtumine Lubianka vallavanema ja vallaametnikega oli väga huvitav, 2012. aastal paigaldati vallaelanikele päikesepaneelid sooja vee saamiseks (regioonis 144 valda, 3 osaleb). Kulud kaetakse EL 75%, vald 5%, inimene 20% kokku 2,1 miljonit eurot; ca 700 maja, neist 680 eramaja; lubatud CO² kokkuhoid 2020. a 45%; järgmise-na paari aasta pärast voolu tootvad paneelid.

Poola Maaomavalitsuste Liidul (alates 1993) ca 600 liiget

- Liikmelisus on vabatahtlik
- Poolas üldse 6 liitu (n väiksed linnad, suured linnad, maakonnad, regioonid, väiksed vallad, suured vallad)
- On ka väikesed omavalitsused alates 1800 in
- Suurim maaomavalitsus 25 000 inimest
- Haldusreform ei ole teema, pole ootust valdade ühinemiseks

Ei ole arutatud liitude ühinemise teemat, sest Jerzy Zajakala sõnul huvide erinevus küllalt suur.

Eraldi vestlus toimus Paide valla esindajate ja Lubianka vallavanema vahel, vahetati kontakte ja mõlemad pooled olid huvitatud koostööst.

16.–17. mai 2012 Strugi Krasnõje kohalike omavalitsuste esindajate delegatsiooni visiit Eestisse

- Kohtumine Valgjärve vallas, vallavanem Kaido Kõiv, kes tutvustas külalistele valla eelarveprotsessi, selle menetluse erinevaid etappe, vallavalitsuse osakondade rolli, volikogu komisjonide rolli eelnõu vastuvõtmist volikogus.
- Kohtumine Puhja vallas, vallavanem Peeter Sibul. Võimalike sõprus ja koostöö omavalitsuste vahel ja huvid tulevikus.
- Projektiideede arutelu: Kaido Kõiv, Valgjärve vallavanem, Urmas Peegel, Misso vallavanem, Peeter Sibul, Puhja vallavanem ning, Pihkva oblasti, Strugie-Krasnõje rajooni volikogu esimees Nikolai Suhodolski ja asejuht hr Valeri Nikin. Ülevaade senisest tegevustest, pakutavate avalike teenuste tutvustus, eemärgiga pakkuda ülevaadet vallamajandusest, ettevõtlus- ja elukeskkonna terviklikust planeerimisest ja ruumikasutusest. Infovahetus EST-LAT-RUS piiri-ülese koostöö projektist, võimalustest.
- Kohtumine Eesti Maaomavalitsuste Liidu esimehe hr Jüri Landbergi ja tegev-
direktori hr Ott Kasuriga. Ülevaate üleriigilise omavalitsuste liidu tegevusest õigusaktide ja riigieelarve läbirääkimiste protsessist ja tulemustest 2011. aasta kokkuvõtvas tegevusaruandest.
- Tutvustati omavalitsuste maja Sirge 2, Tallinnas ja EMOLi büroos, tutvumine büroo teenistujate, nõunike töö- ja tegevusvaldkondadega, osalemist läbirääkimiste töörühmades vabariigi valitsusdelegatsiooniga. Esindatust organisatsioonides KOV ühishuvide esindatuse tagamisel.

- Arutelu rahvusvahelist koostööst St Peterburi kohalike omavalitsuste administratsiooniga ja Pihkva oblasti kohalike omavalitsuste administratsiooniga, läbi viidu ühistegevusi ja ka tuleviku plaane.
- Kogemuste vahetamine EMOLi osalemist ja esindatust Euroopa Liidu Regioonide Komitees, Euroopa Nõukogus CLRAEs ja kohalikke omavalitsusi ühendavas CEMRis. EL meetmetega loodud võimaluste tutvustamine kohaliku arengu soodustamiseks ja kolmanda sektori tegevuste tutvustamine. Kohtumise põhi-teeneks oli riigi ja kohalike omavalitsuste tööjaotusest s elanikele avalike teenuste/hüvede pakkumisel ja korraldamisel.

18.–19.06 Taanis Balti arengu foorum

Aare Vabamägi osales 18.–19.06.2012 Kopenhaagenis toimunud 14. Balti arengu foorumil ja Euroopa Komisjoni 3. Balti mere regiooni strateegia aastafoorumil, esindades EMOL-it.

Konverentsil ja foorumil osalesid Balti mere äärsete riikide ja Euroopa Liidu regionaalse koostöö valdkonna ametnikud, poliitikud, kolmanda sektori ühiskondlike organisatsioonide, kohalike omavalitsuste ametnikud ja ärivaldkonna esindajad.

Arutleti Balti mere strateegia valjuhäälsama väljundi vajadust Brüsselis ning siinse regiooni plaanide ühist edendamist. Tähtsustati energia-alase koostöö vajadust ja sellega seotud strateegilist julgeolekut.

25.–27.06 St-Peterburgi linn, Vene Föderatsioon

EMOLi delegatsioon, juhatuse liikmed: EMOL esimees Jüri Landberg, EMOL juhatuse liige Kurmet Mürsepp, EMOLi tegevdirektor Ott Kasuri ja nõunik Märk Moll, Vaivara vallavolikogu esimees Veikko Luhaid.

Koostöölepingu rakendamine Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja Vene Föderatsiooni St-Peterburgi munitsipaalüksuste nõukogu vahel.

Osalemine seminaril „Kohalikud omavalitsused tänapäeval ja tulevik“.

Seminarid ja kohtumised/ ümarlauad St-Peterburgi Sennõi-, Strela- ja Puškini linnalise piirkonna, ja St-Peterburgi munitsipaalüksuste nõukogu administratsiooni teenistujatega ja valitud saadikutega St-Peterburgi linnast ja linnalisest piirkonnast.

Helsingi 12.–13. 09. 2012 KUNTMARKKINAT Soome Omavalitsuste Liidu (Kuntaliitto) kutsel

Osalesid EMOLi tegevdirektor Ott Kasuri ja nõunik Märk Moll

Tegemist on iga-aastase suurüritusega, mille analoog Eestis on linnade ja valdade päevad.

1. Osaleti kahel päeval kõikidel nn Soome valdade liidu nõunikepoolsetel seminaridel, vt lisatud loetelu.
2. Osaleti esimesel päeval soome poliitikute debatil „Kuu jäänud omavalitsuste valimisteni“ erakonna juhtide test.
3. Osaleti esimese päeva pärastlõunal majandusfoorumil „Milline on Euroopa majanduse mõju Soome majandusele ja omavalitsustel eelarvetele?“

Ja teisel päeval poliitikute ümarlual“ Omavalitsuste reformikaval on mitu tahku“.

17.09–20.09.2012 keskkonnateemaline koolitusreis Soome (koostöölepingu raames)

Osales EMOLi büroost Aare Vabamägi
ELL-st ja EMOL-st

1. Kalle Koov ja Heino Soomlais.
2. Indrek Kullam ja Ervin Tamberg.
3. Aare Vabamägi ja Aare Olgo.
4. Arno Uprus ja Arvi Meidla.
5. Mikk Lõhmus ja Hannes Lumiste.
6. Anne Parksepp ja Tiia Selberg.
7. Krista Pukk ja Kairi Maasen.
8. Marju Kants ja Ülle Mauer.
9. Olga Batluk ja Inge Muškina.
10. Maarika Uprus ja Daisy Sild.
11. Kadri-Aija Viik ja Margit Juuse.
12. Lembe Reiman ja Eleri Kautlenbach.
13. Urve Erikson ja Inga Nõmmik.
14. Birgit Parmas ja Ege Kibuspuu.
15. Riho Karu ja Alari Kruusvall.
16. Irja Alakivi.

Koolitusreis oli väga hästi korraldatud.

Saime ülevaate Soome võitlustest kliimamuutustega ja nendega kohastumisest, samuti tutvustati meile valdkonna planeerimise aluseid.

Soomes tegeleb planeerimisega omavalitsus, omades üldjuhul planeeringualust territooriumi.

Suureneva linnastumise tingimustes on elamu ja tööstusalade teke intensiivne. Planeeringutega tagatakse sadevete ärajuhtimine selleks planeeritud dekoratiivsetele looduslikele rohealadele, prügimajanduse toimimine veetavate konteineriteta ja autotranspordi vabalt (prügi kogutakse maa-aluste vaakumtorustikega sorteerituna liigiti eemalasuvatesse jäätmejaamadesse ja pressitakse vastavatesse konteineritesse, millega toimetatakse jäätmed kas taaskasutusse, biolagundusse või enegiatootmisse).

Külastati mitmeid uuselamurajoone Tampere lähedal, kus nägime oma silmaga reaalset, kuidas on kokku sobitatud kaasaegsed kortermajad, aga samas on elanikel võimalus valida oma eelistustele kas ökomaterjalidest kodumaja või aiamaaga korter või hoopis puiduküttega elamine. Haljastusega on tagatud looduslähedus ja privaatsus. Nn rahvamaja olemasolu elamupiirkonnas võimaldab kogukonnal mestida, võimalus on kasutada ruume tähtpäevade ja koosolekute pidamiseks, olemas on ühiskasutuseks mõeldud garaažiruumid auto või rataste hoolduseks. Rattateede näol on olemas ühendused autovaba liikluse tarbeks, samuti rataste parklad. Lisaks on lähedal lastehoiu- ja haridusasutused. Kõikjal on väga hea ühistranspordi ühendus. Autod on

elamute vahetust lähedusest välja tõrjutud, majade vahel autodega ei sõideta. Lastele on loodud turvalised olmealad.

Lahti prügi põletamise tehases tutvusime prügist soojuse ja elektri tootmise seadmega, milles prügi kõigepealt keevkihtkatla tehnoloogia kaasabil gaasistatakse, seejärel gaasid puhastatakse ohtlikest jäätmetest ja gaas põletatakse ning saadud energiast toodetakse auru, mille kaasabil tehakse generaatori kaasabil elektrit, jääksoojus suunatakse Lahti linna kaugküttevõrku. 200 km raadiuses on sellise tehase tarbeks prügi kogumise süsteem tööle rakendatud.

Tutvuti ka hoonete planeeringuga, kuidas on planeeritud ja ehitatud liginullenergia hoone ja millised on taastuvate energiallikate kasutamise võimalused (elekter tuulest ja päikesest, soe tarbevesi päikeselt, soojustagastusega ventilatsioonisüsteem) Espoos ja kuidas parkide planeerimisega mitmekesistatakse ja väärtustatakse linna avatud ruumi (Kotka).

19.11–22.11.2012 visiit Islandile eesmärgiga tutvuda KOV süsteemiga

Osales EMOLi esimees Jüri Landberg.

Siseministerium taotles Taani ja Soome reformikogemustega tutvumiseks läbiviidud stažeerimisprojekti jätkuprojektina toetust stažeerimiseks Islandil. Projekt „Islandi kohaliku omavalitsuse ja selle rahastamise süsteemi ning ümberkorraldustega tutvumine“ sai „Organisatsiooni arendamise“ meetmest toetuse. EMOLile pakuti 1 koht.

Eesmärk oli tutvuda Islandi riigi omavalitsussüsteemiga, tulubaasi alustega, haldusreformiga.

4.12–7.12.2012 osalemine ESCO (Energiasäästuvõtte) konverentsil Istanbulis

Osales EMOLi nõunik Aare Vabamägi.

Euroopa Liidu ühendatud uurimisasutuste (JRC) poolt korraldatud energiasäästuvõtte (ESCO)-teemalisel konverentsil.

ESCO skeem on järgmine:

Äriühing hindab ära projekti energiasäästuvõimaluse ja energiasäästu rahalise väärtuse ning investeeringu suuruse. Kui energiasääst on piisava rahalise väärtusega, siis äriühing teostab investeeringu ja saab raha koos kasumiga tagasi energiasäästu maksumuse arvelt.

Selleks sõlmitakse äriühingu ja KOV vahel pikemaajaline leping, mille jooksul projekti tehtud investeering end tagasi teenib ja kui investeering on end tasunud, siis annab äriühing KOV-ile üle investeeringuga energiatõhusaks muudetud objekti ja KOV haldab teda edasi, olles nüüd juba energiatõhusa objekti omanik, millel on ka väiksemad haldamiskulud.

ESCO on EL energiapoliitika perspektiivis suure tähtsusega, sest sellel pannakse rõhuasetus kui võimalusele kaasta erasektori raha energiatõhususe saavutamiseks.

Konverentsil toodi välja mitmetes ettekannetes kitsaskohad, miks ESCO-skeem vaatamata perspektiivsele teoreetilisele rahastamisvõimalusele tegelikkuses edukalt mitmetes riikides ei toimi. Välja toodi toetuste takistav roll äriile baseeruva ESCO-mudeli takistajana. Eestis on sarnane olukord, kuni energiasektorisse KOV-idele toetusi pakutakse.

Edukalt toimivad ESCO-d Saksamaal ja Austrias, kus ka seadusandlus toetab ESCO-skeemi.

Sarnasel teemal toimus 21. ja 22. veebruaril Virumaa KOV-idele energiatõhususe ja energimajanduse planeerimise seminar ja seda infot sai sellel seminaril oma ettekan- des kasutada ja jagada.

Kokkuvõtteks võib öelda, et oleme kõigilt üritustelt, kus meie esindajad on osalenud, saanud palju kogemusi ja uusi mõtteid.

Kontakt on saavutatud Poola suurima omavalitsuste liiduga (Union of Rural Commu- nes of the Republic of Poland) ja saadud palju huvitavat informatsiooni. Kõigi osalejate üllatuseks on Poola väga kiiresti arenenud ja väga palju on rõhku pandud elamute kor- rastamisele ja teedehitusele. Päikesepaneelide kasutamise osas on Poola kindlasti meist ees.

Õppereisidel osalejad on korraldatud õppereisidega väga rahul ja järgmisel aastal soo- vitakse minna Bulgaariasse. Viimastel aastatel oleme külastanud Rumeeniat, Tšehhit ja Poolat.

Projektid 2012, rahastatud EL poolt või muudest allikatest

20.08–25.08.2012 Põhjamaade Ministrite Nõukogu poolt rahastatud projekt “Social innovation in the local governments”

Osalesid EMOLi esimees, J. Landberg, tegevdirektor O. Kasuri, nõunikud S. Ludvig ja Tiina Üksvärav, Viimsi vallavanem Haldo Oravas ja abivallavanem Endel Lepik, Raasi- ku vallavanem Aare Ets, kultuuritõtaja Juhan Trump ja Setomaa Valdade Liidu esi- daja Aarne Leima.

Eesmärgiks oli jagada tavasid, otsida võimalusi, kuidas kohalike omavalitsus- te äärealadel on võimalik teenuste osutamine olukorras, kus toimub elanikkon- na vananemine, suurenevad tehnoloogilised arengud, väheneb töökohtade arv ja kasvavad sotsiaalkulud. Eesmärgiks on õppida, kuidas valdkonna- ja piiri- ülese koostöö abil korraldada kohalikku elu kaasates avaliku, era-, teadus- ja arendusasutusi. Kuidas väärtustatakse vähemuses olevat põlisrahvust – saame. Külastasime kahte piiriäärset väikest omavalitsust nii Soomes kui ka Norras. Norras Tana vald 2902 elanikuga 4045 km² maa-alal, kus on kaks ametlikku keelt ka- sutuses norra ja saami keel. Huvitav oli saami kultuuri säilitamine selles piirkonnas.

Soomes Utsjoki vald 1298 elanikuga 5370 km² maa-alal, see oli ainuke Soome vald, kus elasid saamid. Mõlemad omavalitsused on spetsialiseerunud põllumajandusele nagu metsandus, kalandus, poropidamine.

Visiidi ajal pöörasime erilist tähelepanu saami kultuuri säilitamisele ja selle väärtusta- misele, külastasime saami lasteaedu ja koole, tutvusime saamide ettevõtlusega, tutvusi- me saami parlamendi tööga.

„Energiatõhus omavalitsus“

Rahandusministri 15.12.2010. a määruse nr 68 „Prioriteetse suuna „Suurem haldus- võimekus“ meetme „Avalike teenistujate, kohalike omavalitsuste ja mittetulundusühin- gute töötajate koolitus ja arendamine““ rakendamiseks toetuse taotluse voorus esitas EMOL taotluse nimetusega „Energiatõhus omavalitsus“ ja taotlus osutus toetuse vää- riliseks.

Projekti eesmärk on tõsta eelkõige Eesti Maaomavalitsuste Liidu liikmete energiamajandusega tegelevate ametnike, riigiametnike ja kohaliku omavalitsuse hallatavate hoonete tehnosüsteemide toimimise tagamisega tegelevate töötajate arusaamist energiatõhususest ning tutvustada energiamajanduse planeerimise protsessi ja energiateenuste sisu, mille tagajärjel kasvavad töötajate oskused energiamajandust planeerida ja energiavarustussüsteeme efektiivsemalt käitada.

Kõikide kohalike omavalitsuste (edaspidi KOV) huvi on kasutada olemasolevaid eelarvelisi vahendeid efektiivselt. Suure osa nendest vahenditest moodustavad kulud energiale. Koolituse kaudu saavad sellel osalejad end harida energiat efektiivsemalt kasutama läbi energiamajanduse planeerimise ja olemasolevate energiasüsteemide efektiivsema kasutamise.

Viimastel aastatel on renoveeritud väga palju avalikke ühiskondlikke hooneid, mis on toonud kaasa nende hoonete niiskustehniliste režiimide muutused, mis on omakorda tõstnud esile sisekliima probleemid, sest renoveerimise käigus on hoonesse lisatud erinevaid tehnosüsteeme, mille oskuslik kasutamise kogemus paljudel KOV-del puudub. Keerukate tehnosüsteemide juhtimisloogika on tihti jäetud ehituse valmimishetkele, mis ei sobi hoone statsionaarse kasutusega, mis tähendab tihti põhjendamatu kulu hoone energiatarbes. KOV-de töötajatel puudub keerukate tehnosüsteemide käitamiseks vajalik ettevalmistus ja seega sõltutakse heauskselt endisest ehitajast. Halvimaks näiteks on, et tehnosüsteem lihtsalt seisatakse, sest selle käigus hoidmine on väidetavalt liialt kulukas, seega investering on asjatu ja ei tooda eeldatud tulu. Lisaks puudub kompetentsus, et kirjeldada energiatõhususega seotud probleeme sellisel kujul, mis võimaldaks läbi viia energiatõhususe parandamise hankeid.

Koolituse sisu jaguneb kaheks suuremaks teemaks:

- a) energiamajanduse planeerimine ja energiakava koostamine;
- b) hoonete energiatõhusus läbi energiavarustuse tehnosüsteemide juhtimise.

Peale koolitustsükli läbimist on paranenud koolitusel osalenute teadlikkus:

- a) energiamajanduse planeerimisest ja energiakava koostamisest;
- b) hoonete energiatõhususest ja arusaam tehnosüsteemide korraliku toimimise mõjust energiatõhususele ning energiateenuse mõistest ja mehhanismidest.

Lõppeesmärgi saavutamiseks viiakse projekti jooksul läbi koolitusmoodulitega kaks paralleelset arendustegevust, mis on olulised alused ja täiendused kogu koolituse kahe teema reaalseks tundmaõppimiseks.

I paralleeltegevuse sisuks on koolituse I mooduli eelselt välja valitud omavalitsuses (partneriks Haljala vald) olemasoleva kütteenergiavarustuse süsteemi (kaugküttesüsteem aastase soojuse müüginahuga kuni 5000 MWh) analüüs, mille käigus uuritakse olemasolevat olukorda, mida tutvustatakse koolituse I moodulil ja saadud andmete alusel koostatakse koolituse moodulite vaheajal (orienteeruvalt 5 kuu jooksul) erinevaid tuleviku energiatarbe prognoose silmas pidades selle asula energiavarustuse kava. Kavas analüüsitakse võimalike alternatiivsete energiavarustuse võimaluste kasutamist võrreldes olemasoleva kaugküttesüsteemiga (muude kütuste kasutamist, soojuspumpadega soojusvarustust, individuaalkatlamajade või soojusvarustuse seadmete paigaldamist) ja tuuakse välja võimalike variantide indikaatorid (tasuvusaeg, soojuse hind, mõju kohalikule tööhõivele, riskid). Saadud tulemuste alusel koostatakse oluline osa koolituse II moodulist.

II paralleeltegevuse sisuks on koolituse I mooduli eelselt välja valitud omavalitsuses (partneriks Väike-Maarja vald) olemasoleva hallatava ühiskondliku hoone (renoveeri-

tud tüüpkoolimaja, milline omab kaasaegset kütte ja ventilatsioonisüsteemi) energiatõhususe uuring. Kaasatud spetsialistid koostavad hoone seniste energiatarbe andmete ja tehnosüsteemide paikse uuringu järgselt ülevaate olemasolevast olukorrast ja esitavad esmased andmed koos analüüsiga koolitustegevuste raames. Analüüsi kaasatakse võimalusel analoogsete hoonete energiaandmeid ning võrdlus ja jõujooned tulevad samuti esitlusele. Pärast kaardistamist ja esmast analüüsi seadistatakse süsteemid tööle vastavalt spetsialistide poolt väljapakutud optimaalsetele seadistustele ning tehakse vajadusel mõned kriitilised tegevused kohese efekti saavutamiseks. Seadistused ja hoone toimimise režiim on kogu pilootprojekti aja kaasatud spetsialistide juhtimise ja jälgimise all. Monitooringu järel viiakse läbi süvaanalüüs ning tulemused koos ettepanekutega ja jätkutegevustega tulevad esitlemisele II koolituse moodulis.

2012. aastal viidi läbi kolm koolitust (Kambjas, Paikusel ja Väike-Maarjas), osales 92 inimest.

Koolitused jätkuvad 2013. aastal samuti kolmes kohas.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja Eesti Linnade Liidu ühinemine üheks üleriigiliseks liiduks

Üleriigiliste liitude ühendamiseks on tegeletud tänaseks pea 20 aastat, kuid kõiki pooli rahuldava tulemuseni pole jõutud.

Analüüsides 20 aasta ühinemiskatseid võib aga tõdeda, et EMOL on alati olnud algataja ja eestvedaja rollis nii ühinemissetepanekute tegemisel kui ka dokumentide väljatöötamisel.

2011. aastal moodustati taaskord liitude ühine töörühm, kus töötati läbi erinevaid variante ühise liidu organite moodustamisest kuni liikmemaksuni. Märt Moll on pannud kokku lühiülevaate selle töörühma tööst, mis saadeti välja 2012. aasta lõpus palvega avaldada arvamust materjali kohta.

Kahjuks vastas sellele vaid kümmekond omavalitsust ja neist 1 oli sisuline, ülejäänud toetasid ühinemist ja 1 omavalitsus ei toetanud ühinemist.

Mõned omavalitsused astusid EMOList ja ELL-st hoopis välja. Kahjuks on tänaseks üle Eesti 52 omavalitsust, kes ei kuulu kummassegi üleriigilisse liitu ehk neil pole ka võimalust ühise liidu moodustamisel kaasa rääkida. Samas need omavalitsused elavad teiste kulul ehk tarbivad EMOLi liikmete poolt kinnimakstud töötulemusi ega pea koostööd oluliseks.

Siinkohal tasub mõelda selle üle, kas omavalitsuse tegevus on päris korrektne, kui asutakse välja põhjendusega, et siiani pole tehtud ühtset liitu. Ilmselt mitte, sest tegijad on ikka ju liikmed ise.

Väide, et kahe liidu olemasolu kasutab Vabariigi Valitsus meie vastu, ei vasta tõele. Tegelikus elus on raskem võidelda kahe liiduga kui ühega.

Otsuse liitude ühinemiseks peavad tegema liitude üldkoosolekud – EMOLil on otsus tehtud juba aastaid tagasi, aga Linnade Liidul selline otsus puudub. Juba seetõttu ei saa ühinemine lähiajal toimuda.

Uue liidu moodustumisel ei vähene liikmemaks ega liidu ülalpidamis- ja tegevuskulu.

Täna oleme ühinemisega nii kaugel, et EMOL on palunud õigusteadlaselt Vallo Ollelt erapooletut ekspertarvamust.

VI KOKKUVÕTE

EMOLi võimekus üleriigilise liiduna on püsinud vaatamata omavalitsuste rasketele majanduslikele tingimustele. Kahjuks ei toeta kõik omavalitsused omavahelist koostööd, mis on teatud takistuseks ka teiste edasi minekul. Täna on Eestis 52 omavalitsust, kes ei panusta üleriigilisele koostööle, aga tarbivad vilju samal määral kui teised.

EMOLi tugevus peitub liikmete ühtsuses. Oma eesmärkide saavutamiseks tuleb seljad kokku panna ja nõudmistes kindlaks jääda.

EMOLi juhatus ja liikmed on aktiivselt kaasatud Omavalitsusliitude Koostöökogu läbi-rääkimiste töörühmades ja paljudes riiklikes komisjonides, mis annab võimaluse olla kursis keskvalitsuse plaanidega ja esitada õigeaegselt oma seisukohti.

Võib rõõmuga nentida, et tänu vastutustundlikule tegutsemisele on EMOL saavutanud usaldusväärse koostöö ministriumidega, Riigikontrolli, õiguskantsleri ja Riigikogu erinevate komisjonidega, kes üha enam paluvad meid aktiivse partnerina ja sõnavõtu-ga osalema koosolekutel.

EMOLi roll koostöös kolmanda sektoriga on kasvanud. Eesti Koostöökogu, Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus, MTÜ Perede ja Laste Nõuandekeskus ja eriti MTÜ POLIS, kes koondab teadlasi, poliitikuid ja arvamusiidreid, on meie headeks partneriteks ja nõuandjateks. Koostöö kolmanda sektoriga rikastab maailmapilti ja annab väljundi avalikkusele.

Kohalikud omavalitsused peavad õigustatult väga oluliseks osalemist õigusruumi kujundamise protsessis. EMOLi büroo on kaasanud seisukohtade kujundamisse vastava valdkonna spetsialiste liikmesomavalitsustest. Erinevate töörühmade arv on aastatega kordades suurenenud ja 2012. aasta lõpuks oli neid 90. Teemade ring, millega tuleb tegeleda, on laienenud. Kasvanud on ka EMOLi roll ning kaasatus riikluse ja kohaliku demokraatia arengu kavandamisel.

Väga raske ja kohati võimatu on saavutada tegevuskavaga püstitatud eesmärke 8 töötajaga. EMOL on teinud oma tööd vastavalt eelarve võimalustele, laekunud liikme-maksule ning riigieelarvelistele eraldistele väliskoostöök. EMOLi tegevust suunavate otsuste vastuvõtmisel ja igapäevases töös peetakse silmas Liidu jätkusuutlikkust ning eesmärki säilitada organisatsiooni võimekus, olla võrdväärseks partneriks suhtlemisel keskvõimuga omavalitsuste huvide esindamisel.

Kohalikele omavalitsustele on aasta sünnimuseks ja traditsiooniks saanud linnade ja valdade päevad. Selle korralduses ja töötubade ettevalmistuses osalevad kõik EMOLi büroo teenistujad, kes vastutavad töötoa juhtidena oma valdkonna seminaride ja aru-telude toimumise aja ja sisu eest. Sellise ürituse ettevalmistamine võtab aega 7–8 kuud ja on tõsine ülesanne büroo teenistujatele. 2014. aastal toimuvad X linnade ja valdade päevad. Ürituse tagasisidest võib tõdeda, et linnade ja valdade päevad on pälvinud suure tähelepanu ja heakskiidu omavalitsusjuhtide, riigiametnike, riigikogu liikmete ja kõigi päevade külaliste hulgas.

Jüri Landberg

EMOLi esimees

Sisukord

I SISSEJUHATUS	3
II LIIKMESKOND.	4
III LIIKMETE HUVIDE KAITSE.	5
IV EMOLI VOLIKOGU JA JUHATUSE TEGEVUS	7
V EMOLI TEGEVUS	10
Kohalike omavalitsuste fiskaalolukorra ülevaade	11
2011. aasta Maapäeva otsuse täitmine	14
Hariduse-, kultuuri-, noorsoo- ja spordivaldkond (Taimi Saarma)	18
Haridus ja noorsootöö	19
Sotsiaal- ja tervishoiuvaldkond (Mailis Kaljula)	26
Keskkonna-, maa- ja maaeluküsimuste valdkond (Aare Vabamägi)	31
Jäätmekava 2014–2020	34
Transpordi- ja sidevaldkond	35
IKT valdkonna töörühm	36
Linnade ja valdade üldkogu	37
Linnade ja valdade päevad 2012	40
EL vahendite uus periood 2014–2020	41
Väliskoostöö ja arendusprojektid	44
Euroopa Liidu Regioonide Komitee (CdR)	
Ülevaade regioonide komitee tegemistest aastal 2012	49
Päevakajalised teemad 2012	50
Koostöö ja mõjuametid regioonide komitees.	54
Raportöörid 2012 ja 2013	55
Eesti põhi- ja asendusliikmete osalus ja panus	
Regioonide Komitee täiskogu töös 2004–2012	57
Euroopa kohalike ja regionaalsete omavalitsuste nõukogu (CEMR)	59
Läänemere Riikide Subregionaalne Koostöö (BSSSC) organisatsioonis	60
Eesti Linnade Liidu ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu esindaja Brüsselis.	61
Muud väliskoostöö üritused	63
Projektid 2012, rahastatud EL poolt või muudest allikatest	68
VI KOKKUVÕTE	71